

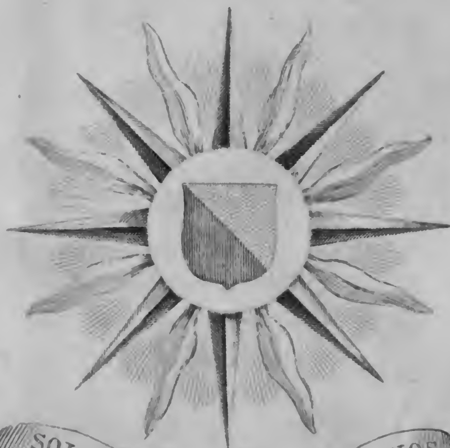

UTRECHTSCHE Studenten ALMANAK.

VOOR HET JAAR

1840.

SOL IUSTITIAE ILLUSTRA NOS.

UTRECHT.

N. VAN DER MONDE.

ALMANAK

VOOR HET SCHRIKKELJAAR

1840.

HET 204de JAAR SEDERT DE STICHTING DER UTRECHTSCHE HOOGESCHOOL.

JAARTELLINGEN.

Het 5601ste jaar der Joodsche telling.
« 1840ste « der Christelijke telling.
« 1256ste « der Turksche telling.

TIJDKRINGEN.

Guldengetal	17.
Epacta.	26.
Zons-cirkel.	1.
Romeinsche Indictie.	13.
Zondags-letter.	E.D.

VERANDERLIJKE FEESTDAGEN.

Vasten-avond.	Maart	4.	Hemelvaartsdag.	Mei	28.
Paschen. . .	April	19.	Pinkster. . .	Junij	7.

JAARGETIJDEN.

Begin der Lente,	Maart	20,	's av.	0u	52m	52s
« des Zomers,	Junij	21,	's m.	10	0	17
« der Herfst,	September	23,	's m.	0	4	58
« des Winters,	December	21,	's av.	5	25	23

ZON.

(Middelbare Utrechtsche tijd.)

DAG.		TIJDVEREFFENING.			OPGANG.		ONDERGANG.	
JANUARIJ	1.	+	3m	36s	8u	13m	3u	54m
«	8.	+	6	47	8	11	4	3
«	15.	+	9	33	8	7	4	12
«	22.	+	11	46	8	0	4	25
«	29.	+	13	22	7	51	4	37
FEBRUARIJ	5.	+	14	19	7	40	4	51
«	12.	+	14	35	7	27	5	4
«	19.	+	14	13	7	13	5	17
«	26.	+	13	18	6	58	5	30
MAART	4.	+	11	56	6	43	5	43
«	11.	+	10	11	6	26	5	56
«	18.	+	8	11	6	10	6	9
«	25.	+	6	3	5	54	6	21
APRIL	1.	+	3	54	5	37	6	33
«	8.	+	1	51	5	21	6	45
«	15.	—	0	2	5	5	6	57
«	22.	—	1	37	4	49	7	9
«	29.	—	2	49	4	35	7	21
MEI	6.	—	3	35	4	21	7	33
«	13.	—	3	54	4	9	7	44
«	20.	—	3	46	3	58	7	55
«	27.	—	3	10	3	50	8	5
JUNIJ	3.	—	2	11	3	43	8	13
«	10.	—	0	55	3	39	8	19
«	17.	+	0	32	3	38	8	24
«	24.	+	2	2	3	39	8	25

DAG		TIJDVEREFFENING.			OPGANG.		ONDERGANG.	
JULIJ	1.	†	3m	28s	3u	43m	8u	24m
«	8.	†	4	42	3	48	8	20
«	15.	†	5	35	3	56	8	14
«	22.	†	6	5	4	6	8	5
«	29.	†	6	7	4	16	7	55
AUGUSTUS	5.	†	5	40	4	27	7	43
«	12.	†	4	43	4	38	7	30
«	19.	†	3	20	4	50	7	16
«	26.	†	1	33	5	2	7	0
SEPTEMBER	2.	—	0	33	5	13	6	44
«	9.	—	2	52	5	25	6	28
«	16.	—	5	19	5	37	6	11
«	23.	—	7	46	5	48	5	55
«	30.	—	10	6	6	0	5	39
OCTOBER	7.	—	12	12	6	12	5	22
«	14.	—	14	0	6	25	5	6
«	21.	—	15	19	6	37	4	51
«	28.	—	16	6	6	50	4	37
NOVEMBER	4.	—	16	16	7	3	4	23
«	11.	—	15	46	7	16	4	11
«	18.	—	14	35	7	28	4	1
«	25.	—	12	42	7	40	3	53
DECEMBER	2.	—	10	14	7	51	3	47
«	9.	—	7	16	8	0	3	44
«	16.	—	3	57	8	7	3	44
«	23.	—	0	28	8	12	3	47
«	30.	†	3	0	8	13	3	53

† beteekent: *tel bij waren tijd, om middelbaren tijd te verkrijgen.*

— beteekent: *trek van waren tijd, om middelbaren tijd te verkrijgen.*

MAAN.

(Middelbare Utrechtsche tijd.)

DAG.		SCHIJNGESTALTE.		OPGANG.		ONDERGANG.	
N.M.	JAN. 4,	'sav.	9u41m	'sm.	8u35m	'sav.	2u57m
E.K.	« 12,	'sm.	8 18	'sm.	10 51	'sm.*	1 48
V.M.	« 19,	'sm.	0 54	'sav.	4 51	'sm.*	8 59
L.K.	« 26,	'sav.	1 55	'sm.	0 48	'sm.	10 5
N.M.	FEBR. 3,	'sav.	2 19	'sm.	7 59	'sav.	4 35
E.K.	« 10,	'sav.	4 25	'sm.	9 32	'sm.*	2 34
V.M.	« 17,	'sav.	2 14	'sav.*	3 51	'sm.	7 19
L.K.	« 25,	'sm.	11 11	'sm.	2 14	'sm.	9 6
N.M.	MAART 4,	'sm.	4 26	'sm.	6 44	'sav.	6 23
E.K.	« 10,	'sav.	11 29	'sm.	8 38	'sm.*	3 5
V.M.	« 18,	'sm.	4 52	'sav.*	5 36	'sm.	5 59
L.K.	« 26,	'sm.	7 2	'sm.	3 1	'sm.	9 17
N.M.	APRIL 2,	'sav.	3 41	'sm.	5 13	'sav.	6 47
E.K.	« 9,	'sm.	6 42	'sm.	9 53	'sm.*	3 12
V.M.	« 16,	'sav.	8 15	'sav.	7 8	'sm.*	4 39
L.K.	« 25,	'sm.	0 8	'sm.	2 27	'sm.	10 44
N.M.	MEI 2,	'sm.	0 26	'sm.	4 5	'sav.	8 55
E.K.	« 8,	'sav.	3 11	'sm.	10 31	'sm.*	1 54
V.M.	« 16,	'sm.	11 51	'sav.*	7 26	'sm.	3 18
L.K.	« 24,	'sav.	1 44	'sm.	1 2	'sm.	11 6
N.M.	« 31,	'sm.	7 35	'sm.	2 28	'sav.	7 52
E.K.	JUNIJ 7,	'sm.	1 37	'sav.	0 17	'sm.*	0 34
V.M.	« 15,	'sm.	3 10	'sav.*	8 42	'sm.	2 59
L.K.	« 22,	'sav.	11 51	'sav.*	11 32	'sm.	11 30
N.M.	« 29,	'sav.	2 19	'sm.	4 5	'sav.	9 37

DAG.			SCHIJNGESTALTE.		OPGANG.		ONDERGANG.	
E.K.	JULIJ	6,	'sav.	2u24m	'sav.	0u33m	'sav.	11u 2m
V.M.	«	14,	'sav.	3 51	'sav.*	8 10	'sm.	2 53
L.K.	«	22,	'sm.	7 6	'sav.*	10 14	'sav.	1 25
N.M.	«	28,	'sav.	9 49	'sm.	3 2	'sav.	8 2
E.K.	AUG.	5,	'sm.	5 35	'sav.	2 3	'sav.	9 52
V.M.	«	13,	'sm.	7 36	'sav.	7 47	'sm.*	5 47
L.K.	«	20,	'sav.	0 38	'sav.*	8 57	'sav.	2 8
N.M.	«	27,	'sm.	7 4	'sm.	5 4	'sav.	6 54
E.K.	SEPT.	3,	'sav.	10 18	'sav.	2 11	'sav.	8 48
V.M.	«	11,	'sav.	8 10	'sav.	6 8	'sm.*	6 8
L.K.	«	18,	'sav.	5 52	'sav.*	8 9	'sav.	2 32
N.M.	«	25,	'sav.	6 47	'sm.	5 26	'sav.	5 23
E.K.	OCT.	3,	'sav.	5 58	'sav.	2 39	'sav.	9 17
V.M.	«	11,	'sm.	7 35	'sav.	4 51	'sm.*	7 59
L.K.	«	18,	'sm.	0 18	'sav.*	9 34	'sav.	2 34
N.M.	«	25,	'sm.	9 19	'sm.	7 3	'sav.	4 8
E.K.	NOV.	2,	'sav.	1 24	'sav.	1 53	'sav.	10 43
V.M.	«	9,	'sav.	6 12	'sav.	3 32	'sm.*	8 32
L.K.	«	16,	'sm.	9 14	'sav.*	10 15	'sav.	1 15
N.M.	«	24,	'sm.	2 32	'sm.	8 34	'sav.	3 23
E.K.	DEC.	2,	'sm.	7 39	'sav.	0 36	'sm.*	0 13
V.M.	«	9,	'sm.	4 37	'sav.	3 31	'sm.*	9 50
L.K.	«	15,	'sav.	9 24	'sav.*	10 46	'sm.	11 47
N.M.	«	23,	'sav.	9 43	'sm.	8 26	'sav.	2 51
E.K.	«	31,	'sav.	11 11	'sm.	11 5	'sm.*	0 32

* beteekent: bij den *opgang*, *den voorgaanden dag*, en bij den *ondergang*, *den volgenden dag*.

VERDUISTERINGEN.

In het jaar 1840 hebben er twee verduisteringen van de *Zon* en twee van de *Maan* plaats; doch geene van dezelve zal alhier zigtbaar zijn.

De *Zonsverduisteringen* vallen voor op den 4^{den} Maart en 27sten Augustus.

De *Maanverduisteringen* geschieden op den 17^{den} Februarij en 13^{den} Augustus.

WATERGETIJDEN.

Als de Maan nieuw of vol is, is het hoog water of *vloed* in de navolgende plaatsen, ter zulker ure, als daarbij staat uitgedrukt, 's avonds en 's morgens; en op beide de kwartieren is het daarentegen laag water of *ebbe;* de vloed komt elken dag één uur later, ten ware bij storm of springvloed.

Voor *Texel* of het *Marsdiep*, te *Antwerpen*, *Gouda*, *Bremen*, *Hamburg*, te 6 ure.

Texel op de reeë, Brusselsche vaart te 7 ure.

Wieringen, te 8 ure.

Voor *het Vlie*, *Kolhorn*, de Vriesche kusten, de *Ooster-* en *Wester Eems*, te 9 ure.

Medemblik, te 10 ure.

Duinkerken, *Nieuwpoort*, *Delfzijl*, te 11 ure.

Ostende, *Enkhuizen*, *Urk*, *Embden*, *Groningen*, voor de *Wezer* en *Elve*, te 12 ure.

Vlissingen, *Ter Veer*, *Sluis*, *Hoorn*, *Edam*, te 1 ure.

Voor *de Maas*, *Middelburg*, *Biervliet*, voor *het Y*, op *Pampus*, *Monnikendam*, te 2 ure.

Amsterdam, *Rotterdam*, de kusten van *Biscaye*, *Gallicie*, *Portugal* en *Spanje*, in de *Sorlings*, de westkust van *Ierland* en *Hitland*, als ook *Ter Goes*, *Zierikzee*, *Katwijk* en *Noordwijk op Zee*, in de *Zijpe* en voor de *Willemstad*, te 3 ure.

Bergen op Zoom, *Zaandam*, te 4 ure.

Dordrecht, *Lillo*, *Petten*, *Sparendam*, *Beverwijk*, te 5 ure.

JULIJ *heeft* 31 *dagen.*

1 Woensd.	
2 Donderd.	
3 Vrijd.	
4 Zaturd.	
5 *Zondag.*	
6 Maand.	
7 Dingsd.	
8 Woensd.	
9 Donderd.	
10 Vrijd.	
11 Zaturd.	
12 *Zondag.*	
13 Maand.	
14 Dingsd.	
15 Woensd.	
16 Donderd.	
17 Vrijd.	
18 Zaturd.	
19 *Zondag.*	
20 Maand.	
21 Dingsd.	
22 Woensd.	
23 Donderd.	
24 Vrijd.	
25 Zaturd.	
26 *Zondag.*	
27 Maand.	
28 Dingsd.	
29 Woensd.	
30 Donderd.	
31 Vrijd.	

FEBRUARIJ *heeft* 29 *dagen.*

1 Zaturd.
2 *Zondag.*
3 Maand.
4 Dingsd.
5 Woensd.
6 Donderd.
7 Vrijd.
8 Zaturd.
9 *Zondag.*
10 Maand.
11 Dingsd.
12 Woensd.
13 Donderd.
14 Vrijd.
15 Zaturd.
16 *Zondag.*
17 Maand.
18 Dingsd.
19 Woensd.
20 Donderd.
21 Vrijd.
22 Zaturd.
23 *Zondag,*
24 Maand.
25 Dingsd.
26 Woensd.
27 Donderd.
28 Vrijd.
29 Zaturd.

SEPTEMBER *heeft* 30 *dagen.*

1 Dingsd.	
2 Woensd.	
3 Donderd.	
4 Vrijd.	
5 Zaturd.	
6 *Zondag.*	
7 Maand.	
8 Dingsd.	
9 Woensd.	
10 Donderd.	
11 Vrijd.	
12 Zaturd.	
13 *Zondag.*	
14 Maand.	
15 Dingsd.	
16 Woensd.	
17 Donderd.	
18 Vrijd.	
19 Zaturd.	
20 *Zondag.*	
21 Maand.	
22 Dingsd.	
23 Woensd.	
24 Donderd.	
25 Vrijd.	
26 Zaturd.	
27 *Zondag.*	
28 Maand.	
29 Dingsd.	
30 Woensd.	

Octobeɍ *heeft* 31 *dagen*.

1 Donderd.	
2 Vrijd.	
3 Zaturd.	
4 *Zondag*.	
5 Maand.	
6 Dingsd.	
7 Woensd.	
8 Donderd.	
9 Vrijd.	
10 Zaturd.	
11 *Zondag*.	
12 Maand.	
13 Dingsd.	
14 Woensd.	
15 Donderd.	
16 Vrijd.	
17 Zaturd.	
18 *Zondag*.	
19 Maand.	
20 Dingsd.	
21 Woensd.	
22 Donderd.	
23 Vrijd.	
24 Zaturd.	
25 *Zondag*.	
26 Maand.	
27 Dingsd.	
28 Woensd.	
29 Donderd.	
30 Vrijd.	
31 Zaturd.	

NOVEMBER *heeft* 30 *dagen.*

1 *Zondag.*	
2 Maand.	
3 Dingsd.	
4 Woensd.	
5 Donderd.	
6 Vrijd.	
7 Zaturd.	
8 *Zondag.*	
9 Maand.	
10 Dingsd.	
11 Woensd.	
12 Donderd.	
13 Vrijd.	
14 Zaturd.	
15 *Zondag.*	
16 Maand.	
17 Dingsd.	
18 Woensd.	
19 Donderd.	
20 Vrijd.	
21 Zaturd.	
22 *Zondag.*	
23 Maand.	
24 Dingsd.	
25 Woensd.	
26 Donderd.	
27 Vrijd.	
28 Zaturd.	
29 *Zondag.*	
30 Maand.	

DECEMBER *heeft* 31 *dagen.*

1	Dingsd.
2	Woensd.
3	Donderd.
4	Vrijd.
5	Zaturd.
6	*Zondag.*
7	Maand.
8	Dingsd.
9	Woensd.
10	Donderd.
11	Vrijd.
12	Zaturd.
13	*Zondag.*
14	Maand.
15	Dingsd.
16	Woensd.
17	Donderd.
18	Vrijd.
19	Zaturd.
20	*Zondag.*
21	Maand.
22	Dingsd.
23	Woensd.
24	Donderd.
25	Vrijd.
26	Zaturd.
27	*Zondag.*
28	Maand.
29	Dingsd.
30	Woensd.
31	Donderd.

VADERLANDSCHE FEESTDAGEN.

19 *Januarij.*	Geboortedag van H. K. en K. H. ANNA PAULOWNA, Grootvorstin van Rusland, Gemalin van Z. K. H. den Prins van Oranje, Geb. 1795.
1 *Februarij.*	——— van H. K. H. LOUISA AUGUSTA WILHELMINA AMELIA, Gemalin van Z. K. H. FREDERIK, Prins der Nederlanden, geb. 1808.
5 «	Heldendood van J. C. J. VAN SPEIJK, 1831.
18 «	Geboortedag van Z. K. H. WILLEM ALEXANDER PAUL FREDERIK LODEWIJK, Erfprins van Oranje, geb. 1817.
28 «	——— van Z. K. H. FREDERIK, Prins der Nederlanden, geb. 1797.
8 *April.*	——— van H. K. H. WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, dochter van den Prins van Oranje, geb. 1824.
9 *Mei.*	——— van H. K. H. WILHELMINA FREDERIKA LOUISA CHARLOTTA MARIANNE, Gemalin van Prins ALBERT van Pruissen, geb. 1810.
13 *Junij.*	——— van Z. K. H. WILLEM FREDERIK HENDRIK, derden zoon van den Prins van Oranje, geb. 1820.

17	*Junij.*	Geboortedag van H. K. H. SOPHIA, Princes van Wurtemberg, Gemalin van den Erfprins van Oranje, geb. 1818.
18	«	Slag van Waterloo, 1815.
2	*Augustus.*	Geboortedag van Z. K. H. WILLEM ALEXANDER FREDERIK CONSTANTIJN NICOLAAS MICHAEL, tweeden zoon van den Prins van Oranje, geb. 1818.
5	«	——— van H. K. H. WILHELMINA FREDERIKA ALEXANDRINA ANNA LOUISA, dochter van Z. K. H. FREDERIK, Prins der Nederlanden, geb. 1828.
8	«	Overwinning bij Hasselt, 1831.
12	«	——— bij Leuven, 1831.
22	«	Geboortedag van Z. K. H. WILLEM FREDERIK NICOLAAS ALBERT, zoon van Z. K. H. FREDERIK, Prins der Nederlanden, geb. 1836.
24	«	——— van Z. M. den KONING der Nederlanden, geb. 1772.
21	*September.*	Huldiging van Z. M. als KONING der Nederlanden, 1815.
27	*October.*	Bombardement van Antwerpen, 1830.
18	*November.*	Gedenkdag van de Verlossing des Vaderlands, in 1813.
6	*December.*	Geboortedag van Z. K. H. den Prins van Oranje, geb. 1792.

AKADEMISCHE GEDENKDAGEN.

8	*Januarij.*	Stichting van het Athenaeum te Amsterdam, 1632.
8	*Februarij.*	Stichting der Hoogeschool te Leiden, 1574.
16	«	Stichting van het Athenaeum te Deventer, 1630.
26	*Maart.*	Stichting der Hoogeschool te Utrecht, 1636.
22	*Junij.*	Uitreiking der Metalen Kruisen aan de Compagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Hoogeschool, 1832.
29	*Julij.*	Stichting der Hoogeschool, thans het Athenaeum te Franeker, 1585.
25	*Augustus.*	Stichting der Hoogeschool te Groningen, 1614.
21	*September.*	Intogt der Compagnie Vrijwillige Jagers der Utrechtsche Hoogeschool in Utrecht, 1831.
5	*November.*	Herstelling der Hoogeschool te Utrecht, 1815.
11	«	Uittogt der Utrechtsche Studenten ter verdediging van het Vaderland, 1830.

O R D E

OP HET AFVAREN VAN

JAAG- EN VEERSCHUITEN EN VRACHTSCHEPEN.

Van UTRECHT *naar* AMSTERDAM.

Alle dagen drie Schuiten, als: des ochtends te 7 ure, des namiddags te 1 ure, en des avonds te 8 ure; doch van 15 September tot 15 Maart des morgens te 8, des namiddags te 1, en des avonds te 9 ure, buiten de Waardpoort. Op dezelfde uren vertrekken er ook drie Schuiten van *Amsterdam* naar *Utrecht*, uitgenomen dat de avondschuit het geheele jaar door te 8 ure vertrekt. Des zomers van Mei tot en met September, jaagt de dagschuit met 2 paarden.

Alle dagen eene Schieschuit, des namiddags te 4 ure, van *Utrecht* naar *Amsterdam* en terug; doch des Zondags geene van *Amsterdam*. Bij besloten water des Maandags, Woensdags, Donderdags en Zaturdags een vrachtwagen van *Utrecht* naar *Amsterdam*, van de Viebrug, *vice versa*.

De roeven dezer Schuiten kunnen bij den Commissaris VAN DEVENTER buiten de Waardpoort gehuurd worden.

Van UTRECHT *naar* LEIDEN.

Van 1 Mei tot 1 October, drie Schuiten daags, als: des morgens te 7, des middags te 12, en des avonds te 8 ure buiten de Catharijnepoort.

Van 1 October tot 30 April, twee Schuiten daags, des morgens te 7, en des avonds te 8 ure.

Van LEIDEN *naar* UTRECHT.

Van 1 Mei tot 1 October, drie Schuiten daags: des morgens te 9, des namiddags te half één, en des avonds te 9 ure.

Van 1 October tot 30 April, twee Schuiten daags: des morgens te half 11 en des avonds te 9 ure.

Van UTRECHT *naar* 'S GRAVENHAGE.

Elken Donderdag en Zaturdag, des namiddags te 4 ure eene pakschuit, en desgelijks van *'s Gravenhage* naar *Utrecht.*

De Roeven dezer Schuiten kunnen bij den Commissaris J. STRAATMAN, bij de Catharijnepoort, gehuurd worden.

Van UTRECHT *naar* DE VAART *en van* DE VAART *naar* UTRECHT.

Van 15 Maart tot 15 September, des morgens te 8 en 10, des middags te 12, des namiddags te 2, 4 en 6 ure, eene Schuit, buiten de Tolsteegpoort.

Van 15 September tot 15 Maart, des morgens te 8 en 10, des middags te 12, des middags te 2, 4 en 5 ure.

Er vertrekt nog van *Utrecht* naar de *Vaart* eene Barge, welke correspondeert met de Barge van *Gorinchem*, 's morgens te half 6 ure van het Vaartsche veer, buiten de Tolsteegpoort, van 1 Maart tot 1 October, doch te 6 ure, van 1 October tot 1 Maart, nemende ook de passagiers over van de Amsterdamsche Nachtschuit.

De Barge correspondeert ook op de Stoomboot naar *'s Hertogenbosch* en verdere Stoombooten.

Van *Utrecht* naar *Rotterdam*, tweemaal per week een Schip, op Dingsdag des namiddags te 3 ure van de Gaardbrug, te 5 ure van buiten de Tolsteegpoort; op Zaturdag des morgens te 11 ure van binnen, des namiddags te 1 ure van buiten. Ook kunnen alle goederen op *Zeeland*, *Breda* en *Nijmegen*, met bovengemeld Beurtschip verzonden worden.

Naar *'s Hertogenbosch*, elke 14 dagen een Schip, des Dingsdags te 3 ure na den middag, van binnen, en te 5 ure van buiten de Tolsteegpoort; hetzelve neemt ook goederen mede op *Gorinchem* en *Maastricht.*

Naar *Gorinchem* des Zaturdags eeń Schip, des morgens te 11 ure van binnen aan de Gaardbrug, en te 1 ure van buiten de Tolsteegpoort.

Naar *Waalwijk*, van 1 April tot 1 October elken Zaturdag te 11 uren van binnen en te 1 ure van buiten, doch van October tot April alléén om de 14 dagen.

Naar *Arnhem*, elken Zaturdag een Schip, des namiddags te 1 ure; doch in December, Januårij en Februarij slechts om de 14 dagen. Het Veerhuis buiten de Tolsteegpoort bij G. EIJNDTHOVEN.

Naar *Schiedam*, elken Zaturdag een Schip te 11 ure van binnen en te 1 ure van buiten; over *Woerden*, *Alphen*, *Leiden* en *Delft*. Correspondeert op *Zeeland* en *Bergen op Zoom*.

Naar *Dordrecht* en *Doesburg*, om de 14 dagen een Schip, des Zaturdags 's morgens te 11 ure van de Gaardbrug, en te 1 ure van buiten de Tolsteegpoort.

Naar *Gouda*, *Oudewater*, *Schoonhoven*, *Kuilenburg*, *Beest* en *Leerdam*, des Zaturdags 's morgens te 11 ure van de Gaardbrug en te 1 ure van buiten de Tolsteegpoort.

Naar *Rheenen*, des Zaturdags een Schip, des morgens te 10 ure van de Weesbrug.

De Commissaris der bovengemelde Veeren, het Groote Schuiten-veer genaamd, is tevens geauthoriseerd Expediteur, woont op de Lange Nieuwstraat, wijk A. N°. 547.

Naar *Haarlem*, elken week en gedurende December, Januarij en Februarij, elke 14 dagen, des Zaturdags een Schip, des middags te 12 ure van de Jansbrug.

Naar *Zwolle*, elke 14 dagen een Schip, des Zaturdags des middags te 12 uren van het Oude Keulsche veer.

Naar *Montfoort*, des Woensdags en Zaturdags te 12 ure van binnen en te 3 ure van buiten.

Naar *Woerden*, *Weesp*, *Muiden* en *Naarden*, des Zaturdags een Schip, te 10 ure van binnen.

Naar *Wijk bij Duurstede*, des Dingsdags en Zaturdags een Schuit, des morgens te 10 ure van de Maartensbrug en te 11 ure van buiten de Tolsteegpoort.

Van *Utrecht* naar *IJsselstein*, elken dag eene Schuit, des middags te 12 ure van binnen, en des namiddags te 4 ure van buiten; doch des Dingsdags en Donderdags te 5 ure.

Van *IJsselstein* naar *Utrecht*, elken dag, behalve des Zondags, eene Schuit, van 1 Maart tot 1 October, des morgens te 7 ure; van 1 October tot 1 Maart, des morgens te 8 ure.

Naar *Loenen*, des Dingsdags en Zaturdags eene Schuit te 2 ure, van buiten de Waardpoort.

Naar *Harmelen*, des Donderdags eene Schuit te 4 ure, des Zaturdags te 2 ure, van buiten de Catharijnepoort.

Alle andere Dorpschuiten, op Zaturdag des morgens te 11 ure, van binnen.

ORDE

OP HET RIJDEN DER

DILIGENCES EN ANDERE WAGENS.

Bij den Ondernemer LOUIS VERMEULEN, in het Hotel Bellevue aan het Vreeburg te *Utrecht*, vertrekken de volgende Diligences:

Van *Utrecht* naar *Rotterdam*, des morgens 7 uur 30 minuten, door *Montfoort* en *Gouda*, van *Rotterdam* 's namiddags te 3 ure 30 minuten.

Van *Utrecht* naar *Amsterdam* des morgens te 8 ure, en des namiddags te 4 ure, van *Amsterdam* terug 's morgens te 7 en des namiddags te 5 ure 30 minuten.

Van *Utrecht* door *Vianen* naar *Gorinchem* des morgens te 9 ure, in verband met de Stoomboot de Julia, naar en van *'s Hertogenbosch*, en verder met de Diligence op *Eindhoven*, *Tilburg*, enz., dezelve komt te *Gorinchem* zoo vroegtijdig aan, dat de passagiers hunne reis onmiddelijk met de Diligence van VAN GEND EN LOOS tot *Breda* en *Antwerpen* kunnen vervolgen.

Van *Gorinchem* des morgens te half 12 ure, of na het aankomen der Stoomboot de Julia, welke van *'s Hertogenbosch* vertrekt na het aankomen der Diligences van *Tilburg*, *Eindhoven* enz.

Van *Utrecht* door *Amerongen*, *Rheenen*, *Wageningen*, *Zutphen*, *Ruurlo* en *Groenlo* naar *Winterswijk*, en door middel van nevendiensten van *Amerongen* naar *Thiel*, van *Dieren* naar *Doesburg*, van *Zutphen* naar *Deventer*, en van *Wageningen* naar *Nijmegen*, in direct verband op *Cleef*, *Dusseldorf*, *Keulen*, *Aken* enz., des morgens te 11 ure.

Terug	van	*Winterswijk*	's avonds	te	11	ure.
«	«	*Deventer*	's morgens	«	$^1/_2$5	«
«	«	*Zutphen*	«	«	6	«
«	«	*Doesburg*	«	«	$^1/_2$7	«
«	«	*Arnhem*	«	omstreeks	9	«
«	«	*Nijmegen*	«	«	8	«
«	«	*Wageningen*	«	«	11	«
«	«	*Thiel*	«	«	10	«

Van *Utrecht* des morgens te 11 ure 30 minuten in correspondentie van *Rotterdam* en *'s Hage*, door *Amersfoort*, *Voorthuizen* en *Apeldoorn* naar *Deventer* en door *Nijkerk*, *Harderwijk* en *Elburg* naar *Zwolle*, van *Zwolle* terug 's morgens te half 6 ure, en van *Deventer* des morgens te 7 ure, in verband met de diensten naar *Rotterdam*, *'s Hage* en *Amsterdam*.

Deze Diligence gaat van *Deventer* op Maandag en Donderdag over *Holten*, *Goor*, *Delden* en *Hengelo*, onmiddelijk door *Enschedé*, in direct verband met de Diligence op *Munster;* terwijl op Maandag en Donderdag van *Munster* eene Diligence vertrekt in directe

correspondentie over *Enschedé* en *Deventer* naar *Utrecht*, *Amsterdam*, *Rotterdam* en *'s Hage*.

Van *Utrecht* des avonds te 10 ure in verband met de diensten van *Rotterdam*, *'s Hage* en *Amsterdam* door *Amersfoort*, *Nijkerk*, *Harderwijk*, *Elburg*, *Zwolle*, *Meppel*, *Heereveen*, *Assen*, *Leeuwarden* en *Groningen*, van *Groningen* terug des morgens te 8 ure 30 minuten, van *Leeuwarden* des morgens te 9 ure 30 minuten, en van *Zwolle* 's avonds te 7 ure 30 minuten naar *Utrecht*, *Amsterdam*, *Rotterdam* en *'s Hage*.

Van *Utrecht* des Maandags en Vrijdags te 10 ure des avonds in verband met de diensten van *Rotterdam*, *'s Hage* en *Amsterdam* door *Amersfoort*, *Voorthuizen* en *Apeldoorn* naar *Deventer* en van daar door *Holten*, *Goor*, *Hengelo* en *Oldenzaal* naar *Nordhorn*, in onmiddelijke en uitsluitende correspondentie naar *Lingen*, *Furstenau*, *Bramsche*, *Osnabruck*, *Bremen*, *Hamburg*, *Lubeck*, *Brunswijk*, enz., terwijl van *Brunswijk*, *Hamburg* en *Bremen* de Diligences te *Osnabruck* op zoodanige uren aankomen, dat dezelve in verband staan met de Diligence, welke van daar op Zaturdag 's morgens te 9 ure afrijdt door *Bramsche*, *Furstenau*, *Lingen*, *Nordhorn*, *Oldenzaal*, *Hengelo*, *Delden*, *Goor*, *Holten*, *Deventer*, *Apeldoorn*, *Voorthuizen* en *Amersfoort* naar *Utrecht*, *Amsterdam* enz.

Bij J. C. VAN STENIS, Logementhouder in het Wapen van Holland, op het Vreeburg te *Utrecht*, vertrekken de volgende Diligences, van de Onderneming van VAN GEND EN LOOS te *Amsterdam*.

Van *Utrecht* naar *Breda*, over *Vianen* en *Gorinchem*, des morgens omstreeks 8 ure. Deze Diligence is des morgens te half 5 ure van *Amsterdam* vertrokken en staat in verband te *Gorinchem* met de Stoomboot de Julia naar *'s Hertogenbosch*; alsmede te *Breda* met den dienst over *Antwerpen* en *Brussel*, naar *Parijs*.

Van *Breda* terug des morgens te 11 ure.

Van *Gorinchem* naar *Utrecht*, des namiddags te half 3 ure.

Van *Utrecht* naar *Amsterdam*, des namiddags te 6 ure.

Van *Utrecht* des middags te 12 ure door *Amerongen*, *Rheenen*, *Wageningen* en *Arnhem* naar *Zutphen* en door middel eener nevendienst van *Wageningen*, naar *Nijmegen* en *Cleve*, op alle welke plaatsen men des avonds kan zijn. Deze Diligence vertrekt uit *Amsterdam* op den Dam n°. 34 des morgens te 8 ure.

Bij de terugreis is het vertrek bepaald van *Zutphen* te 7 ure des morgens, van *Arnhem* te half 10, van *Nijmegen* te 9 ure; aankomst te *Utrecht* te 3 ure, en te *Amsterdam* te half 7 ure des avonds.

Van *Utrecht* door *Woerden* en *Leiden* naar *'s Hage* des morgens te half 8, en des namiddags te half 4

ure, na de aankomst van de Diligence van *Zutphen*, *Arnhem* en *Nijmegen*. Deze Diligence vertrekt te *'s Hage* op het plein bij den Heer J. NOTIER JR. te half 6 ure des morgens, en komt te *Utrecht* aan vóór het vertrek van de Diligence naar *Arnhem*, *Zutphen* en *Nijmegen*.

Van *Amsterdam* vertrekt des avonds kwartier vóór 9 ure eene Diligence naar *Haarlem* en *'sHage* en van deze laatste plaats des morgens te 2 ure naar *Delft*, *Rotterdam*, *Dordrecht*, *Breda*, *Tilburg* en *'s Bosch*.

Naar *Rotterdam* 's namiddags te half 4 ure.

Van « 's morgens « « 6 «

Naar *Amersfoort*, *Woudenberg*, *Scherpenzeel*, *Renswoude*, *Eede*, *Arnhem* en *Nijmegen*, in onmiddelijke correspondentie met de Koninklijke Pruissische Snelwagens naar *Keulen* en verder geheel *Duitschland*, 's avonds te 11 ure, en terug uit *Nijmegen* des morgens te half 12 ure, uit *Arnhem* 's middags te 2, en uit *Amersfoort* 's avonds te half 7 ure.

Directeur bij de Onderneming van VAN GEND EN LOOS, S. J. BOUMEESTER.

Bij J. VAN BEUSECOM in het Logement de Struisvogel, op het Vreeburg, vertrekken de volgende Diligences van de Onderneming de Nederlander.

Van *Utrecht* naar *Amsterdam* 's morgens te 11 ure 15 minuten, en 'snamiddags te 1 uur.

Van *Amsterdam* terug 's morgeus te 9 ure, en 's namiddags te 4 ure 30 minuten des winters, en 6 ure 30 minuten des zomers.

Van *Utrecht* door *Woerden*, *Alphen* en *Leiden* naar *'s Hage* des middags te 1 ure.

Van *'s Hage* terug des morgens te 6 ure 30 minuten.

Van *Utrecht* door *Zeist*, *Driebergen*, *Doorn*, *Amerongen*, *Rheenen*, *Wageningen*, *Arnhem*, *Velp*, *Dieren*, *Brummen* naar *Zutphen*, in correspondentie te *Arnhem*, met de dienst naar geheel *Duitschland*, des middags te 1 ure.

Van *Zutphen* terug 's morgens te 5 ure.

Van *Utrecht* over *Vianen*, *Meerkerk*, *Gorinchem*, *Raamsdonk* en *Oosterhout* naar *Breda*, *Tilburg*, *'s Bosch* en *Eindhoven* 's middags te 1 uur 15 minuten.

Van *Breda* terug 's morgens te 4 ure 30 minuten.

De dienst des morgens te 11 ure 15 minuten van *Utrecht* vertrekkende, komt te *Amsterdam* aan voor beurstijd.

Bij H. O. VAN MUNSTER, in den Vergulden Ploeg, buiten de Wittevrouwenpoort, vertrekt op *Doesburg*

over *Arnhem* een Postwagen 's morgens te half 10 ure; van *Doesburg* over *Arnhem* terug des morgens kwartier vóór 6 ure en van *Arnhem* 's morgens te 8 ure. Alsmede een Postwagen van *Utrecht* naar *Amsterdam*, 's namiddags te 2 ure. Van *Amsterdam* terug 's morgens te half 6 ure.

Bij WS. VAN DEN BROEK, in den Zwarten Arend, buiten de Wittevrouwenpoort, vertrekt naar *Amersfoort* en terug, eene Diligence elken dag des morgens te half 8 ure en des namiddags te half 5 ure.

Bij A. RIJNDERS, tegen over de Tolsteegpoort, des Maandags, Woensdags en Vrijdags eene Diligence op *Thiel*, des morgens te 6 ure; correspondeert op de Nijmeegsche stoomboot *Willem I.*

In de Postpaarden, achter het Vleeschhuis, vertrekken:
Op *Amerongen*, des Woensdags en Zaturdags, 's middags te 12 ure, een Vrachtwagen.

Op *Eemnes*, des Dingsdags en Zaturdags des namiddags te 4 ure, een Vrachtwagen.

Op *Nijkerk*, Dingsdag, Donderdag en Zaturdag, des namiddags te 4 ure, en op de overige dagen, te 2 ure, een Vrachtwagen.

Voorts is er des Zaturdags, des namiddags te 2 ure, gelegenheid tot verzending op *Eede*.

Op *Woudenberg*, *Scherpenzeel* en *Renswoude*, des Zaturdags, 's namiddags te 2 ure, een Wagen.

Op *Wageningen* een Wagen, des Zaturdags, 's mor gens te 10 ure.

Op *Lienden* komt des Vrijdags te 3 ure een Wagen aan en vertrekt des Zaturdags, om 12 ure.

Bij C. RIETVELD, in het Roode Hert op de Voorstraat, vertrekken de volgende Vrachtwagens:

Een Wagen op *Zeist*, des Donderdags des avonds te 8 ure, en Zaturdags te 1 ure.

Op *Veenendaal* een Wagen, Donderdag en Zaturdag des middags te 12 ure.

Op *Doorn* een Wagen, des Zaturdags 's namiddags te 3 ure.

Op *Maurik* eene Kar, des Zaturdags 's middags te 12 ure; op *Luren* des Dingsdags en Zaturdags te 1 ure en op *Barneveld* des Zaturdags te 12 ure.

Op *Baarn* en *Zoestdijk*, des Zaturdags te 3 ure.

In de Roskam, achter het Vleeschhuis, vertrekken Vrachtwagens:

Op *Lienden*, des Zaturdags, 's morgens te 11 ure.

Op *Rheenen*, des Zaturdags, 's morgens te 11 ure.

Op het *Rijnscheveer*, des Woensdags en Zaturdags, 's morgens te 11 ure.

Op *Deventer*, des Vrijdags middags te 12 ure.

Op *Baarn* en *Zoestdijk*, vertrekt op Woensdag en Zaturdag des Zomers, en des Winters alleen op Zaturdag, een Wagen, in het Vergulde Poortje, op de Neude bij VAN DE VIJSEL. Aldaar rijdt ook een Wagen af op *Hilversum*, des Woensdags en Zaturdags.

Van *Utrecht* naar *Amsterdam* over *Hilversum* en *Weesp*, rijdt van 1 Mei tot 30 October eene Diligence 's morgens precies te 6 ure en 's avonds te half 6 ure.

Van 1 November tot 30 April 's avonds te 4 ure.

Vertrek van *Amsterdam* van 1 Mei tot 30 October 's morgens om 7 ure en 's avonds om 5 ure.

Van 1 November tot 30 April 's morgens te half 8 ure.

Op *Amersfoort* een Wagen op Maandag, Dingsdag, Woensdag, Donderdag en Zaturdag des namiddags te 4 ure, en van *Amersfoort* terug des morgens te 7 ure.

Op *Buren*, des Dingsdags en Donderdags, een Wagen des namiddags te 3 ure, welke des morgens van daar vertrokken is. Desgelijks op Vrijdag een

Wagen des middags te 12 ure van *Buren*, die op Zaturdag, des morgens te 1 ure, weder vertrekt, buiten de Tolsteegpoort, in de Geldersche Bloem. Het kantoor is over de Waag bij de Wed. SCHEFFER.

Op *Leerdam* en *Schoonrewoerd*, zoo lang de weg goed is, een Wagen des Zaturdags, 's morgens te 10 ure, aan het logement den Arend, buiten de Tolsteegpoort.

Op *Thiel* een Wagen, Woensdag, Vrijdag en Zondag, 's morgens te 7 ure, van voor het logement den Engel buiten de Tolsteegspoort.

Van *Utrecht* rijdt des morgens ten 9, en half 11 ure, van de liggende Os, op het Vreeburg, in verbinding met de op- en afvarende Booten, een allezints gemakkelijk Rijtuig naar *Vreeswijk;* alwaar aan de Aanlegplaats der Booten eene solide Brug voor de Passagiers, Rijtuigen en Paarden is gesteld. — Des morgens te half 5 ure van *Amsterdam* vertrekkende Diligence van VAN GEND EN LOOS arriveerd in tijds te *Utrecht* voor de opvarende Boot. — Nadere informatien bij A. DE GROOT, te *Utrecht;* en bij de Agent P. VAN DIJK, te *Vreeswijk.*

Bij besloten water.

Elken dag een Wagen van de Schippers op *Amsterdam*, buiten de Waardpoort aan het Veerhuis, des morgens te 9 ure.

Elken dag eene Postchais met brieven, des namiddags te 3 a 4 ure van *IJsselstein*, die den volgenden morgen, na het aankomen van den post te *Utrecht*, weder vertrekt.

BODEN.

De Bode van *Utrecht* op de *Bilt* en *Zeist* vertrekt dagelijks, ook des Zondags, te half 12 ure, bij de Wed. SCHEFFER over de Waag. Hij woont in de Zonstraat aan de nieuwe wandeling, waar ook brieven en pakjes kunnen bezorgd worden.

De Bode van *Utrecht* op *Bommel*, des Vrijdags, des morgens te 8 ure, met een' Wagen, zijnde den vorigen dag, des morgens te 6 ure van *Bommel* vertrokken.

Van *Utrecht* op *Kuilenburg* en terug, elken dag een Bode, ten kantore over de Waag, des namiddags te 1 ure. Dezelve rijdt het geheele jaar door met een' Postwagen, op Dingsdag, Woensdag, Vrijdag en Zaturdag. van buiten de Tolsteegpoort in de Zwaan, van 15 Maart tot 15 September, te half 4 ure, en van 15 September tot 15 Maart, te 2 ure na den middag.

Van *Utrecht* op *Vianen*, elken dag een Bode des morgens te 9 ure.

Van *Utrecht* op *IJsselstein* een Bode, elken dag te 9 ure des morgens.

NB. Het Kantoor van *Kuilenburg*, *Leerdam*, *Schoonrewoerd*, *Vianen*, *Thiel*, *Bommel* en *IJsselstein*, wordt gehouden over de Waag, bij de Wed. SCHEFFER.

LIJST

VAN DE

AANKOMST EN HET VERTREK DER POSTEN AAN EN VAN HET POSTKANTOOR TE UTRECHT.

BESTEMMING.	VERTREK.	AANKOMST.
Binnenlandsche Correspondentie.		
Geheel *Zuid-* en *Noord-Holland*, benevens *Amsterdam*, en voorts de geheele korrespondentie, welke over *Leiden* verzonden wordt.	Elken dag, in de bus, tot des avonds 9 ure, gefrankeerd tot 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 en te half 11 ure.
De Provinciën *Noord-Braband*, *Antwerpen*, *Luik*, en hetgeen langs die route loopt.	Elken dag, in de bus, tot des avonds 9 ure, gefr. tot 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 en te half 11 ure.
De Provincie *Zeeland*, *Steenbergen*, *Bergen op Zoom*, en voorts hetgeen langs die route wordt verzonden.	Elken dag, in de bus, tot des avonds 9 ure, gefrankeerd tot 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 ure.
De Provinciën *Gelderland*, *Overijssel*, *Vriesland*, *Groningen*, *Oostvriesland* en verder langs die route.	Elken dag, in de bus, tot des avonds 9 ure, gefrankeerd tot 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 ure.

BESTEMMING.	VERTREK.	AANKOMST.
Buitenlandsche Correspondentie.		
Dnsseldorp, de regter en linker *Rhijn-oever*, *Frankfort*, *Westfalen*, *Frankrijk.* De brieven voor de Fransche bezittingen in *Algiers* waartoe *Algiers*, *Bonne*, *Bougie*, *Constantine*, *Oran*, *Philippeville*, kunnen, naar verkiezing ongefrankeerd en gefrankeerd verzonden worden; in het laatste geval betaalt men voor een enkele brief het Port tot aan *Toulon* met 55 Cents en 5 Cts. verhooging (zeeport) te zamen met 30 Cts. Inlandsche Port 90 Cts.	Elken dag, in de bus, tot des avonds 9 ure, gefrankeerd tot 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 ure.
Pruissen, *Zwitserland*, *Saxen*, *Polen*, *Rusland*, *Hamburg*, *Bremen.*	Dagelijks in de bus, tot des avonds 9 ure, gefr. tot 5 ure.	Dagelijks des morgens te 9 ure.
De Staten van Z.M. den Keizer van *Oostenrijk*, *Spanje*, *Portugal*, *Italie*, *Napels*, *Turkijen* en *de Levant.* (Deze brieven moeten gefrank. worden.)	Elken dag tot des avonds 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 ure.

BESTEMMING.	VERTREK.	AANKOMST.
De brieven voor de *Sardinische* en *Italiaansche Staten* waartoe behooren : *Parma*, *Piazença*, *Modena*, *Massa*, *Carrara*, *Lucca*, *Toscane*, *de Kerkelijke Staat*, de *beide Sicilien*, zijn, wanneer dezelve over *Frankrijk* verzonden worden, onderworpen aan eene frank. van 75 Cts. (het inlandsche Port hieronder berekend.) De frank. dier brieven *over Duitschland* blijft op denzelfden voet.	Elken dag tot des avonds 5 ure.	Elken dag, des morgens te 9 ure.
Denemarken en *Zweden*, (Moeten gefr. worden.)	Dingsd. en Zat. tot 's av. 5 ure.	Dingsd. en Zat. 's morgens.
Engeland, (moet bij een' enkelen brief 35 Centen.) Per Stoompaket gaan deze brieven bij iedere gelegenheid, mits dit op het adres zij uitgedrukt.	Dingsdag en Vrijdag tot des avonds 5 ure.	Onzeker.

Voor ieder vel druks onder *kruisband* betaalt men 2 Centen: in de bus gestoken, worden de stukken als brieven berekend.

Staat

DER

HOOGESCHOOL.

STAAT
DER
HOOGESCHOOL.
(1 NOVEMBER 1839.)

CURATOREN.

G. A. G. P. Baron VAN DER CAPELLEN, op de Buitenplaats Vollenhoven bij *Utrecht*.

J. H. Baron VAN LYNDEN VAN LUNENBURG — Kromme Nieuwe Gracht.

Mr. J. G. SWELLENGREBEL — Nieuwe Gracht bij den Plompentoren.

Mr. R. W. J. Baron VAN PABST TOT BINGERDEN — te *'s Hage*.

Mr. N. P. J. KIEN, als Burgemeester van *Utrecht* — Nieuwe Gracht.

Mr. L. CRAEYVANGER, Secretaris van H. H. Curatoren — Kromme Nieuwe Gracht.

HOOGLEERAREN.

IN DE GODGELEERDHEID.

J. HERINGA, Ez. (Rustend) — Voetius Steegje.

H. BOUMAN — Oud-Munsterkerkhof.

H. J. Royaards — Nieuwe Gracht.

H. E. Vinke, (Rector Magnificus tot 26 Maart 1840.) Heerestraat.

IN DE REGTSGELEERDHEID.

H. Arntzenius (Rustend) — Kromme Nieuwe Gracht.

J. R. de Brueijs — Nieuwe Gracht.

J. Ackersdijck — Kromme Nieuwe Gracht.

A. C. Holtius — Marieplaats.

J. M. F. Birnbaum — Kromme Nieuwe Gracht.

IN DE GENEESKUNDE.

N. C. de Fremerij, (Secretaris van den Academischen Senaat tot den 26 Maart 1840.) — Hyeronimus-Plein.

B. F. Suerman — Kromme Nieuwe Gracht.

J. J. Wolterbeek (Rustend) — Hamburgerstraat.

J. L. C. Schroeder van der Kolk — Kromme Nieuwe Gracht.

A. C. G. Suerman — Kromme Nieuwe Gracht.

F. S. Alexander (Honorair) — Marieplaats.

IN DE WIJSBEGEERTE EN LETTEREN.

A. van Goudoever — Smeebrug.

J. C. Swijghuizen Grofnewoud — Geertebrug.

L. G. Visscher — Korte Nieuwstraat.

IN DE WIS- EN NATUURKUNDE.

J. F. L. SCHRÖDER — Kromme Nieuwe Gracht.

J. KOPS (Rustend) — Bakkerbrug.

TH. G. VAN LIDTH DE JEUDE — aan den Cingel bij den Zoölogischen Tuin.

R. VAN REES — Geertebrug.

C. A. BERGSMA — Onder de Linden.

P. J. J. DE FREMERIJ (Buitengewoon) — Hyeronimus-Plein.

LECTOREN.

IN DE GRIEKSCHE TAAL.

S. NIJHOFF — Smeebrug.

IN DE WIJSBEGEERTE EN OUDE LETTEREN.

G. DORN SEIFFEN — Kromme Nieuwe Gracht.

IN DE ENGELSCHE TAAL.

. . . .

IN DE FRANSCHE TAAL.

G. C. VERENET — Lichte Gaard bij Castelijn.

IN DE HOOGDUITSCHE TAAL.

J. H. KOCH — in de Philosophische Laan.

NAMEN

EN

WOONPLAATSEN

DER

STUDENTEN.

A.

H. Aalbers,	M. *L. Nieuwstr.*,	Hackfort.
D. H. B. Abbing,	L.	
J. W. Abresch,	T. *Zuilestraat*,	wed. Kuipers.
A. Adriani,	M. *Ganzemarkt*,	Sabee.
C. v. Es v. d. Andel,	M. *Korte Jansstr.*,	van Dillen.
J. H. Beucker Andreae,	J. *Plompetoren*,	Sijlbergen.
J. J. Angelbeek,	J. *Voorstraat*,	wed. Angelbeek.
F. L. Anthing,	J. *L. Nieuwstr.*,	Monné.
J. W. Arendts,	M. *Oudkerkhof*,	v. d. Heuvel.
G. C. A. Ariens,	J. *Jansbrug*,	van Gorkom.
G. Augustin,	T. *Donkeregaard*,	van Berck.

B.

C. H. J. Backer,	M. *Geertebrug*,	Backer.
A. J. Backer,	T. ————	————
J. Bakker,	T. *Oudkerkhof*,	van Voorst.
H. J. Balbier,	T. *Vinkeburgst.*,	van Beurden.

D. A. Balfoort,	L.		
J. C. Ballot,	J.	*Wittevr.straat*,	van Leeuwen.
C. H. D. Buijs Ballot,	PH.	*Voorstraat*,	van der Star.
C. W. J.E. v.Balveren,	J.	*Schoutesteeg*,	Berlijn.
W. C. Barbas,	J.	*B. de Waardp.*,	Barbas.
H. M. Barendrecht,	J.	*Lijnmarkt*,	Amelung.
C. Barger Jr.	T.	*Weistraat*,	wed. Barger.
J. H. C. Basting,	M.	*Oudkerkhof*,	wed. Basting.
J. G. A. Batenburg,	M.	*Zalestraat*,	Eijtinger.
L. Bauman,	T.	*Zalestraat*,	Koch.
E.J.W.vanBaumhauer,	M.	*Heerestraat*,	v. Baumhauer.
E.H. van Baumhauer,	PH.	————	————
J.W.S.vanBaumhauer,	L.	————	————
M. M. van Baumhauer,	J.	————	————
Th.K.M.v.Baumhauer,	L.	————	————
A. R. van Bel,	J.	*Hamburgerbr.*,	van Bel.
G.H. J. van Berchuijs,	PH.		
G. P. J. van den Bergh,	J.	*Stadhuisbrug*,	Faddagon.
W. A. van Beusekom,	T.	*Pottestraat*,	Hoedemaker.
J. de Beijer,	J.	*Oudwijk*,	Klein.
M. Bichon van IJsselmonde,	J.	*Smeebrug*,	Lambotte.
J. C. R. van der Bilt,	J.	*Wittevr.straat*,	Burgers.
J. F. Blaauw,	T.	*Pottestraat*,	Liera.
P. A. Bloemers,	J.	*Zalestraat*,	van Dalen.
J. Cock Blomhoff,	J.	*Oudkerkhof*,	Oldenhoff.
E. Cats van Boelens,	J.	*L. Jansstraat*,	wed. Koch.

A.M. Bokma de Boer,	T. *Lijnmarkt*,	Sparenberg.
G. E. Boesses,	J. *Mariestraat*,	wed. Rems.
B. H. C. de Bondt,	M. *Jansbrug*,	Soer.
P. Boodt,	M. *Ganssteeg*,	Sparenburg.
L. Bonnet,	T. *Zalestraat*,	Koch.
A. J. van den Bergh,	J. *Schoutesteeg*,	Terbruggen.
J. J. Bos,	T. *Buurkerkhof*,	Bos.
J. G. A. Bosch,	T. *Plompentoren*,	Bosch.
J. C. A. ten Bosch,	M. *Ligte Gaard*,	Pierot.
W. J. van Brakell,	J. *Neude*,	Wassink.
J. H. van den Broek,	M. *Smeesteeg*,	Fuit.
H. Broese,	L. *Kr.N.Gracht*,	Dorn Seiffen.
J. D. Beman Brouwer,	T. *Bakkersteeg*,	Brouwer.
J. R. de Brouwer,	M. *L. Nieuwstr.*,	de Brouwer.
P. Brouwer,	T. *N. Gracht*,	Brouwer.
H. J. Bruins,	T. *Lijnmarkt*,	Hoevers.
H. A. G. Brumund,	T. *Jansdam*,	Niemeijer.
J. Brune,	M. *Steenweg*,	Bouman.
N. Lobrij de Bruijn,	M. *Pieterstraat*,	Reijerkerk.
W. van Berkum Bijsterbos,	J. *Wittevr.Poort*,	Stevens.

C.

J. H. Caan,	J. *Wittevr.straat*,	Koster.
M. J. Caan,	J. ———————	———
A. Carlebur,	T. *Hamburgerbr.*,	Eskes.
J. F. Caspers,	PH. *Smeebrug*,	wed. Verhoef.

C. Chabot,	M. *Minnebr.straat*	Thomson.
T. C. A. van Citters,	M. *Maliebaan*,	van Citters.
B. Cloos,	T. *Breestraat*,	van Burkum.
R. Coerper,	T. *Weistraat*,	wed. Oosterbaan
A. A. Cramer,	J. *Stadhuisbrug*,	Faddagon.
L. Coopman,	L.	
L. F. W. van Cooth,	M. *Mariestraat*,	van Dijssel.
P. F. van Cooth,	J. ————	— ———
T. W. Blom Coster,	M. *Wittevr.straat*,	Koelman.
H. G. Coudri,	M.	
P. M. de la Court,	J. *Kr.N.Gracht*,	de la Court.
G. Craeijvanger,	PH. ————	Craeijvanger.

D.

A. H. Leijdel v. Dam,	J. *Kr.N.Gracht*,	van Dam.
Th. van Dam van Isselt,	J. *Neude*,	Kiers.
A. van Davelaar,	T. *Ml.RijnenZon*,	van Muijden.
G. C. Deffiné,	T. *Donkeregaard*,	v. de Polder.
W. A. van Diest,	T. *L. Nieuwstr.*,	van Walsem.
A. M. Dikkers,	J. *Steenweg*,	Vernooij.
J. J. Doedes,	T. *Bakkersteeg*,	wed. Snijder.
J. B. Dompeling,	M. *Lijnmarkt*,	wed. Amelung.
F. C. Donders,	M. *Mariestraat*,	wed. Rems.
F. van Doorn,	M. *Hamburgerbr.*,	van Doorn.
A. A. Dorn Seiffen,	M. *K. N. Gracht*,	Dorn Seiffen.
J. Dorn Seiffen,	L. ————	——— ———
J. Dorper,	T.	

G. Dumbar,	J. *Elisabethstr.*,	Tollenaar.
N. J. Dijk,	M. *Steenweg*,	Linssen,
L. van Dijk,	T. *L. Jansstraat*,	Brouwer.

E.

J. N. O. van Eck,	J. *Jansdam*,	Scheffer.
B. J. Westerbeek van Eerten,	T. *Schoutesteeg*;	Morren.
G. J. H. Ellerman,	M.	
C. J. Kien Eltzman,	J. *Wittevr. brug*,	Eltzman.
W. E. Engelen,	J. *Oudkerkhof*,	wed. v. d. Berg.
N.T.J. van Everdingen,	J. *Choorstraat*,	Schoumacher.

F.

D. N. Faber,	T. *Donk. Gaard*,	van Berck.
A. H. Falck,	M. *Heerestraat*,	Hamming.
R. E. Finmann,	T.	
J. A. Fles,	M. *Neude*,	Wassink.
J. H. Floh,	T. *Smeebrug*,	Lambotte.
F. P. Florisson,	T. *Pottestraat*,	wed. Bogaerts.
A. Fockema,	T. *Weesbrug*,	Coenraads.
C. M. Francken,	T. *Heerestraat*,	Francken.
J. Francken,	T. ———	———
H. N. Freriks,	M. *Zalestraat*,	Heijnen.
G. L. G. van Fridagh van Mattarm,	J. *Steenweg*,	van den Bergh.

G.

B. J. Lintelo de Geer,	J. *Brigittestraat*,	de Geer.
C. G. E. C. de Geer,	J. *Neude*,	Beekman.
J. J. de Geer,	J. *Janskerkhof*,	de Geer.
W. Geerlofs,	T. *Zalestraat*,	Eijndhoven.
J. H. van Gennep,	M. *Lijnmarkt*,	Liefland.
H. Gerlings,	J. *Schoutesteeg*,	Oudegeest.
J. H. Gilquin,	J. *Gaardbrug*,	de Beer.
J. J. Gobius du Sart,	T. *Jansbrug*,	van Tent.
G. C. Goedbloed,	M. *Bezembrug*,	Goedbloed.
F. Göedel,	T. *Ligtegaard*,	van Thoor.
G. C. Gordon,	J. *Kr. N. Gracht*,	van der Gant.
C. L. Gorlitz,	L. *Kamp*,	Kellerman.
L. C. van Goudoever,	M. *N. Gracht*,	Goudoever.
C. Gross,	T. *Acht.'t Weistr.*,	Battenberg.
S. T. Groen,	L. *Geertekerkhof*,	Groen.
A. L. Grothe,	J. *Over de Waag*,	wed. Scheffer.
J. A. Grothe,	J. *Ganzemarkt*,	van Maanen.
A. Güembel,	T. *Mariestraat*,	Vermijne.

H.

J. C. van Haagen,	J. *Jacobiebrug*,	van Haagen.
P. J. van Haagen,	M. ————	— ———
P. de Haart,	M. *L. Nieuwstr.*,	de Haart.
C. J. van Haastert,	J.	

J. C. Hacke,	T.	
F.J.N.J.Q. van Hagens,	J. *Mariestraat*,	Mulder.
F, C. van den Ham,	T. *Gaardbrug*,	van Dort.
W. A. van den Ham,	L. *N. Gracht*,	Burgers.
W.C.H.van derHarten,	M. *Steenweg*,	van Lint.
J. van GelderHartman,	T. *Gaardbrug*,	Wetter.
G. J. van Hasselt,	J. *Steenweg*,	Jacobs.
J. P. Hazeu,	T. ————	Sikkel.
H. C. Hedeman, HGz.	J. *Viebrug*,	Plieger.
J. A. van Heeckeren,	J. *Voorstraat*,	Boekhoven.
P. van Heeckeren van Brandsenburg,	J. *Cingel*,	van Heeckeren.
J. C. F van Heerdt,	J. *Steenweg*,	van den Bergh.
M. van Hees,	T. *Smeebrug*,	van Hees.
F. H. Hekmeijer,	T. *Breestraat*,	Hekmeijer.
D. A. Camerling Helmolt,	J. *Wittevr.straat*,	van Hulst.
C. I. Hendrix,	J. *Schoutesteeg*,	Terbruggen.
A. S. van Hengelaar,	J. *Jacobiebrug*,	van Hengelaar.
M. G. van Hengelaar,	J. ————	————
H. J. A. van Hengst,	J. *Drift*,	van Hengst.
C. P. Hennij,	J. *Mariestraat*,	Jongbloed.
A. van Herwaarden,	T. *K. Smeesteeg*,	van Groeningen.
W. F. van Herzeele,	J. *Kr.N.Gracht*,	de Visser.
J. J. Hetterscheij,	M. *Voorstraat*,	Walsmit.
A. C. van Heusde,	J. *N. Gracht*,	van Heusde.
J. H. Heijdenrijk,	M. *Steenweg*,	Keunen.

F. J. Hisger ,	T. *Jacobiebrug* ,	van Rijn.
J. H. Hobus ,	T. *Voorstraat* ,	v.Toorenbergen
J. E. Hoen ,	L.	
T. Templeman van der Hoeven ,	M. *B. Wittevr. p.* ,	van derHoeven.
J. D. Holsteijn ,	T. *Acht.'t Weistr.*,	van Zijll.
J. J. Homoet ,	M. *Steenweg* ,	Linssen.
G. Corver Hooft ,	J. *Oudkerkhof* ,	Mensinga.
J. R. Corver Hooft ,	J. ————	————
N. J. van Hoorn tot Burgh ,	J. *Elisabethstr.* ,	Tollenaar.
J. H. van der Horst ,	T. *Nieuwe kade* ,	Jacobs.
P. H. Houtzagers ,	T. *Acht.'t Vl.huis*,	wed.Houtzagers
C. P. Hoynck van Papendrecht ,	M. *Zuilestraat* ,	Hoynck van Papendrecht.
J. Huidecoper van Maarsseveen,	J. *Breestraat* ,	v. Amerongen.
A. D. Husson ,	T. *Springweg* ,	wed. Meesen.
J. S. Hijmans ,	J. *Schoutesteeg* ,	Berlijn.

I.

C. G. G. Imans ,	L. *Plompetoren* ,	Imans.
M. Imans ,	M. ————	————
H. P. M. C. vanIngen ,	J. *Wittevr.rtraat*,	van der Vooren.

J.

A. M. Janssen ,	M. *Weesbrug* ,	v. d. Schroeff.

A. Jentink ,	M. *Jansdam.*	Niemeijer.
P. Jentink ,	T. ———	———
W. A. van Jeveren .	J. *L.Nieuwstr.* ,	Mentz.
A. de Jong ,	M. *Jansbrug* ,	van den Veer.
J. de Jonge van Zwijnsbergen ,	J. *Ganzemarkt* ,	van der Star.
W. C. Evertsen de Jonge ,	J. *Neude* ,	van Asperen.
M. A. de Jongh ,	L. *L. Nieuwstr.* ,	v. d. Wetering.
J. J. Juda ,	M. *Heerestraat* ,	Hamming.

K.

F. W. J. Kaakebeen ,	T. *L. Jansstraat* ,	wed. Hofman.
J. Kalff ,	J. *Breestraat* ,	Lauterslager.
J. J. L. ten Kate ,	T. *Over hetStadh.*,	Essenberg.
D. Kater ,	M. *Minnebr.str.* ,	Meelboom,
E. Keim ,	T. *Vinkeburgst.* ,	van Buurden.
G. J. Keiser ,	J.	
G. de Wildeman Lakerfeld Kellerman ,	T. *Geertebrug* ,	Koen.
H. H. Kemink ,	L. *Neude* ,	Kemink.
P. F. A. Ketelaar ,	J. *Steenweg* ,	Nieuwenhuis.
J. P. de Keijzer ,	T. *Ganzemarkt* ,	van Zeijst.
C. A. A. Kieckens ,	M. *Minnebr.str.* ,	wed. Meelboom.
H. A. P. Kieft ,	M. *Wittevr.straat*,	aan Heukelom.
J. Kieft ,	J. ———	———
A. Kisselius ,	L. *Hamburgerstr.*,	Tragter.

J. F. A. Kisters ,	M. *L. Jansstraat* ,	wed. Hofman.
C. L. Klein ,	T. *B. Wittevr.p.* ,	Klein.
A. P. Klijnenberg ,	M. *Breestraat* ,	wed.v.d.Schroef
J. J. van der Kloes ,	L. *Voorstraat* ,	wed.v.d. Kloes.
W. Kluever ,	T. *op de Hoogt* ,	Kluever.
N. L. Kniphorst ,	J. *Voorstraat* ,	Koch.
F. F. W. Koch ,	T. *Acht.'t Weistr.*,	Battenberg.
A. F. Blanche Koelen-smid ,	T. *Elisabethstr.* ,	Loran.
J. van Breda Kolff ,	M. *Steenweg* ,	van Dorssen.
J. G. Koning ,	M. *Voorstraat* ,	Geusendam.
W. N. Koopman ,	M. *Hamburgerstr.*,	Koopman.
J. E. J. Kooij ,	M. *Domtrans.*	Wagener.
A. Kops ,	M. *Bakkerbrug* ,	Kops.
J. C. Kops ,	L. ————	——
P. J. Kraamwinkel ,	M. *Weesbrug* ,	Kraamwinkel.
F. W. C. Krecke ,	PH. *Jufferstraat* ,	Krecke.
W. A. Kriege ,	T. *Schoutesteeg* ,	Maijer.
W. H. Kroef ,	J. *Wittevr.straat*,	van Hasselt.
H.E.Stenfert Kroese ,	T. *Neude* ,	van Steenderen.
J. H. Krom ,	M. *Gaardbrug* ,	Vriese.
J. ter Kuile ,	L. *Choorstraat* ,	Ouwerkerk.
B. C. Stapert Kuitert ,	T. *de Hoogt* ,	van Ochten.
W.WinterswijkKutsch,	J. *Jansbrug* ,	Steenbeek.
J. Kuijl ,	J. *K. Jansstraat* ,	Verweij.

L.

J. F. J. van Laer ,	M. *Jacobiebrug* ,	van der Steen.
J. R. E. van Laer ,	M. ————	— — ———
C. H. W. Lamers ,	L. *Mariestraat* ,	Matthijer.
G. Lamers ,	T. ————	————
M. F. Lantsheer ,	J. *Lijnmarkt* ,	Sandheuvel.
E. Lans.	M. *Elisabethstr.* ,	de Jager.
A. J. van der Lee ,	T. *Steenweg* ,	Duburg.
D. H. van Leeuwen ,	M. *Hamburgerbr.*,	van Leeuwen.
J. C. van Leeuwen ,	J. ————	— ————
G. Lenshoek ,	J. *Neude* ,	van Beuzekom.
A.F.H.de Lespinasse ,	M. *Pottestraat* ,	wed. Bogaerts.
A. J. van Lier ,	M. *Stadhuisbrug* ,	van Lier.
J. van Lier , Ez.	M. *Wittevr.straat*,	— ——
L. van Lier , Ez.	M. ————	— ——
W. A. van der Linden ,	T. *Kr. N. Gracht*,	wed.v.d.Linden
F. A. van Loenen ,	T. *L. Jansstraat* ,	v. d. Bergh.
J. E. van Loenen ,	L. *Trans* ,	van Loenen.
J. W. van Loon ,	J. *Neude* ,	Moot.

M.

G.J.van der Maaten ,	T. *Stadhuisbrug* ,	Liefland.
H. Machielsen ,	J. *L. Nieuwstr.* ,	Machielsen.
M.L.H. van der Maesen de Sombreff ,	J. *Stadhuisbrug* ,	Faddagon.
J. E. C. van Manen ,	J. *Voorstraat* ,	Molin.

J. C. Martens ,	J. *Janskerkhof,*	Martens.
A. Mees ,	T.	
H. W. Mees ,	J. *Weesbrug* ,	de Klerk.
N. H. Meiners ,	M. *Oudkerkhof* ,	wed. Basting.
P. Melbart ,	T. *Servetsteeg* ,	van den Bergh.
B. L. W. Mensing ,	L. *Jacobiebrug*,	Tip.
J. H. Mentz ,	M. *Hamburgerstr.*,	wed. Kruider.
J. E. Mesting ,	M. *L. Jansstraat* ,	wed. Eskes.
A.Th.L. Metelerkamp,	J. *Bregittéstraat* ,	Metelerkamp.
H.A.C. Metelerkamp,	J. ———————	———————
J.E.deMeijv.Alkemade,	J. *Voorstraat* ,	Reinbout.
P. M. Molenschot ,	J. *Viesteeg* ,	la France.
A. C. Montijn ,	T. *Mariestraat* ,	v. Vlaanderen.
T. J. Montijn ,	T. ———————	— ———————
A. H. Mouw ,	T. *Volderbrug* ,	de Groot.
P. J. van der Muelen ,	J. *Breestraat* ,	van der Muelen.
C. Muller ,	T. *Weistraat* ,	wed. Schut.
L. Muller ,	T. *Donkeregaard* ,	van Berck.
W. Mulder ,	M. *Steenweg*,	Dolmans.
J. L. B. de Muralt ,	J. *Kr. N. Gracht*,	de Muralt.

N.

S. van Nellestein ,	J. *Weesbrug*,	Overgoor.
J. L. Nepveu,	J. *Janskerkhof* ,	Nepveu.
J. E. van Nes ,	J. *Gaardbrug* ,	Knippers.
N. T. van Nooten ,	J. *Kr. N. Gracht*,	Wessels.

O.

J. T. F. van Oordt,	J. *Choorstraat*,	Schepers.
G. van Oosterwijk,	J. *Neude*,	wed. Reders.
J. J. van Oosterzee,	T. *Voorstraat*,	Spangenberg.
J. B. Oosting,	J. *Gaardbrug*,	Maas.
W. A. Ooster,	J. *Plompetoren*,	Ooster.
E. R. E. Otten,	M.	
E. Oudenhoff,	M. *Wittevr. str.*,	Siddré.
H. Oudenhoff,	T. *Lijnmarkt*,	wed. Klinkert.
F. L. van Outhoorn,	J. *Voorstraat*,	de Bruijn.

P.

M. S. P. Pabst,	T. *Predikh. kerkh.*	Pabst.
W. H. van Pabst tot Bingerden,	J. *Heerestraat*,	Hamming.
C. H. B. Palthe,	T. *Lijnmarkt*,	Caramelli.
A. A. W. van Wulfften Palthe,	J. ————	————
J. van der Pant,	M. *Acht. St. Pieter*,	van der Pant.
E. W. Petersen,	T. *Jacobiebrug*,	Martens.
A. F. C. Phaff,	J. *Voorstraat*,	Brijdenbach.
H. C. C. van der Voordt Pick,	J. *Mariestraat*,	Harderwijk.
J. Pinner,	J.	
E. G. V. M. van der Plaat,	J. *Ligtegaard*,	Rutgers.

D. C. Pleijte ,	T.	*Weesbrug* ,	Schroder.
J. D. van der Poel ,	J.	*Wittevr.straat*,	van Heukelom.
A. N. J. van de Poll ,	J.	*N. Gracht* ,	van de Poll.
W. van de Poll ,	J.	*Wittevr. poort*,	Stevens.
B. Post ,	J.		
C. J. Prince ,	M.	*Breestraat* ,	van Asperen.

R.

G. A. de Raadt ,	J.	*Mariestraat* ,	Jongbloed.
H. J. Raedt ,	J.	*Gaardbrug* ,	Vriese.
J. L. Ram ,	J.	*N. Gracht* ,	wed. Ram.
Ph. Ram ,	J.	*Neude* ,	wed. Moerkerk.
F. L. Rambonnet ,	J.	*Wittevr. str.* ,	van de Vooren.
W. Rappard ,	J.	*Choorstraat* ,	Ockhuijsen.
J. F. G. C. van Reede,	J.		
B. Reigers ,	J.	*Mariestraat* ,	wed. van Beest.
J. A. F. C. Revel ,	T.	*Bakkerbrug* ,	Verweij.
C. C. J. de Ridder ,	M.	*Neude* ,	Reders.
G. J. Rink ,	T.	*Schoutesteeg* ,	Verdonk.
P. G. van Rintlen ,	T.	*Steenweg* ,	Baudet.
H. Rodenberg ,	M.	*Hamburgerstr.*,	Zimmerman.
B. A. Roelvink ,	J.	*Steenweg* ,	Richel.
H. C. Roelvink ,	M.	*Voorstraat* ,	de Rooij.
J. van Roer ,	M.	*Steenweg.* ,	Jacobs.
H. Rombach ,	T.	*Geertebrug* ,	Koene.
B. Terhaar Romenij ,	T.	*Voorstraat* ,	Dompeling.
H. Romenij ,	T.	————	————

H. G. Römer,	J. *N. Gracht*,	van Utenhove.
J. W. Römer,	J. *Plompentoren*,	Römer.
R. C. H. Römer,	T. *Lijnmarkt*,	wed. Klinkert.
F. M. Roijaards,	J. *Muntstraat*,	Roijaards.
J. L. H. Roijen,	J. *Wittevr.straat*,	wed. Roijen.
L. D. Ruijs,	M. *Pausdam*,	Morren.
J. Ruijssenaers,	M. *K. Nieuwstr.*,	Meesen.
A. C. D. Pels Rijcken,	J. *A. Wittevr.p.*,	Sandkuijl.
F. M. C. PelsRijcken,	J. ————————	————
T. L. van Rijn,	T. *Wittevr.Cingel*,	van Rijn.

S.

J. D. Sachse,	M. *Elisabethstr.*,	Wennekes.
J. Salomo, Hermz.	M. *Lijnmarkt*,	Hendriks.
J. Sandbergh,	L. *Oudwijk*,	Klein.
H. C. Sandbrink,	M. *Zalestraat*,	de Waal.
C. M. van der Sande Lacoste,	M. *Breestraat*,	van Asperen.
P.D.SchouwSantvoort,	T. *Jansbrug*,	Terwogt.
H. Sassen,	J. *Vreeburg*,	van de Bilt.
P. A. van der Scheer,	T. *Bezembrug*,	Klijn.
L. Schepper,	M. *Voorstraat*,	Ordas.
G.H.J.v.Schevichaven,	J.	
F. Schieffer,	J. *Schoutesteeg*,	Terbruggen.
J. P. Schilt,	T. *Voorstraat*,	Klaver.
J. Schimmel,	J. *Hamburgerbr.*,	van Gorkom.
A. Scholten,	M. *Bakkersteeg*,	Nicolai.

B. W. Scholten ,	T.	*K. Smeesteeg* ,	Hogeveen.
M. Scholten ,	M.	————————	————
C. J. E. Schook ,	L.	*Voorstraat* ,	wed. Schook.
T.G.W.Schoonenberg,	M.	*Choorstraat* ,	Bosch.
G. D. Schorse ,	T.	————————	wed.Ockhuijsen.
B. J. Schot ,	M.	*Hamburgerstr.*,	wed. Schot.
G. Schouten ,	M.	*L. Jansstraat* ,	Hendriks.
G. D. Schröder,	M.	*N. Gracht* ,	Schröder.
H. T.van derSchroeff,	M.	*Breestraat* ,	w.v.d.Schroeff.
C. D. Schuller ,	J.	*Choorstraat* ,	Hijmans.
F. H. E. Schusler ,	L.	*Kr.N. Gracht* ,	Schusler.
L. C. E. Schusler ,	L.	————————	————
P. H. E. Schusler ,	T.	————————	————
J. G. Schuuring ,	T.	*B. deWaardp.*,	wed.Schuuring.
E. A. C. Seignette ,	M.	*Acht. Vl.huis* ,	Verhaar.
G. H. Sesbrugger ,	T.	*Weistraat* ,	v. d. Berg.
A. P. F. de Seijff ,	J.	*Lijnmarkt* ,	Lammerse.
G. Smaasen ,	PH.	*Ambachtstr.* ,	Munnich,
F. Smeer ,	T.	*Lijnmarkt* ,	Grolman.
H. G. G. Smidt ,	M.	*Hamburgerbr.*,	Verhoesen.
C. G. H. Smits,	J.	*Gaardbrug* ,	wed. Smits.
P. J. Smits ,	J.	*Choorstraat* ,	Weishardt.
H.W.SnouckHurgronje,	J.	*Lijnmarkt*,	van Dranen.
J. N. Solner ,	J.	*Mariestraat* ,	Angelier.
G. J. van Spall ,	T.	*Acht.'t Weistr.*,	van Leeuwen.
J. H. Spiering ,	J.	*Oudkerkhof* ,	Evers.
W. F. E. Spiering ,	J.	*Voorstraat* ,	van Egmond.

W. C. Spoor ,	M. *Weesbrug* ,	Spoor.
A. E. van Steeden ,	T. *Pausdam* ,	Wennekes.
A. van der Steen ,	M. *Elisabethstr.* ,	Weusman.
J.D.G.F.P.v.d.Steen v. Wadestein ,	J. *Voorstraat* ,	Remmeling.
G. van Steenwijk ,	J. *Waardpoort* ,	van Steenwijk.
J.N. Stellingwerf Slagt,	J. *Jacobiebrug* ,	Slagt.
B. S. Stienstra,	J. *Weesbrug* ,	Coenraad.
P. N. van der Stok ,	T.	
L. W. A. Stratenus ,	J. *Neude* ,	Beekman.
S. Sutro ,	J. *Schoutesteeg* ,	Berlijn.
A. A. H. Suijck ,	M. *Hamburgerbr.*,	Suijck.
J. G.H.Swellengrebel,	J. *Plompentoren* ,	Swellengrebel.
E. de Wendt van Sijtzama ,	J. *Neude* ,	Wassink.

T.

B. J. H. Taats ,	T. *Lijnmarkt* ,	Fiddelaar.
M. H. Teljer ,	L. *Weesbrug* ,	Coenraad.
E. H. Tenckinck ,	T.	
H. G. Ter Haar ,	M. *Pieterskerkhof*,	Ter Haar.
D. Terpstra ,	L. *Steenweg* ,	Brans.
W. van Teijlingen ,	J. *Bezembrug* ,	
H. C. A. Thieme ,	L. *Oudkerkhof* ,	Overheem.
J. H. M. Thurkow ,	M. *L. Jansstraat* ,	Brouwer.
J. Tideman ,	L. *Jacobiebrug* ,	Tideman.
S.H.BrinkmanTincken,	T. ————	de Koff.

F. Clement Tineken,	M. *Wittevr.straat*,	van Heukelom.
J. van Tienhoven,	J.	
J. C. D. Titsingh,	M. *Marieplaats*,	Titsingh.
J. des Tombe,	J. *N. Gracht*,	wed. des Tombe.
J. J. van Toorenbergen,	T. *Weesbrug*,	v. Toorenbergen.
C. E. van Tricht,	J. *Voorstraat*,	Hulleman.
J. A. van Tricht,	T. ———————	Dompeling.
J. H. Tromp,	M. *Servetsteeg*,	Sutterland.

U.

J. J. Uhrig,	T. *Weistraat*,	wed. Schut.
A. T. Umbgrove,	M. *Springweg*,	Umbgrove.

V.

W. van Veen,	T. *Weistraat*,	van Eijk.
J. C. van de Velde,	T. *Neude*,	van Steenderen.
W. van de Velde,	T. ———	———————
L. J. J. Verenet,	J. *Bezembrug*,	Klein.
A. M. Verhoef,	M. *op de Vuilesloot*,	Twist.
J. C. Verhoeff,	T. *Kr. N. Gracht*,	Verhoeff.
M. C. Verloren,	M. *Brigittestraat*,	Verloren.
E. E. Vermeulen,	J. *Hamburgerbr.*,	van Gorkom.
P. Vermeulen,	M. *Oudkerkhof*,	Monné.
P. J. Vermeulen,	L. *Viebrug*,	wed. Vermeulen
A. W. Versprille,	T. *Breestraat*,	wed. Versprille.
G. J. Vinke,	T. *Heerestraat*,	Vinke.
H. L. Vinke,	T. ———————	————

G. Vis ,	M. *Lijnmarkt* ,	van Minden.
W. Ph. Vis ,	J. ————	Broekhuijsen.
A. A. T. Visscher ,	T. *K. Nieuwstr.* ,	Visscher.
C. H. D. Visscher ,	M. ————	————
L. de Visser ,	T. *Marieplaats* ,	de Visser.
J. Prins Visser ,	PH. *Zalestraat* ,	Bijlevelt.
A. Vogt ,	T. *Smeebrug* ,	Lambotte.
H. G. Voorhoeve ,	T. *Stadhuisbrug* ,	Liefland.
A. Noest van der Voort ,	M. *Jacobiebrug* ,	de Koff.
J. C. van der Voort ,	M. *Zonstraat* ,	van der Voort.
G. C. van Voorthuijsen ,	M. *Voorstraat* ,	v. d. Wielen.
J. van Voorthuijsen ,	J. *N. Gracht* ,	wed. v. Voorth.
J. A. G. de Vos van Steenwijk ,	J. *Voorstraat* ,	wed. Vermeulen.
P. de Vrij ,	M. *Choorstraat* ,	Weishardt.
J. W. C. van Vrijberghe ,	J. *Maartensbrug* ,	van Beem.
P. P. van Gelre van Vrijberghe ,	J. *Voorstraat* ,	Koch.

W.

W. A. Wanrooij ,	T. *Lijnmarkt* ,	van Dranen.
A. J. J. Warnsinck ,	T. *Jansbrug* ,	Terwogt.
W. F. H. van Wassenaar tot Catwijk ,	J. *Voorstraat* ,	Frijlink.
H. M. van Weede ,	J. *Drift* ,	van Weede.
G. C. van Weiler ,	J. *Wittevr.straat* ,	Martens.

J. B. Welscher,	M. *Lijnmarkt*,	Sandheuvel.
C. F. Wesselman,	J. *Oudkerkhof*,	Manus.
H. T. Westerouen van Meeteren,	T. *N. Kade*,	Jacobs.
S. Dobbelaar de Windt,	M. *Wittev. brug*,	Spangenberg.
J. O. C. van Wesel,	M. *Weesbrug*,	van Roijen.
W. L. Welter,	T. *Boothstraat*,	wed. v. d. Pant.
V. van der Willigen,	T. *Steenweg*,	van den Berg.
A. Winkler,	PH. *Marieplaats*,	v. Roosendaal.
J. K. de Wit,	L. *B. de Waardp.*,	de Wit.
W. L. C. de Witt,	T. *Donkeregaard*,	Lington.
W. C. Woldring,	J. *Trans*,	wed. Woldring.
R. C. W. de Wolf van Westerode,	M. *Zalestraat*,	Munnichs.
J. G. W. Wolterbeek,	J. *Hamburgerstr.*,	Wolterbeek.
E. Cats Wor,	T. *Zuilestraat*,	wed. Kuijper.
J. E. Wunder,	T. *Lijnmarkt*,	Hoeverz.
M. M. van Asch van Wijck,	J. *Kr. N. Gracht*,	v. Asch v. Wijck.
G. A. F. van Wijck.	J. *Schoutesteeg*,	Verdonk.
A. G. Wijers,	J. *Pottestraat*,	wed. Liera.

Z.

F. G. J. Zimmerman,	T.	*K. Jansstraat*,	van Zijl.
J. J. P. van Zuylen van Nyevelt,	J.	*Ganzemarkt*,	wed. de Wijs.
J. P. J. A. van Zuylen van Nyevelt,	J.	*Oudkerkhof*,	Manus.
H. A. Zweers,	M.		
G. Zijlmans,	M.	*Volderbrug*,	Makkink.

NAMEN

DER

STUDENTEN.

Van 26 Maart tot 1 November 1839 als Leden dezer Hoogeschool ingeschreven, doch elders studerende.

G. P. J. Wolff,	M.
H. L. A. van Hasselt,	J.
J. Backer,	J.
G. A. S. Verburg,	T.
J. D. van Hasselt.	J.
J. S. Gerrits,	J.
G. H. Fabius,	T.
P. S. Noyon,	L.
P. Fontein,	L.
N. Klees,	M.
A. A. A. Molhuijsen,	T.

AKADEMISCHE

COLLEGIËN EN COMMISSIËN.

COLLEGIUM PRAESIDUM.

W. A. Wanrooij, *Praeses.*

E. de Wendt van Sijtzama, *ab Actis.*

A. J. J. Warnsinck, *Praes. Fac. Theol.*

H.P.M.C. van Ingen, ——— ——*Jurid.*

L. D. Ruijs, ——— ——*Med.*

J. J. van der Kloes, ——— ——*Ph. Th. et Lit. Hum.*

C. H.D. Buijs Ballot, ——— ——*Math. et Phil. Nat.*

SENATUS VETERANORUM.

E. de Wendt van Sijtzama, *Rector.*

H. G. G. Smidt, *ab Actis et Secr.*

N. J. van Hoorn tot Burgh, *Curator.*

J. B. Oosting, *idem.*

H. J. Raedt, *Assessor.*

G. J. van Hasselt, *idem.*

H. Machielsen, *Senator.*

T. W. Blom Coster, *idem.*

W. van de Poll, *idem.*

H. C. Roelvink, *idem.*

G. E. Boesses, *idem.*

W. J. van Brakell, *idem.*

J. J. Homoet, *Pedel.*

H. C. A. Thieme, *idem.*

SENATUS THEOLOGORUM.

A. J. J. Warnsinck, *Curator.*

J. W. Abresch, *idem.*

W. A. Wanrooij, *Rector.*

E. Cats Wor, *ab Actis et Secr.*

J. J. Doedes, *Assessor.*

P. D. Schouw Santvoort, *idem.*

M. A. de Jongh, *Senator.*

G. Barger, Jr., *idem.*

F. Smeer, Jr., *Pedel.*

Y. van der Willigen, *idem.*

COMMISSIE TER REDACTIE VAN DEN ALMANAK.

J. A. Grothe, *President.*

J. W. van Loon, *Secretaris.*

F. L. van Outhoorn.

D. A. Camerling Helmolt.

T. W. Blom Coster.

COMMISSARISSEN VAN DE SOCIETEIT.

PLACET HIC REQUIESCERE MUSIS.

B. J. Schot, *President.*

J. H. Beucker Andreae, *Thesaurier.*

T. W. Blom Coster, *Secretaris.*

J. L. B. de Muralt.

COMMISSARISSEN VAN HET CONCERT.

A. G. Wijers, *President.*

J. B. Oosting.

N. J. van Hoorn tot Burgh, *Secretari*

G. E. Boesses, *Thesaurier.*

SERIES LECTIONUM,

IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA,

inde a die IX *m. Septembris anni* CIƆIƆCCCXXXIX,

usque ad ferias aestivas anni CIƆIƆCCCXL,

A PROFESSORIBUS ET LECTORIBUS HABENDARUM,

RECTORE

HENRICO EGBERTO VINKE.

In FACULTATE THEOLOGICA

Encyclopaediae theologicae partem posteriorem tradet H. BOUMAN, diebus iovis, horâ X.

In *Theologiam naturalem* cum commilitonibus inquiret H. BOUMAN, diebus iovis et veneris, horâ IX.

Historiam Ecclesiae et doctrinae Christianae recentiorem tradet H. I. ROYAARDS, diebus lunae et martis, horâ XII. et mercurii, horâ II.

Juris Ecclesiastici Belgici selecta (duce Compendio suo: *Nederlandsch Kerkregt bij de Hervormden*, *Utrecht* 1834. 1837. II. Vol.) explicabit H. I. ROYAARDS, die iovis, horis XII. et I.

Disquisitionibus de Hist. Eccl. Christ., probationi academicae praeviis, vacabit H. I. ROYAARDS, die iovis, horâ II.

Hermeneuticae sacrae partem generaliorem exponet H. BOUMAN, diebus lunae et martis, horâ X.

V. F. carmina selecta aliaque loca difficiliora interpretabitur H. BOUMAN, diebus veneris, horâ X.

Catholicas N. F. epistolas explicare perget H. BOUMAN, diebus lunae et martis, horâ IX.

Theologiam dogmaticam docebit H. E. VINKE, diebus lunae, martis, mercurii et iovis, horâ XI.

Collocutionibus de *Theologia populari* vacabit H. E. VINKE, die veneris, horâ XII–II.

Ethicam Christianam, maxime *doctrinam officiorum et Asceticam*, docebit H. I. ROYAARDS, diebus lunae, martis et mercurii, horâ I.

Praecepta *homiletica* tradet H. E. VINKE, diebus lunae, mercurii et saturni, horâ VIII.

Officia doctorum et antistitum in Ecclesia Christiana exponet I. HERINGA, E. F. diebus martis, iovis et veneris, horâ VIII.

Puerorum, doctrinae Christianae initiis *erudiendorum*, exercitationem instituet H. E. VINKE, die veneris, horâ XI.

Commilitonibus, *orationes* habentibus *sacras*, praesides aderunt I. HERINGA, E. F. die martis, horâ I. H. BOUMAN, die lunae, horâ I. H. I. ROY-

AARDS, die veneris, horâ I. et H. E. VINKE, die iovis, horâ I.

Publicis *disputandi* exercitationibus praeërunt alternatim, die mercurii, horâ I. I. HERINGA, E. F. H. BOUMAN, H. I. ROYAARDS, et H. E. VINKE.

In FACULTATE JURIDICA

Pandectas, diebus martis, mercurii, iovis et veneris, horâ X docebit H. ARNTZENIUS; qui, propter aetatem honorifice rude donatus, suam operam et consilia commilitonibus offert.

Jus hodiernum civile I. R. DE BRUEYS, diebus lunae, martis, iovis et veneris, horâ I.

Elementa methodi procedendi in causis civilibus I. R. DE BRUEYS, diebus mercurii et saturni, horâ I.

Encyclopaediam iuris I. R. DE BRUEYS, diebus lunae, horâ X, mercurii et veneris, horâ XI.

Elementa Oeconomiae politicae I. R. DE BRUEYS, diebus lunae, martis et iovis, horâ XI.

Institutiones Iustiniani A. C. HOLTIUS, diebus martis, mercurii, iovis et veneris, horâ X.

Historiam Iuris Romani privati ad Constantinum, secundum sua *Lineamenta*, (quae prostant apud Academiae Typographum) A. C. HOLTIUS, diebus martis, mercurii et iovis, horâ I.

Exegeticas lectiones habebit A. C. HOLTIUS, diebus martis et veneris, horâ XII.

Historiam gentium recentiorum politicam tradet I. ACKERSDYCK, diebus lunae, mercurii et veneris, horâ XII.

Selecta quaedam Oeconomiae politicae capita explicabit I. ACKERSDYCK, diebus martis, iovis et saturni, horâ X.

Statisticam universalem I. ACKERSDYCK, iisdem diebus, horâ XII.

Ius Naturale I. F. M. BIRNBAUM, diebus lunae, veneris et saturni, horâ I.

Ius Publicum et Gentium I. F. M. BIRNBAUM, diebus lunae et saturni, horâ X., die veneris, horâ IX.

Ius Criminale I. F. M. BIRNBAUM, diebus lunae, martis, mercurii, iovis et saturni, horâ IX.

Disputandi exercitationibus, alternis hebdomadibus, praeërunt Professores in facultate Iuridica.

In FACULTATE MEDICA

Anatomiam docebit I. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK, quater per dierum hebdomadem, horâ IV.

Physiologiam I. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK, diebus lunae, martis et iovis, horâ VIII. matutinâ, die mercurii, horâ IX.

Anatomiam Pathologicam, bis per dierum hebdomadem, I. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK horâ auditoribus commodâ.

Dissectionibus cadaverum Anatomicis, opportuno anni tempore instituendis, praeërit quotidie I. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK.

Pathologiam exponet B. F. SUERMAN, ter per dierum hebdomadem, horâ IX.

Therapiam generalem et apparatum medicaminum A. C. G. SUERMAN, quater per dierum hebdomadem horâ I.

Pharmaciam, vernaculo sermone, N. C. DE FREMERY, diebus lunae et martis, horâ II.

Nosologiam et Therapiam specialem A. C. G. SUERMAN, quater per dierum hebdomadem, horâ XII.

Examen aegrotantium et Semioticam, A. C. G. SUERMAN, in Nosocomio Academico, horâ X.

Institutionibus clinicis morborum internorum vacabit A. C. G. SUERMAN, singulis diebus, in Nosocomio Academico.

Theoriam disciplinae chirurgicae tradet B. F. SUERMAN, quater per dierum hebdomadem, horâ VIII.

Operationes chirurgicas demonstrabit B. F. SUERMAN, tempore hyemali, quater per dierum hebdomadem, horâ V.

Institutionibus in arte chirurgica, quovis die, vacabit B. F. SUERMAN.

Theoriam artis obstetriciae A. C. G. SUERMAN exponet die martis et iovis, horâ IX, veneris, horâ XII.

Institutionibus obstetriciis, *in primis practicis*, in Nosocomio habendis, vacabit A. C. G. SUERMAN.

Medicinam Forensem tradet N. C. DE FREMERY, diebus mercurii et saturni, horâ VIII.

Disputandi exercitationibus, alternis hebdomadibus, Professores in Facultate Medica praeërunt.

I. I. WOLTERBEEK, Med. Professor, quamvis munere suo defunctus, tamen civibus Academicis officia humanitatis praestare, praesertim Medicinae studiosis qualibet opportunitate prodesse, haud recusabit.

F. S. ALEXANDER, *Profr. honorarius*, institutionibus clinicis in Nosocomio militari, diebus et horâ deinceps indicandis vacabit.

In FACULTATE PHILOSOPHIAE THEORETICAE ET LITERARUM HUMANIORUM

Logicam, atque *Anthropologiam* I. F. L. SCHRÖDER, diebus lunae atque saturni, horâ IX.

Philosophiam theoreticam I. F. L. SCHRÖDER, diebus iovis et veneris, horâ II.

Literas Latinas A. VAN GOUDOEVER, diebus martis, mercurii, iovis et veneris, horâ XI. interpre-

tando cum Livii *Hist.* l. XXI., tum selecta loca ex Horatii *Sermonibus*.

Antiquitatem Romanam A. VAN GOUDOEVER, diebus martis, mercurii, iovis et veneris, horâ X.

Exercitationes Paedagogicas moderabitur A. VAN GOUDOEVER, die saturni, horâ XII. et I.

Literas Graecas tradet PH. VAN HEUSDE, interpretandâ Plutarchi *Vita Bruti*, adiunctis quaestionibus Plutarcheis et exercitationibus scribendi et disputandi, diebus lunae, martis, iovis et veneris, horâ I.

Literas Hebraicas I. C. SWYGHUISEN GROENEWOUD, cum interpretanda *Grammatica*, tum *eius*, ut et *Syntaxeos* usu in legendis quibusdam V. F. capitibus historicis monstrando, diebus lunae, martis, iovis et veneris, horâ II.

Literas, cum *Aramaeas*, tum *Arabicas*, I. C. SWYGHUISEN GROENEWOUD, diebus mercurii, horâ VIII. et veneris, horâ I.

Antiquitatem Hebraicam I. C. SWYGHUISEN GROENEWOUD, diebus lunae, martis, iovis et veneris, horâ VIII,

Caeterum provectiorum commilitonum desideriis, quoad poterit, satisfaciet libentissime I. C. SWYGHUISEN GROENEWOUD.

Historiam gentium, praesertim *Orientalium*, *Graecorum* et *Romanorum* tradet PH. G. VAN HEUSDE, diebus lunae, martis, iovis et veneris, horâ XII.

Historiam Eloquentiae, PH. G. VAN HEUSDE, diebus mercurii, horâ XII. et saturni, horâ XI.

Literas Belgicas et literarum Belgicarum Historiam L. G VISSCHER, diebus lunae, martis, veneris et saturni, horâ X.

Praecepta Styli bene Belgici L. G. VISSCHER, diebus martis, iovis et saturni, horâ I.

Historiam Patriae L. G. VISSCHER, diebus lunae et martis, horâ XI, iovis, horâ X, et saturni, horâ XI.

Antiquitatem Germanicam exponere perget L. G. VISSCHER, diebus martis et mercurii, horâ IV.

Disputandi exercitationibus praeërunt, alternis hebdomadibus, die saturni horâ I., alternatim PH. G. VAN HEUSDE et A. VAN GOUDOEVER.

G. DORN SEIFFEN, *Lit. Human. Lector*, *Historiam conversionis rerum publicarum in Europa ab Anno MDCCLXXXIX. usque ad A. MDCCCXV.* patrio sermone tradere perget, diebus mercurii, horâ I. *Latine loquendi exercitia instituet*, diebus veneris, horâ IX., aliâve magis commoda.

In FACULTATE MATHESEOS ET PHILOSOPHIAE NATURALIS

Elementa Matheseos docebit I. F. L. SCHRÖDER, diebus martis, mercurii, iovis et veneris, horâ IX.

Stereometriam, *Trigonometriam Sphaericam*, *adhibitam ad Astronomiam Sphaericam et Geographiam Mathematicam* I. F. L. SCHRÖDER, die veneris atque saturni, horâ VIII.

Collocutionibus de ratione docendi disciplinas Mathematicas vacabit I. F. L. SCHRÖDER, die lunae, horâ IV.

Calculum differentialem et integralem tradet I. F. L. SCHRÖDER, diebus lunae et martis, horâ X.

Physicam experimentalem R. VAN REES, diebus lunae, martis, mercurii, iovis et veneris, horâ I.

Astronomiae primas notitias R. VAN REES, diebus lunae et martis, horâ IX.

Astronomiam theoreticam et practicam R. VAN REES, diebus mercurii, iovis et veneris, horâ IX.

Chemiam generalem et applicatam N. C. DE FREMERY, diebus lunae, martis, mercurii et iovis, horâ XII.

Elementa Chemiae Regni organici P. J. I. DE FREMERY, diebus veneris et saturni, horâ IX.

Chemiam, artibus adhibitam, P. J. I. DE FREMERY, die martis, horâ pomeridianâ VI–VIII.

Iis, qui instituendis operationibus chemicis operam dare cupiunt, praeërit P. J. I. DE FREMERY, die saturni, horâ X. ad XII.

Botanices et physiologiae plantarum elementa exponet C. A. BERGSMA, diebus lunae, martis et mercurii, horâ XI.

Oeconomiam ruralem C. A. BERGSMA, diebus et horis, auditoribus commodis.

Excursionibus botanicis singulis hebdomadibus praeërit C. A. BERGSMA.

Botanicam et Physiologiam plantarum tradet I. KOPS, licet propter aetatem rude donatus, diebus et horis, auditoribus commodis.

Zoölogiam Th. G. van LIDTH de JEUDE, diebus lunae, martis et mercurii, horâ XI.

Anatomiam comparatam Th. G. van LIDTH de JEUDE, die saturni, horâ I.

Mineralogiam et Geologiam N. C. de FREMERY, diebus iovis et veneris, horâ XI.

Oeconomiam ruralem I. KOPS, diebus et horis auditoribus commodis, in Museo regio instrumentorum ruralium.

I. H. KOCH, *Linguae Germanicae grammaticam et historiam literariam* interpretabitur, horâ auditoribus commodâ.

Literas Francicas tradet G. C. VERENET, diebus lunae et iovis, horâ V.

L. de FRANCE, *Academicus gladiatoriae artis Magister*, quotidie aptum et elegantem gladii usum docebit.

Bibliotheca Academica, diebus lunae, martis, iovis et veneris, ab horâ I in II; diebus mercurii et saturni ab horâ I in IV; et feriarum tempore singulis diebus iovis, ab horâ I in II; unicuique patebit. Museum quoque zoölogicum, tam huius Academiae, quam privatum in aedibus Professoris Historiae Naturalis, cuique roganti patebit.

QUAESTIONES,

IN ACADEMIA RHENO-TRAJECTINA

PROPOSITAE

SINGULARUM DISCIPLINARUM STUDIOSIS

IN ACADEMIIS ET ATHENAEIS PATRIIS,

PRO PRAEMIIS REPORTANDIS,

E DECRETIS REGIS AUGUSTISSIMI,

diei 2. *m. Augusti* 1815. §§. 204—213,

et diei 13. *m. Octobris* 1836. *n°.* 87.

QUAESTIO THEOLOGICA.

Quae, pluribus librorum *Novi Foederis* locis relata leguntur de *duodecim Viris*, quos elegerit atque apostolica dignitate ornaverit Christus, accurate comparentur, eorumque historica fides a Schleiermacheri et Strauszii dubitationibus defendatur.

QUAESTIO IURIDICA.

Comparatio instituatur inter administrationem Sullii sub Henrico IV. et Colberti sub Ludovico XIV. Franciae regibus, in iis quae spectant ad prosperitatem reipublicae.

QUAESTIO MEDICA.

Exponatur, quid hodie constet de pyogenesi? Ipsius puris proprietates ac differentia ab humoribus analogis exhibeantur. Quaestio investigationibus propriis quantumpote illustretur.

QUAESTIO E PHILOSOPHIA THEORETICA.

Quid maxime Cicero Aristoteli in Philosophia tractanda colendisque literis debuit.

QUAESTIO LITERARIA.

Vita Q. Metelli Numidici, quae simul contineat cum Reipublicae Romanae, ejus aetate, conditionem, tum expressam ad eius exemplum, patricii Romani, saeculo VII U. C., imaginem.

QUAESTIO PHYSICA.

Exponantur et e calorici theoria illustrentur variae methodi, quae adhiberi ad frigus artificiale producendum possunt.

QUAESTIO GEOLOGICA.

Quandoquidem fossiles reliquiae animalium mammalium, imprimis pachydermatum, quorum analoga genera et species hodie nonnisi in tropicis regionibus bene vivere possunt, non tantum in temperatis utriusque orbis regionibus frequenter reperiantur, sed vel in frigidissimo Siberiae climate copiosissimae adsint, et de causis quibus factum est ut hic in climate non suo nunc reperiantur, non omnes geologi eandem sententiam manifestent; quaerit Facultas, ut diversae de his causis hypotheses breviter sed accurate exponantur et cum naturae legibus, quales, ex observatione elicitas, cognoscimus, critice comparentur.

Ad quas respondendum erit a. d. 10. m. Januarij 1840, libellis aliena manu scriptis et ad Senatus Graphiarium, Virum Clarissimum N. C. DE FREMERY, missis.

LIJST

DER

PROMOTIEN,

VAN 1 NOV. 1838 TOT 1 NOV. 1839.

IN DE GENEESKUNDE.

1838. 23 November. J. J. DANCKERTS, *de ratione morborum peridioca.*

—— 22 Dec. A. C. G. SUERMAN, in de Heelkunde.

1839. 2 Febr. J. VAN ROSSUM, in de Heelkunde.

—— 3 Junij. D. A. HOOGBRUIN, in de Verloskunde.

—— 10 —— C. A. LUTGERT, *de vitiis organicis glandulae thyreoideae.*

—— 15 —— L. H. JANSSEN, *de chlorosi.* priv.

—— 17 —— H. J. BROERS, *de glandula thyreoidea.*

—— — —— H. J. DROOGLEEVER, *de vita foetus humani sana et morbosa.* priv.

—— 20 —— J. D. S. ROMBACH, *de ossibus fractis apparatu permanente curandis.* priv.

—— — —— J. P. T. VAN DER LITH, in de Heelkunde.

1839. 22 Junij. J. H. COOLHAAS, *de anthrace verticem occupante.* priv.

—— 25 —— H. J. FRERIKS. *de haemorrhagia*, priv.

—— 29 —— L. C. E. FOCK, *de peripneumonia.* priv.

IN DE REGTSGELEERDHEID.

1838. 7 Nov. G. TURK, *de patria potestate.* priv.

—— 22 —— W. C. MEES, *de vi monetae mutatae in solutionem pecuniae debitae.*

1839. 1 Febr. D. WEERTS, *de transactione.* priv.

—— 9 —— P. J. WILLEBOIS, *de jure hypothecarum.*

—— 2 Maart. L. H. VAN ASCH VAN WIJCK, *de jure et modo quo etc.* priv.

—— 12 —— J. G. VAN DER VOORT, *de fide quae mercatorum codicibus tribui solet.* priv.

—— 13 —— J. F. OP TEN NOORT, *de laesione enormi.* priv.

—— 14 —— J. HEEMSKERK, *de Montesquivio.*

—— 20 —— S. J. BERGSON, *de exercitoria actione.* priv.

—— 17 April. D. J. VAN STÉGEREN, *de conditione civili feminarum Atheniensium.*

—— — —— H. G. HOOFT HASSELAER, *de portione quam conjux binubio dare potest.* priv.

1839. 22 April. G. de Crombrugghe, *de societate nominata.*

—— 22 —— J. H. Schober, *de procuratoribus mercatorum qui commissionarii appellantur.*

—— 26 —— J. van der Mandere, *de justi matrimonii conditionibus.* priv.

—— 30 —— H. Verloren, *de rebus mancipi et nec mancipi.*

—— 18 Mei. J. C. Bijsterbos, *de ordinibus Transisalaniae.* priv.

—— — —— H. C. du Bois, *de concubinatu apud Romanos.* priv.

—— 20 —— G. van der Bank, *de transactionibus.* priv.

—— 30 —— H. Martini van Geffen, *de juris decimandi in Brab. Sept. origine.* priv.

—— 8 Junij. G. van Goudoever, *de divortio.* priv.

—— 11 —— H. A. M. van Asch van Wijck, *de delictis extra regni territorium admissis.* priv.

—— 22 —— J. Schotborgh, *de jure succedendi liberorum naturalium.* priv.

—— — —— D. W. J. C. van Lijnden, *de commercio Societatis Indiae Orientalis.* priv.

—— — —— G. van Heeckeren tot Kell, *de jure quo Gelria etc.* priv.

—— 28 Sept. W. C. M. de Jonge van Ellemeet,

de minore aetate noxiam et poenam vel tollente vel minuente. priv.

1839. 12 Oct. G. J. C. Putman Cramer, *de auctoritate cognatorum in causis pupillaribus.* priv.

—— 28 —— A. G. Wijers, *de cura, jure Francico et hodierno.* priv.

IN DE LETTERKUNDE.

1838. 14 Dec. B. J. Lintelo de Geer, *de Eumene Cardiano.* priv.

1839. 14 Maart. J. Heemskerk, *de Montesquivio.*

—— 17 April. D. J. van Stégeren, *de conditione domestica feminarum Atheniensium.*

—— 18 —— J. G. Römer, *Spec. in Hemsterhusii doctrinam de natura divina.*

IN DE WIS- EN NATUURKUNDE.

—— 29 Junij. G. L. Houël, *de devitatione meridionali corporum libere cadentium a magnis altitudinibus.* priv.

—— — —— J. Ph. Munnich, *de cochlea hydraulica.* priv.

—— 26 Oct. G. H. J. van Berchuijs, *de doliometria.* priv.

LIJST

der vroeger vermelde PROPONENTEN, *welke naderhand tot* PREDIKANTEN *zijn bevorderd.*

J. Scheuër, } Predd. in Nederlands Oost-Indië.
J. J. Scheuër, }
J. Was, . . . Pred. te Waterland-Kerkje.
C. Moot, . . —— — Linschoten.
G. H. Brand, . —— — Ooy en Persingen.
J. J. Sprenger van Eyk, . . . —— — Hilvarenbeek c. a.
B. Terwogt, . . —— aan den Hoek, cl. van IJzendijke.
P. Adama Az., . —— te Dongjum.
D. M. Paré, . . —— — Bredevoort.
N. Naeff, . . —— — Hurwenen.
D. Pz. Knuttel, —— — Ammerstol.
E.W.H. Molemans, —— — Veenendaal.
A. A. H. Exalto d'Almaras, . —— — Burgharen c. a.
A. Dekkers, . . —— — Garderen.
T. H. Hola van Nooten, . . —— — Ter Aa.
G. van der Flier, —— — Schraard.
B. A. Plemper van Balen, . . . —— — Blokzijl.
H.H.M. Horst, . —— — Wehl.
A. de Nooy, . . vast Hulpprediker te Dordrecht.

LIJST

DER

STUDENTEN,

welke, in den loop van het jaar 1839, *bevorderd zijn tot* PROPONENTEN.

J. D. Palm, beroepen naar Ceilon.

A. F. du Toit,
P. B. Borcherds,
P. K. Albertijn,
} bestemd en ingezegend voor de Kaap de Goede Hoop.

G. Flieringa Hz., Predikant te Wommels c. a.

H. de Vries.

J. Hoek.

J. W. A. Boers.

J. H. A. C. Hanewinckel.

R. E. H. Römer.

A. Brouwer.

D. J. van Haeften.

J. M. Verhoesen.

H. J. Janssen.

J. F. G. Brumund.

P. C. Farret.

H. P. Schuuring.
R. A. E. Snethlage.
H. A. G. Brumund.
P. A. Hajenius.
K. H. Kraamwinkel.
F. M. Caspers.
N. Osti.
J. J. van Oosterzee.
J. D. Beman Brouwer.
H. M. M. Rappard.
J. Reiners.
E. van Bolhuis.

Naar Duitschland is vertrokken, om aldaar geëxamineerd te worden:

J. F. J. Schlicht.

VERSLAG

VAN DE

LOTGEVALLEN

DER

HOOGESCHOOL,

VAN 1 NOV. 1838 TOT 1 NOV. 1839.

Zoo aangenaam de taak is, van het belangrijke gedurende een jaar aan de Academie voorgevallene een omstandig verhaal te geven, wanneer er slechts voor dezelve heugelijke gebeurtenissen op te tellen zijn, zoo droevig eene pligt is het alsdan, wanneer het voornaamste dat den geschiedschrijver op te teekenen valt van eenen treurigen inhoud is. En wanneer was zulks meer het geval dan nu, daar het geheele jaar kan gezegd worden ingesloten te zijn tusschen twee voor onze Hoogeschool zoo smartelijke verliezen,

als dat van den beminden Hoogleeraar BLEULAND, en dat van den onvergetelijken VAN HEUSDE.

De eerste werd ons na eene langdurige ziekte den 8sten November 1838 in den ouderdom van ruim 82 jaren door den dood ontrukt. Na gedurende meer dan veertig jaren met de Akademie als Hoogleeraar in betrekking gestaan te hebben, waarvan hij de laatste, in eene door zijnen langen en onvermoeiden arbeid zoo wel verdiende rust mogt doorbrengen, werd hij tot droefheid van allen die eenmaal van zijn onderwijs gebruikt mogten maken en zijne vriendelijkheid in den omgang hadden kunnen op prijs stellen, tot nog grootere smart van hen, die in eene naauwere betrekking tot hem hadden mogen staan, en daardoor in staat geweest waren, zijne voortreffelijke hoedanigheden beter te waardeeren, uit het midden zijner dierbare betrekkingen en bedroefde leerlingen en vrienden weggenomen, om in een beter leven het loon te ontvangen van het goede hier door hem gezaaid. Onze taak is het evenwel niet, 's mans menigvuldige verdiensten de verdiende eere te doen toekomen, daar de Hoogleeraar P. J. J. DE FREMERIJ

het welwillend op zich heeft genomen, ons met het levensberigt van zijnen geachten ambtgenoot te hulp te komen; hetwelk wij ter bestemde plaatse laten volgen.

Nog betreurt onze Hoogeschool het verlies van den Heer CHARLES THOMPSON, die op den 30sten December van hetzelfde jaar in den ouderdom van bijna 85 jaren overleed. Na zich te voren als onderwijzer in de Engelsche taal loffelijk gekweten te hebben, werd hij in 1818 tot Lector in die taal en letterkunde, aangesteld en bleef die betrekking ondanks zijnen gevorderden ouderdom met ijver vervullen. Zijne verdiensten zullen van hen die zijn onderwijs mogten genieten en met hem in naauwere betrekking stonden, ook zonder onze aanwijzing wel naar waarde worden geschat. De Academie hoopt dat de door zijn' dood ontstane vacature waardig moge vervuld worden.

Het strekt ons tot bijzonder genoegen te kunnen vermelden, dat ook dit jaar bij gelegenheid van het beantwoorden der aan de Hoogeschool te *Leiden* uitgeschreven prijsvragen, eene eervolle onderscheiding aan twee onzer medestudenten te beurt mogt vallen: het waren de Heeren A. C. VAN HEUSDE, *litt. hum.*

et jur. Cand., en H. H. Kemink, *litt. hum. Cand.* wier antwoorden op de letterkundige prijsvragen: *Quamnam operam veteres philosophi Graeci posuerunt in loco philosophiae moralis, qui est* de consolatione? *quaenam in eorum libris consolatoriis prodita sunt argumenta rationesque consolandi; quantumque his tribuendum est?* en *Codicis Hebraei bene interpretandi periculum fiat in carmine, quod Debora et Barakus cecinisse Jud. V. 1. seqq. leguntur.* beiden eene eervolle melding werd toegekend.

Het heeft Z. M. onzen geliefden en geëerbiedigden Koning behaagd, in plaats van den Hoogleeraar J. J. Wolterbeek (bij besluit van 9 October 1839 *salvo honore* uit zijne moeijelijke betrekking ontslagen,) tot gewoon Hoogleeraar der Geneeskundige faculteit, bij besluit van 9 Maart 1839, aan te stellen den zeer geleerden Heer Alexander Karel Willem Suerman, *Math. mag. Philos. nat. Medicinae, Chirurgicae et Artis obstetricae Doctor* alhier. Niets kon der studerende jongelingschap aangenamer zijn dan deze keuze van iemand, die ofschoon zoo kort geleden nog onder haar geteld, zich echter door zijne buitengewone

kundigheden de hem te beurt gevallen onderscheiding had mogen waardig maken; die uit de school van zijnen zoo geachten als beminden Vader voortgekomen, haar nu met dezen in de belangrijke betrekking van Hoogleeraar zou mogen voorgaan. Moge hij der Akademie langen tijd tot een steun en sieraad zijn; en zijne moeijelijke ambtsbezigheden ook door die zelfde liefde en achting zijner leerlingen verligt worden, die zijn Vader reeds zoo vele jaren heeft mogen ondervinden.

De *dies natalis* der Hoogeschool werd op de gewone wijze den 26sten Maart gevierd. De aftredende Rector Magnificus de Hoogleeraar R. van Rees hield bij deze gelegenheid eene oratie *de Bleulandi meritis*, en droeg daarna het Rectoraat op aan zijnen opvolger den Hoogleeraar H. E. Vinke; nog ging bij deze gelegenheid het Secretariaat van den Academischen Senaat van den Hoogleeraar L. G. Visscher over op den Hoogleeraar N. C. de Fremerij. Ingevolge koninklijk besluit van 13 October 1836, het aan onze Akademie dit jaar de beurt zijnde prijsvragen uit te schrijven, werden de vroeger vermelde opgegeven.

Des avonds werd op de gewone wijze door de Studenten den aftredenden Rector en Secretaris met eene serenade voor de in het afgeloopen jaar in hunne betrekking der Akademie bewezene diensten eene openlijke dankbetuiging toegebragt, terwijl zij tevens hunnen opvolgers met het aanvaarden hunner eervolle waardigheden geluk wenschten. Hierna deden verschillende vrolijke bijeenkomsten dien dag tot genoegen van allen die in deszelfs viering hadden mogen deelnemen, ten einde spoeden.

Eervol mag het voor onze Hoogeschool gerekend worden dat ook wederom dit jaar der verdiensten van verscheidene onzer Hoogleeraaren zoo in als buiten ons vaderland door hunne benoemingen als leden van verschillende letterkundige genootschappen hulde werd toegebragt; daar in het begin van April de Hooggeleerde Heeren Ph. W. van Heusde en A. van Goudoever tot Correspondenten verkozen werden van het *Thuringisch-Sachische Verein für Erforschung des Vaterländischen Altherthumes und Erhaltung seiner Denkmale*, te *Halle* en te *Berlijn*; voorts in Junij de

Hoogleeraar B. F. Suerman lid werd van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, te *Haarlem*, en de Hoogleeraar I. F. M. Birnbaum lid der Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te *Leiden*.

Op den 18den Junij werd door den Heer A. C. G. Suerman het hem opgedragen Hoogleeraarsambt plegtig aanvaard met eene oratie: *de Medicina doctrinarum physicarum ope, nostra imprimis aetate, perficienda;* terwijl Zijne Hooggeleerde des avonds door de Studenten met eene serenade bij den aanvang zijner eervolle betrekking geluk werd gewenscht, en tevens den Hoogleeraar Wolterbeek op gelijke wijs door zijne leerlingen voor het genoten onderrigt dank geweten.

Eene eenvoudige, doch in de geschiedrollen der Utrechtsche Hoogeschool merkwaardige plegtigheid, leverde de 26ste Junij op, als wanneer de vaandels met welke de vrijwillige Jagers dezer Hoogeschool in 1830 tot verdediging van het Vaderland waren uitgetogen, na het ontbinden van dit corps, volgens koninklijk besluit van 9 Junij 1839 aan de H. H. Curatoren werden overgegeven, ten einde op eene

vereerende wijze te worden bewaard. Tot het doen dezer overgave waren, nevens den Heer L. A. WITTE EECHOUT, eerste Luitenant, Ridder der Militaire Willemsorde, die de compagnie kommandeerde, benoemd de H. H. A. C. G. SUERMAN, Hoogleeraar in de geneeskunde, voorheen *fourier* toen *officier van Gezondheid* bij de Compagnie, B. J. SCHOT, *Med. Cand.*, J. G. J. Baron VAN ITTERSUM, *Jur. Rom. et hod. Doctor*, W. C. M. DE JONGE VAN ELLEMEET, *Jur. Rom. et hod. Cand.*, en J. G. BLANKENBIJL, *Theologiae Stud.*, corporaals bij de Compagnie.

De plegtigheid geschiedde in het groot Auditorium, in tegenwoordigheid van den Akademischen Senaat en van een groot aantal toehoorders, onder welke er zich velen bevonden die den tiendaagschen veldtogt mede gedaan hadden.

De Heer WITTE EECHOUT nam het eerst het woord op, en vermeldde bij dezen het koninklijk besluit, en de aanschrijving van het Departement van Oorlog, naar aanleiding van welke hij in naam der Compagnie de vanen onder welke zij was uitgetogen, aan de bewaring van H. H. Curatoren dezer Hoogeschool en

den daarbij betrokken Akademischen Senaat overgaf, terwijl hij zijne rede sloot met de wensch, dat zij ook nogmaals indien het Vaderland het vorderde de studerende jongelingschap zouden mogen opwekken tot het volgen van het haar door hare voorgangers gegeven voorbeeld.

De Heeren Schot en van Ittersum, die elk één der Vaandelen droegen, leiden ze nu neder, op de tafel, die vóór de Heeren Curatoren geplaatst was. Hierop trad de Heer Suerman voorwaarts, en deed de volgende aanspraak:

«Aanzienlijke rij van Mannen, Verzorgers, Bestuurder, en Hoogleeraren der Utrechtsche Hoogeschool!

Het is uit naam der vrijwillige Jagers onzer Hoogeschool, dat wij de eer hebben, thans voor U te staan.

Gij hebt aan ons verlangen willen voldoen, en plegtig de Vaandels uit onze hand ontvangen, om dezelve toe te wijden aan den geest des Vredes, welke in dezen tempel der Wetenschappen haren zetel gevestigd heeft.

Het was eene behoefte voor ons gevoel, U zelven

deze Vanen over te geven, welke ons dierbaar geworden zijn. Het is voor mij eene groote eer, eene streelende verpligting, hierbij de tolk te wezen van ons aller gevoelens.

Als krijgslieden gewapend, ontvingen wij deze Vanen uit naam van eene edele rij van Jonkvrouwen. In het vreedzame burgerkleed gedost, terwijl zoo velen onzer hunne bestemming in de Maatschappij bereikt hebben, brengen wij ze dankbaar aan de *alma mater* terug.

Toen en heden! De 10de November 1830, hoezeer verschilt hij van dezen heugelijken dag!

Alom doorgebroken, naar alle kanten zich uitbreidend, gelijk een woeste stroom, dreigde de opstand ons Vaderland te verzwelgen. Nog dreunde het geschut van Antwerpens wal, dat den eersten dam opwierp, tegen deszelfs vreeselijk geweld.

Door eigen aandrift gejaagd, waren wij de *dringende bede* van onzen Vorst vóórgekomen. Ook door U aangemoedigd, waren onze gelederen voltallig en liefelijk klonk ons dagelijks het hoorngeschal in de ooren.

Zóó stonden wij, den dag vóór ons vertrek naar de grenzen, in volle wapenrusting geschaard. Ziet, daar nadert ons Uw eerbiedwaardig ligchaam en reikt ons deze zelfde Vane over. Wij ontvangen daarna van het achtbaar Hoofd der Stad, aan wien onze Hooge-school zoo grootelijks verpligt is, ook deze tweede Vane. Beide gaven ons de leus ten strijde: *Met God, voor Koning en Vaderland!*

Zou ik hier onze geestdrift trachten te schetsen, door hoogere gevoelens geleid, door de aandoeningen des afscheids, en het vooruitzigt eener onzekere toekomst getemperd?

En nu, dáár staan wij, na bijna negen jaren, zoo rijk aan staatkundige gebeurtenissen, wederom vóór U, omringd door velen onzer oude wapenbroeders, vermeerderd door velen, die ook later hunnen arm aan het Vaderland wijdden. Daar staan wij voor U; maar, de wapenen afgelegd, en door onzen Vorst dankzeggend ontslagen.

Zóó behoudt dan onze Keurbende, van nu af, alleen een bestaan in de herinnering!

Ja, een bestaan in de herinnering, dit is haar bij

ons allen verzekerd. Welke tooneelen toch wekt het gezigt dier Vanen niet bij ons op! Hoe vrolijk wapperden zij, zoo vaak de geliefde Vorst zijn leger in vollen wapendos kwam aanschouwen! Hoe plegtig omkleedde het rouwfloers dezelve, toen zij den heldendood van een' nieuwen Klaassens verkondigden! hoe aandoenlijk, toen zij de laatste eere aan een' onzer wapenbroeders bewezen! (*) En, toen het *voorwaarts!* luide in de rijen van Hollands leger weêrgalmde, hoe moedig toonden zij ons den weg, over Nethe en Demer, door Turnhout, Diest, St. Truijen en Thienen, zoo vele verwonnene Steden! Hoe blonken zij blijde in de morgenzon, toen op de vlakte van Ravels, het eerste kanonvuur, dat op ons leger gelost werd, dezelve begroette! Hoe aanschouwden zij, vol verontwaardiging, nabij den IJzeren berg, te midden van vlugtende Belgen, Fransche en Engelsche afgezanten, als getuigen van Oranje's zegepraal! Hoe trokken zij trotschelijk Leuven door

(*) Den jager G. de Roo, den 24 Junij 1831, te Tilburg ter aarde besteld.

en toonden der verbaasde Akademie *de Zon der Geregtigheid;* maar tevens de leus onzer Hoogeschool: *Met God, voor Koning en Vaderland!* Hoe bevallig werden zij eindelijk, door jonkvrouwelijke handen met eiken en laurieren bekranst, toen wij, zegevierende, van de grenzen keerden en juichende ons geliefd Utrecht wederom mogten begroeten!

Zoo vele herinneringen uit ons jeugdig leven hechten zich aan deze Vanen, herinneringen, ons meer en meer dierbaar! Is het dan vreemd, dat wij ze aan uwe zorg zoo gaarne zien toevertrouwd, Edele en Aanzienlijke Mannen! wier namen aan de geschiedenis van onzen Veldtogt naauw verbonden zijn?

Wij gaan meer en meer voort tot en in het maatschappelijk leven. De poëzij onzer jongelingsjaren wijkt bestendig voor de zorgen van lateren leeftijd. Maar, bij het aanschouwen dier Vanen, ontwaakt zij op nieuw, ontdaan van al wat hare werking storen mogt.

Tevens rijzen, bij dien aanblik, weemoedige herinneringen bij ons op van zoovele Wapenbroeders, als ons reeds ontvielen. Zelf hij, wiens hand ons deze

Vaan overreikte, is niet meer. (*) Eens aanschouwt het oog van geen' onzer meer één dezer veld-teekenen! Maar ook dan nog zullen zij aan onze nakomelingen blijven verkondigen, hoe de geweldige schok, welke de jeugdige Nederlanden van een reet, en Holland in deszelfs zuiverheid herstelde, Utrechts Hoogeschool, naauwer dan ooit te voren, verbond aan de dienst van *Koning* en *Vaderland.*"

Deze aanspraak werd beantwoord door den Heer President Curator der Hoogeschool, G. A. G. P. Baron VAN DER CAPELLEN, op deze wijze:

«Mijne Heeren, uitgemaakt hebbende het Korps Vrijwillige Jagers van Utrechts Hoogeschool!

Mogt ik, bij uwe terugkomst uit het leger, nu vóór omtrent acht jaren, U uit naam van het akademisch ligchaam, begroeten, en eenen Gedenkpenning, als bewijs onzer erkentelijkheid voor uwe aan Vader-

(*) De Hoogleeraar VAN EKSCHUT, toen Rector Magnificus.

land en Koning bewezen diensten, uitreiken, het is voor mij eene niet geringere eer en geen minder genoegen, heden uit uwe handen de Vaandels te ontvangen, die U zijn toebetrouwd geweest, toen gij U ten strijde gorddet.

Wij herinneren ons, bij het zien dier banieren, levendig uwe geestdrift, en den ijver, die U vrijwillig, op de loffelijkste wijze, de wapenen deed opvatten, toen het dierbaar Vaderland in gevaar was. Gij sneldet de roepstem des Konings tegen, geene gevaren, geene ongemakken vreezende; en men zag weldra diezelfde jongelingen, die, weinige weken te voren, de leerzalen hunner Hoogleeraren vlijtig bezochten, eensklaps met den edelen militairen geest bezield, als oude beproefde krijgslieden, op de eervolste wijze, hunne dienst verrigten en den vijand te gemoet gaan. De over U gestelde hoofden, bijzonder de edele en dappere Hertog van Saxen-Weimar, hebben dit getuigd. De Koning heeft het welwillend erkend. De Verzorgers, de Hoogleeraren, de Hoogeschool hebben zich daarover verblijd, en hunne vreugde heeft zich verdubbeld, toen de vrijwillige

Jagers teruggekeerd in den schoot der *alma mater*, onbedorven, rijk aan ondervinding, hunne studiën met vernieuwde vlijt hebben opgevat, met dat gevolg, dat velen hunner nu reeds eervolle loopbanen zijn ingetreden, en eenige van Kweekelingen tot Leeraren zijn verheven, waarvan tot een treffend voorbeeld strekt, de toenmalige Fourier, thans Hoogleeraar, die zoo even, op eene zoo waardige wijze, tot ons gesproken heeft. (*)

Thans, na herstelden vrede, wel niet zonder opofferingen verkregen, maar, Gode zij dank! met behoud van het dierbaarste kleinood, van onze nationale eer, en van den grond door onze Voorvaders verwonnen, heeft het Korps vrijwillige Jagers opgehouden te bestaan; maar de door hen bewezene diensten zullen nog langer dan deze Vaandels duren, in levendige herinnering blijven bij het dankbare Vaderland.

(*) Nevens den jongen Hoogleeraar Suerman, werden hier bedoeld de Heeren: Mr. C. Star Numan, Professor in de Regtsgeleerdheid te Groningen, en P. O. C. Vorsselman de Heer, Professor in de Wis- en Natuurkunde en in de Bespiegelende Wijsbegeerte te Deventer: de eerste was *Sergeant*, de tweede *Sergeant Majoor* bij de vrijwillige Jagers.

Die Vaandels zijn ons dierbaar; zij zullen ons gestadig doen denken, aan de eervolle bestemming, welke zij gehad hebben, zóó wel als aan de dapperen, uit wier handen wij dezelve ter bewaring hebben overgenomen. Zij zullen door ons, en door degenen, die ons zullen opvolgen, getrouwelijk, zorgvuldig, en als een heiligdom, bewaard worden; wij zullen hun eene eervolle en bestendige plaats geven, opdat zij nog, bij het late nageslacht, en zóó lang er nog een vezel van bestaan zal, tot een blijk mogen strekken van hetgene Utrechts Studerende Jeugd voor het Vaderland over had, en hoe zij getrouw gebleven is aan hare leus: *Met God, voor Koning en Vaderland!*

Leve de Koning!
Leve de Utrechtsche Hoogeschool!
Leven de voormalige vrijwillige Jagers!"

Den 29sten Junij toen de Hoogleeraar WOLTERBEEK zijne collegiën sloot, wilden zijne leerlingen niet dazijne Hooggeleerde zonder eenig openlijk bewijs hun

ner achting en liefde uit hun midden zoude heengaan tot het genieten van die rust, op welke zoó groote als ijverig waargenomen werkzaamheden hem eene geregte aanspraak gaven, en boden hem deswegens een gepast geschenk aan, terwijl de Heer B. J. Schot, tevens het woord opnam, om den geliefden Hoogleeraar, ook uit naam van al zijne tegenwoordige leerlingen, zoo wel voor het uitmuntend door hen genoten onderrigt, als voor de menigvuldige blijken van genegenheid, die zij steeds van hem hadden mogen ontvangen, hunne opregte dank te betuigen, hem verzekerende dat hun de herinnering aan dezelve immer dierbaar blijven zoude, en dat die achting en liefde, die zij thans voor hem koesterden, in geenen deele zouden verflaauwen, al werden zij ook nu van zijne onmiddelijke leiding beroofd; hem eindelijk toewenschende, dat de rust welke hij thans stond te genieten van langen duur mogt wezen, en hem even aangenaam als hun steeds zijn onderwijs en vriendelijke omgang geweest waren. Diep geroerd over deze ondubbelzinnige bewijzen van de genegenheid zijner leerlingen, beantwoordde de geächte Hoogleer-

aar deze toespraak, door ook hen, van zijne voortdurende vriendschap te verzekeren, en te betuigen dat hij, ofschoon de openbare lessen stakende, ten allen tijde gereed zou zijn, hun waar hij zulks zou vermogen in hunne studiën met zijne ervaring en raad bij te staan.

Den 28sten Julij leed niet slechts onze Hoogeschool, maar het Vaderland, ja de geheele letterkundige wereld, een zwaar, een onherstelbaar verlies door den dood van den Hoogleeraar Ph. W. van Heusde, die in den ouderdom van een en zestig jaren te *Genève* aan eene pleurisziekte in de armen zijner Gade en Kinderen overleed. Het zoude eene voor ons ondoenlijke taak zijn, de algemeene droefheid en neerslagtigheid te beschrijven, die deze tijding in alle streken van ons vaderland, waar de achtenswaardige en beminnelijke Hoogleeraar opregte vereerders en vrienden had, en zoo veel te sterker aan onze Hoogeschool verspreidde, aan welke zich niemand bevond die niet tot het getal zijner leerlingen behoord had, en in hem den besten, vriendelijksten, achtbaarsten leermeester had leeren hoogschatten en beminnen. Veel is er

reeds in verschillende zoo buiten- als inlandsche tijdschriften over den diepgeleerden, wereldberoemden Hoogleeraar, den edelen mensch, den warmen en onbaatzuchtigen vriend, den opregten en kinderlijkgeloovigen Christen gezegd; en het is onze taak hier niet, den zoo diep betreurden, zoo gemisten, zoo onvergetelijken afgestorven' de verdiende lof toe te zwaaijen en zijne nagedachtenis ook bij hen, dien het voorregt van hem te kennen niet te beurt mogt vallen, door de opnoeming zijner deugden, de gepaste eere te doen toekomen. De Hoogleeraar A. van Goudoever, zijn ambtgenoot en vriend, heeft zich met die voor ons te zware taak wel willen belasten, en ons een levensberigt van den dierbaren overledenen aangeboden, hetwelk wij met dankbaarheid aangenomen hebben en hierna laten volgen.

Den 14den Augustus kenmerkte de droevige plegtigheid van het ter aarde bestellen van het stoffelijk overblijfsel van den Hoogleeraar van Heusde, hetwelk gevolgd door eene talrijke schare van vele naburige plaatsen zamengevloeid, van hier naar de begraafplaats aan de *Bilt* werd overgebragt: daar gekomen, werd het lijk door achttien van 's overlede-

nen leerlingen naar den rand der grafkelder gedragen, terwijl vier Hoogleeraren die ook eenmaal tot het getal zijner leerlingen hadden behoord, de Hooggeleerde Heeren A. VAN GOUDOEVER, H. J. ROYAARDS, C. A. DEN TEX en J. A. C. ROVERS de slippen van het baarkleed opnamen. Voor dat het lijk in het graf werd nedergelegd, wijdde de Hoogleeraar A. VAN GOUDOEVER eenige woorden aan de nagedachtenis van den zoo beminden leermeester en vriend, en nadat de baar verzonken was in zijne eeuwige rustplaats, sprak de Hoogleeraar H. J. ROYAARDS eenige treffende dichtregels uit. Eene aanzienlijke schare onder welke zich, behalve de H. H. Curatoren dezer Hoogeschool en verscheiden Hoogleeraren ook van andere Akademiën en Athenaëen, zeer vele vroegere leerlingen en vrienden van den overledenen bevonden, woonde deze roerende plegtigheid bij, terwijl eene eerbiedige stilte, onder het aanhooren dier hulden aan VAN HEUSDE's nagedachtenis, bewaard, duidelijk te kennen gaf, welke diepe droefheid aller harten vervulde.

Wij betreuren nog het verlies van drie onzer mede-

studenten, die in den bloeijenden jeugdigen leeftijd, in het midden der blijdste verwachtingen voor de toekomst, aan hunne betrekkingen en vrienden ontrukt werden.

Het waren de H. H.:

J. van der Gronden, *Med. Stud.* overl. 23 Nov. 1838.
T. J. Heijdanus, *Jur. Cand.* —— 20 April 1839.
J. N. van Haeften, *Jur. Stud.* —— 2 Julij ——

Wij sluiten ons verslag met de opgave van het aantal Studenten op den 1sten November 1839.

In de Godgeleerdheid	129.
— — Regtsgeleerdheid.	167.
— — Geneeskunde. . . . . , .	116.
— — Wijsbegeerte en Letterkunde. . .	31.
— — Wis- en Natuurkunde.	9.
Totaal. . . .	452.

HERINNERINGEN

AAN HET LEVEN EN DE WERKZAAMHEDEN

VAN

JAN BLEULAND.

DOOR

P. J. I. DE FREMERIJ.

Het was van oude tijden af eene navolgenswaardige gewoonte om, na het afsterven van mannen, die zich, of door hunne deugden, of door diensten aan de menschheid en het Vaderland bewezen, of door wetenschappelijken zin en arbeid, roemvol hadden onderscheiden, aan hunne nagedachtenis eene welverdiende hulde toe te brengen, waardoor hunne daden en werkzaamheden aan de vergetelheid werden ontrukt. Deze zucht, om ook bij de nakomelingschap in aandenken te blijven is zoo natuurlijk, zoo in den geest des menschen ingeweven, dat wij niet alleen de beschaafdste volkeren der aarde hunne verdienstelijke mannen na hunnen dood zien vereeren, maar dat zelfs

de minst beschaafde en ruwe stammen, aan de nagedachtenis hunner gesneuvelde aanvoerders door openbare gezangen en redevoeringen, naar hunne wijze van zien, eene eervolle hulde toebrengen. — En zouden wij dan achterlijk blijven, wanneer ons de ramp te beurt valt, om verdienstelijke geleerden uit ons midden te zien wegnemen?

Ik wil dan beproeven, mijne landgenooten te herinneren aan de verdiensten en werkzaamheden van een der sieraden der Utrechtsche Hoogeschool, aan wien de natuurkunde van den mensch, de ontleedkunde en de natuurkundige wetenschappen, zoo veel verpligt zijn; die gedurende eenen meer dan veertigjarigen werkkring in ons midden, de vraagbaak, de raadsman, de helper en vertrooster in lijden, van velen was.

Het zal mogelijk verwondering baren dat niet eerder eene, voor het algemeen geschikte, hulde aan den verdienstelijken man is toegebragt, dan op dezen oogenblik, nu reeds één jaar verloopen is, sedert Bleuland overleed, doch het zij mij vergund de redenen open te leggen, die hiertoe hebben medegewerkt.

Door één' onzer geächtste hoogleeraren, vriend en bewonderaar van Bleulands wetenschappelijke verdiensten, werd ik als leerling en hoogachter van den verdienstelijken man, na zijn overlijden, uitgenoodigd eene levensschets van hem op te stellen, en beloofde

hieraan te zullen voldoen; mij hiermede bezig zullende houden, onderrigtte mij mijn vriend de Hoogleeraar VAN REES, dat hij het voornemen had de verdiensten van BLEULAND te kiezen tot onderwerp der oratie, door hem te houden bij gelegenheid van het nederleggen van den post van Rector Magnificus der Hoogeschool; de bescheidenheid gebood mij dus, hem niet vooruit te loopen, en op welk eene waardige wijze hij zich hiervan heeft gekweten, is hun bekend, die in de gelegenheid waren zijne redevoering bij te wonen: zoo had ik bijna geheel van mijn voornemen afgezien, in de verwachting dat deze redevoering aan het algemeen zoude worden medegedeeld.

Deze uitgave der redevoering van den Heer VAN REES nog niet geschied zijnde, en overwegende dat de Heer SWELLENGREBEL bij het openen der vergadering des Utrechtschen Genootschaps van kunsten en wetenschappen, zich als voorzitter alleen bepaald had bij een kort vermelden der verdiensten van BLEULAND naar den aard dier gelegenheid, nam ik de opgegevene taak wederom op, begrijpende dat men het aan den waardigen afgestorvenen schuldig was, dat het algemeen Nederlandsch publiek, en inzonderheid zijne stadgenooten, aan welke hij een groot gedeelte zijns levens toegewijd heeft, bekend werden met hetgeen door hem in zijnen langdurigen werkkring tot nut der wetenschappen en der menschheid verrigt was.

JAN BLEULAND werd geboren te Gouda in de provincie Zuid-Holland op den 20sten Julij des jaars 1756. Zijne ouders behoorden tot den geachten middelstand, zijn vader was van beroep metselaar, terwijl één zijner aanverwanten, namelijk zijns vaders broeder, ter zelfder plaatse als Heel- en Vroedmeester werkzaam was, en deze vakken met het gelukkigst gevolg beoefende, zoodat hij zich over het algemeen vertrouwen verheugen mogt, in de stad zijner inwoning van iedereen genoten. Van de eerste jeugd van BLEULAND is ons weinig bekend geworden. Het schijnt dat zijne ouders volkomen hebben ingezien hoezeer van eene goede opleiding in de jeugd, de vorming van den jongeling, en het werken van den man afhangt, daar zij hunnen zoon al vroeg eene hoogere opleiding ten deel lieten vallen, en zijnen geest met meerdere kundigheden deden verrijken, dan toenmaals nog gewoonlijk aan kinderen uit die standen der maatschappij werden medegedeeld. Zeker gaf de gelukkige ontwikkeling, de schranderheid van den leergierigen knaap, en de aan den dag gelegde ijver om zijne kennis te vermeerderen, hiertoe aanleiding. Dat de tegenwoordig zoo algemeen heerschende zucht om zich boven den stand te verheffen, waarin men is geboren, tot dit besluit niet heeft bijgedragen, durven wij, wat BLEULAND zelven betreft, gerust beweeren; zijn geheel karakter is er ons borg voor, want was iemand

eenvoudig in zijnen omgang, nimmer zich op zijne eigene verdiensten iets latende voorstaan, of van zich zelven sprekend, maar steeds anderen verheffend, het was BLEULAND.

Indien wij dus gerust durven aannemen, dat alleen oorspronkelijke aanleg en gelukkige ontwikkeling aanleiding hebben gegeven tot de hoogere opleiding die hem ten deel viel, zoo is het ook waarschijnlijk, dat de keuze van het vak van studie, waaraan hij zich op de Hoogeschool wijdde, het gevolg was van zijnen omgang met den hooggeachten broeder zijns vaders; ziende toch hoezeer de verdiensten van dezen man op hoogen prijs werden gesteld, hoe vele gelukkigen hij door zijne heel- en verloskundige praktijk maakte, hoe hij de vraagbaak en raadsman van ongelukkigen was, en welke dankbaarheid hij inoogstte, zoo boezemde dit den jongen BLEULAND den wensch in, om op gelijke wijze werkzaam, even nuttig te wezen; terwijl de gesprekken met zijnen bekwamen oom, die hem al vroeg den bewonderingswaardigen, eenvoudigen en tevens doelmatigen bouw des menschelijken ligchaams deed kennen, en hem daarin de goedheid en wijsheid van den Schepper als met den vinger aanwees, zijnen lust opwekten om ook een dieperen blik te mogen slaan in de verheven geheimen der schepping, en bij hem den wensch deden geboren worden om zich aan die wetenschap met al zijne

krachten toe te wijden, die hiertoe meer dan eenige andere den weg baant.

Van daar dan ook, dat toen Bleuland, na het onderwijs aan het Gymnasium te Gouda gegeven met veel vrucht te hebben bijgewoond, en daarbij eene meer dan gewone kennis der latijnsche taal te hebben verkregen, gepaard met groote gemaklijkkeheid om dezelve te schrijven, en vlugheid om ze te spreken, in 1774 naar de Hoogeschool te Leijden vertrok, hij zich onmiddelijk aan het beoefenen der geneeskundige studiën toewijdde. Tusschen het verlaten van het Gymnasium en het vertrek naar de Hoogeschool verliepen nog anderhalf of twee jaren, daar men den jongeling nog niet gevorderd genoeg in jaren achtte, om hem zonder leiding aan de gevaren, die eene Hoogeschool oplevert, bloot te stellen. Dit tijdsverloop was echter voor zijne vorming niet verloren; hij werd te Amsterdam aan eenen achtenswaardigen artsenijmenger toevertrouwd, en oefende zich daar in het praktisch beoefenen der pharmaceutische wetenschap.

Na verloop van dien tijd vertrok hij naar Leijden, alwaar de roem der geneeskundige wetenschappen toen was toevertrouwd aan Fredericus Bernhardus Albinus, den jongeren broeder van den grooten Bernard Siegfried; hoezeer met zijnen beroemden broeder niet te vergelijken, was deze echter zeer geschikt om den jeugdigen beoefenaren der ontleedkunde en der physio-

logie, den waren weg ter beoefening derzelve aan te wijzen. — Naast ALBINUS stond de als ontleed- en ziektekundige zoo te regt vereerde SANDIFORT, aan wien zich BLEULAND inzonderheid aansloot, vooral toen hij zich onder deszelfs leiding, gedurende meer dan twee jaren aan de handdadige beoefening der ontleedkunst toewijdde; waartoe hij zich bijzonder voelde aangetrokken door het naauwkeurig beschouwen der fraaije ontleedkundige praeparaten, zoo van gezonde als van zieke beenderen, waarvan SANDIFORT ter opheldering zijner osteologische lessen gebruik maakte. Deze werkzaamheden hadden voor hem zoo veel behagelijks, dat hij gaarne al den tijd, die van zijne overige letteroefeningen voor hem beschikbaar bleef daar aan opofferde. Dit werd nog meer en meer het geval toen hij het naauw verband tusschen Physiologie en Ontleedkunde onder de leiding van ALBINUS leerde inzien, en begreep hoe vele punten, toen nog in de eerste wetenschap duister en onzeker, alleen konden worden toegelicht en tot zekerheid gebragt, indien men eene meer naauwkeurige kennis van de zamenstelling, ook der meest fijne deelen des menschelijken ligchaams, verkreeg. — Dat hem een prikkel om zich aan zulk een onderzoek, later met zoo veel vrucht in het werk gesteld, te wagen, niet ontbrak, wordt ons duidelijk, wanneer wij bedenken dat zijn leermeester ALBINUS, zich ter opheldering van zijne phy-

siologische lessen bediende van de praeparaten door zijnen broeder Bernard Siegfried vervaardigd; praeparaten waarvan wij nog de voortreffelijkheid kunnen beoordeelen door het beschouwen derzelve in de verzameling der Leijdsche Hoogeschool, aan welke ze door Albinus zelven geschonken zijn, en van welke wij weten, hoeveel zij tot de kennis des menschelijken ligchaams bijdroegen, wanneer wij de fraaije verhandelingen in de *annotationes academicae*, waartoe dezelve den grond legden, nagaan. Welk eene aantrekkingskracht hierdoor op den jongen Bleuland werd uitgeoefend, blijkt ons uit hetgeen hij hierover bijna vijftig jaren later schreef: «dat hij zich nog herinnerde «welk nut hij getrokken had, om van het genoegen «te zwijgen, dat het hem had opgeleverd, als hij die «stukken aanschouwde, waarbij de vaten door kunst«matige inspuiting zoo waren gevuld, dat men ze als «in eene schilderij beschouwen, met de handen tasten «met de oogen zien, en de goddelijke wijsheid be«wonderen en eerbiedigen mogt, die zulk een fraai «zamenstel had gewrocht." (*)

Dit werkte dan ook zoo sterk op Bleuland, dat hij besloot zelf zijne krachten aan het vervaardigen van zoodanige stukken te beproeven, en vooral trachtte, zich de vaardigheid en bekwaamheid in het op-

---

(*) *Descriptio Musei Anatomici*, P. 70 pag 9.

spuiten van vaten met verschillend gekleurde stoffen te verwerven, die men in de stukken door RUIJSCH bewerkt zoozeer bewondert. Hierbij had hij groote verpligting aan zijnen leermeester VAN DOEVEREN, die hem de werktuigen deed kennen en ter leen gaf, die hiertoe gebruikt worden, en de wijze om zich van dezelve te bedienen aanwees. — Hier legde hij derhalve de grondslagen van die vaardigheid die hem zoozeer onderscheidde, en waardoor hij zich in het vervaardigen van de stukken die zijn *museum anatomicum* versieren, eene onvergankelijke eerzuil later zelf heeft opgerigt.

Het was echter niet de ontleedkunde alleen die in BLEULAND eenen ijverigen beoefenaar vond; op al de onderscheidene vakken der geneeskundige wetenschappen legde hij zich met gelijken ijver toe, en zijne leermeesters HAHN en VAN DOEVEREN, vonden in hem eenen even vlijtigen en oordeelkundigen beoefenaar der ziektekunde en therapie, als vroeger SANDIFORT en ALBINUS zijnen gelukkigen aanleg en vlijtige nasporingen in het gebied der ontleed- en natuurkunde van den mensch hadden gewaardeerd. Later genoot hij nog het onderwijs in de therapie, en woonde met ijver de Clinische lessen, aan het ziekbed door NICOLAAS GEORGIUS OOSTERDIJK gegeven, bij, die inmiddels het hoogleeraarsambt in deze vakken aanvaard had.

Van al zijne leermeesters was hij het meest aan van Doeveren gehecht, en tusschen den leermeester en den leerling ontstond eene hartelijke genegenheid, die later door eene gedurige briefwisseling over geneeskundige onderwerpen, inzonderheid over de belangen der lijders die zich aan Bleuland toevertrouwden, werd onderhouden, en die alleen door den dood van den eersten werd afgebroken. Het is inzonderheid een trek in het karakter van Bleuland, dat hij zeldzaam op eigen krachten steunde, maar in belangrijke zaken gaarne den raad van hen inwon, die hij meende dat in kennis en ervaring boven hem geplaatst waren; wij zien dit in de aanhoudende en drukke briefwisseling, die hij over lijders onder zijne behandeling gedurende zijn elfjarig verblijf te Gouda, steeds met zijne leermeesters van Doeveren, Hahn en Oosterdijk onderhield. Uit deze brieven blijkt niet alleen zijne bescheidenheid, maar tevens zijn oordeelkundig onderzoek naar al wat den lijder aangaat, wat betrekking heeft zoowel op de tegenwoordige als vroegere gesteldheid van den zieken, en zij getuigen zoowel van het met beradenheid en kennis ontworpen geneesplan, als van zijne naauwkeurige kennis der voornaamste geneeskundige schrijvers, die hij meer grondig beoefend had dan dit bij jonge lieden gewoonlijk het geval is; zich niet bepalende, gelijk velen, bij eene oppervlakkige lezing, maar zijne lievelingsschrijvers

telkens lezende en herlezende: zoo herinner ik mij meermalen hem te hebben hooren verhalen, dat hij de werken van eenige der voornaamste geneeskundigen, meer dan éénmaal geheel en al had doorlezen, en vond ik hem in zijnen ouderdom nog dikwijls bezig met het hernieuwd lezen van de voorlezingen van Philip Ambrosius Marherr over de *Institutiones medicae* van Boerhaave; een werk dat hij boven andere waardeerde en telkens met nieuw genoegen ter hand nam.

Zoo verbleef Bleuland gedurende zes jaren aan de Leijdsche Hoogeschool, tot hij in 1780 den graad van Doctor in de Geneeskunde verwierf, na het openlijk verdedigen zijner dissertatie *over de moeijelijke of verhinderde doorzwelging van spijzen.* (*)

Na het verlaten der Hoogeschool vestigde hij zich als arts in zijne geboortestad Gouda, waar hij bij de praktijk der inwendige geneeskunst, tevens die der verloskunde voegde. De gunstige berigten die den jongen arts reeds waren vooruitgegaan, de toegenegenheid zijner leermeesters, die hem als een sieraad hunner school beschouwden en als zoodanig aanprezen, verwierven hem vroeger dan gewoonlijk het vertrouwen zijner stadgenooten, en deden hem ingang

(*) Specimen academicum inaugurale *de difficili aut impedita alimentorum deglutitione*, Lugd Bat. 1780. 4o.

vinden, dáár waar men anders naar artsen van rijpere ondervinding pleeg om te zien. Hierbij was hij in de behandeling der aan zijne zorg toevertrouwde zieken gelukkig, en ten uiterste zorgvuldig in alles te te bevorderen wat tot hun welzijn konde dienen, gelijk de reeds vermelde vaste gewoonte aantoont, om in eenigzins belangrijke gevallen met den een' of ander' zijner vroegere leermeesters, of vrienden in welke hij vertrouwen stelde, te raadplegen.

Geen wonder dus, dat hij reeds in het volgend jaar door de regering van Gouda tot Stads Geneesheer benoemd werd. Hierdoor werd zijn werkkring uitgebreid, en hem ruimere gelegenheid aangeboden, om zijne theoretisch verkregen kundigheden, ook door meerdere ondervinding aan het ziekbed te toetsen. Hierdoor legde hij den grond tot die gelukkige uitoefening der geneeskunde, waarover hij zich bijzonder mogt verheugen. In zijnen omgang met zieken was hij steeds geduldig, minzaam en menschlievend; zoowel armen als rijken mogten op zijnen hulpvaardigen bijstand rekenen, wanneer of waar zij dien behoefden.

Niet alleen zag men hem in de stad Gouda altijd zijnen lijders bereidvaardig ter hulpe snellen, wanneer zijn bijstand verlangd werd; maar op uren afstands, op moeijelijke en gevaarvolle wegen, en zelfs in het hoste van den nacht, was hij steeds gereëd der lijdende menschheid bijstand, troost, en waar hij

konde, herstelling en geluk toe te brengen: maakten winter-regens of sneeuw de kleiwegen rondom Gouda voor rijtuigen ontoegankelijk, Bleuland zette zich onverdroten en onvermoeid te paard, en bragt op deze wijze halve en dikwijls geheele dagen door, in het getrouw volbrengen van zijn' pligt. Hierdoor werd hem de gewoonte eigen, die hem nog in vergevorderden ouderdom bijbleef, om dikwijls kleinere en grootere uitstappen te paard te doen.

Gelukkig dat de natuur hem bedeeld had, zoowel met een ligchaam, geschikt om de grootste vermoeijenissen te dragen, als met eenen geest, begeerig om de vorderingen die de geneeskundige wetenschappen aanhoudend maakten, gade te slaan, zich eigen te maken en naar zijne vermogens te bevorderen.

Ziet men toch veelal dat artsen, die met eene zeer drukke geneeskundige praktijk worden bezig gehouden, den tijd die hun van deze vermoeijende werkzaamheid overig blijft, tot hunne uitspanning en genoegen besteden, en zich aan het uitbreiden der wetenschap minder laten gelegen zijn, geheel anders was dit het geval met onzen Bleuland. Het aan de Hoogeschool ingeslagen pad, de beoefening der ontleedkunde, werd ijverig voortgezet en allengs uitgebreid, gelijk uit zijne in 1784 en 1789 uitgegeven stukken blijken kan, waarvan het eene, over het bestaan van *arteriolae*

lymphaticae handelt (*), waarin hij, wat den oorsprong dier watervaten betreft, verschillende zaken mededeelt, die tot nog toe aan de ontleedkundigen onbekend waren, en waarvan de eer der ontdekking aan hem toekomt. Het andere stuk stelt ons de plaat eener lever van eene achtmaandelijksche vrucht voor (†), waarin de vaten met hunne natuurlijke kleur worden voorgesteld, en waarin de oorsprong dier verschillende vaten met groote naauwkeurigheid wordt aangewezen, en in de verklaring beschreven. Zijne ontleedkundige nasporingen, die te voren alleen op het onderzoek des menschelijken ligchaams in den gezonden toestand betrekking hadden, werden nu tot het door ziekte aangedaan organisme uitgestrekt. BLEULAND toch begreep te regt, hetgeen later zoo algemeen is toegestemd en meer en meer wordt bevestigd, dat, wil men de veranderingen wel kennen, die ziekten in het ligchaam voortbrengen, om dezelve met vrucht zoo mogelijk te kunnen behandelen, men dan deze afwijkingen van den gezonden toestand even naauwkeurig moet onder-

(*) *Experimentum anatomicum, quo arteriarum lymphaticarum exsistentia probabiliter adstruïtur.* Lugd. Bat. 1784. 4°.

(†) *Icon hepatis foetus octimestris, quam impletis vasculis arteriosis, naturali colore expressam edidit.* J. BLEULAND. Traj. ad Rhen. 1789. 4°.

zoeken, als men dit voor het gezonde ligchaam doet; gedachtig aan deze les van zijnen beroemden voorganger Gaubius, dien hij later opzettelijk vereerde: «*Ut curvi norma recta sic morbi sanitas.*" Van daar die belangrijke bijdragen tot de pathologische anatomie die Bleuland niet heeft opgehouden te leveren. Vele dezer nasporingen stonden in verband met het onderwerp van zijn akademisch proefschrift, de moeijelijke of verhinderde doorzwelging van spijzen, dat steeds iets bijzonder aantrekkelijks voorhem had. Zoo handelt ééne verhandeling over den doorgang der spijzen uit den mond in de maag, zoo in den gezonden als zieken toestand (*); eene andere over den verhinderden doorgang der spijzen uit de maag in het darmkanaal (†): een onderwerp waarbij zoowel de zamenstelling der deelen die hier vermeld worden allernaauwkeurigst wordt nagegaan en met nieuwe ontdekkingen vermeerderd, als tevens al die veranderingen met de uiterste oplettendheid worden gadegeslagen, die de ziekte zoo in den vorm en zamenstelling als in de werking der aangedane deelen voortbrengt; om daaruit af te leiden wat

(*) *Observationes anatomico-medicae de sana et morbosa oesophagi structura, cum fig.* Lugd. Bat. 1785. 4°.

(†) *Tractatus de difficili aut impedito alimentorum ex ventriculo in duodenum progressu, observationibus clinicis atque tabulis anatomicis illustratus.* Lugd. Bat. 1787. 4°.

in zoodanige gevallen op grond van dit onderzoek kan en moet in het werk gesteld, wat moet vermeden worden. Deze verhandelingen waren alle met uitstekende afbeeldingen voorzien, daar Bleuland reeds vroeg gevoelde, dat alleen allernaauwkeurigste afbeeldingen konden duidelijk maken en zinnelijk voorstellen, wat bij de beste beschrijving zelfs, dikwijls niet geheel duidelijk, en daardoor juist minder nuttig wordt.

Maar zag Bleuland het belang van afbeeldingen in, bij zaken, die hij met de grootste naauwkeurigheid en in eenen stijl beschreef, die den geoefenden en in de school der beste latijnsche schrijvers opgekweekten schrijver deed kennen, hij droeg tevens zorg voor eene juiste en fraaije uitvoering dier afbeeldingen zelve, hierin zich de uitgegeven stukken van den broeder zijns leermeesters Albinus ten voorbeeld stellende. Dit had daarenboven grooten invloed op dien zin en kennis voor beeldende kunsten, waarin hij later zoo zeer uitmuntte, en mag de aanleiding gegeven hebben, zoowel tot het aanleggen van die kostbare verzameling van schilderijen, van oude en nieuwe schilders, en het bijeenbrengen van fraaije teekeningen, als het hem in aanraking bragt met die teekenaars en schilders zelve, met welke hij gaarne omging en waarvan sommigen, gelijk Kobell, Verheijen, Haanen en anderen een groot deel hunner vorming aan hem te danken hebben.

Bijzonder gelukkig namelijk was hij in het opsporen en vroeg ontdekken der verdiensten van jongelingen, daar waar slechts de eerste kiem van genie zigtbaar was. Wij zien dit in de naderhand zoo beroemde schilders van runderen KOBELL en van stadsgezigten VERHEIJEN, die beiden hunne opleiding aan hem verschuldigd zijn; den laatsten nam hij uit de grofschilders werkplaats op en zorgde voor zijne volgende ontwikkeling. Wij vinden er een ander voorbeeld van in zijnen vriend en kweekeling P. KONING, dien hij uit een' der nederigste standen der maatschappij tot zich nam, hem zoo theoretisch als practisch tot ontleed- en heelkundigen vormde, en die zijnen leermeester, zoo door zijne uitgebreide kennis dier vakken, als door zijne uitstekende Anatomische en Chirurgische vaardigheid de grootste eer aandeed.

De fraaije verzameling van kunststukken, meest uit onze Hollandsche schilderschool, die BLEULAND bijeenbragt, was zoowel in het Vaderland als daarbuiten met regt beroemd, terwijl de aanzienlijke prijs, die dezelve bij openbare verkoop heeft opgebragt, getuigt van de waarde van vele daarin bevatte stukken (*). — Zij was dan ook zijn oogappel; om ze te vermeerderen spaarde

(*) Zij werd op den 6den Mei 1839 en volgende dagen verkocht, en bragt de aanzienlijke som op van ruim *f* 70,000.

hij moeite noch kosten; inzonderheid kocht hij de stukken van jeugdige beoefenaars der schilderkunst aan, om daardoor dezelve tot ijverige beoefening van dit vak aan te sporen.

Hij verlustigde zich zoodanig in het beschouwen dezer kunstvoortbrengselen, dat, toen in de laatste tijden, zijne krachten hem niet meer toelieten die vertrekken te bezoeken, waarin deze verzameling was ten toon gespreid; en zijne vermogens zoo zeer waren verminderd, dat men zoude gemeend hebben, dat hij niet meer vatbaar was om het schoone van eene schilderij op te merken, men echter op zijn uitdrukkelijk verzoek iederen dag in zijne woonkamer een verschillend stuk uit zijne verzameling ten toon stelde, waarover hij zich als het ware kinderlijk verheugen, en zich daarmede gedurende eenen ganschen dag verlustigen konde.

Van zijnen kunstzin, en getrouwe zorg voor het naauwkeurig afteekenen der zaken die hij in het licht gaf of tot eigen oefening deed afteekenen, (want de teekenpen of graveerstift hanteerde hij zelf niet), getuigt de verzameling van koperen platen en teekeningen van zijne uitgegeven stukken, die onlangs met zijne boeken geveild is: waarbij moet worden vermeld dat veele dier teekeningen door schilders, die naderhand grooten roem hebben verworven, als door Kobell en Verheijen, zijn vervaardigd. Men

zal hierbij ook kunnen opmerken, hoe hij bij de uitgave van platen zorg droeg, dat zij door de beste graveurs in koper werden gebragt.

Maar meer dan deze verzameling verdient het onze aandacht, dat diezelfde kunstzin BLEULAND in staat gesteld heeft, eene verloren gegane kunst weder in het leven te roepen. Het was hem bekend dat de fraaije gekleurde platen, bij eenige door B. S. ALBONIUS en FREDERICUS RYMPSCH uitgegeven Anatomische stukken, door JAN L'ADMIRAAL vervaardigd, door dien kunstenaar met verschillende kleuren gedrukt waren. Sedert den dood van L'ADMIRAAL was de wijze waarop dit geschiedde in vergetelheid geraakt: de kunst was verloren gegaan. BLEULAND zag al het belang in, dat er bij de uitgave van Anatomische platen gelegen was, om de natuur getrouw, en in de verschillende afdrukken, altijd op dezelfde wijze uit te drukken. Konde dit bij den druk met kleuren geschieden, zonder dat men genoodzaakt was zijnen toevlugt tot het penceel te nemen, dan moesten hierdoor de platen, op onderscheidene tijden afgedrukt, in waarde zeer rijzen, en ieder op zich zelve eene getrouwe afbeelding der oorspronkelijke teekening opleveren. Daarom beproefde hij op alle wijzen dit oogmerk te bereiken, en rustte niet voor hij er in slaagde. Hij bezigde hiertoe koperen platen, die met de onderscheidene kleuren bedeeld, achtereenvolgend werden afgedrukt: hoe

gunstig de uitslag zijner pogingen was, blijkt uit de op deze wijze door hem uitgegeven afbeeldingen, die waardiglijk met die van L'ADMIRAAL wedijveren. BLEULAND moet dus als hervinder eener verloren kunst eervol genoemd worden.

Zoo leefde BLEULAND te Gouda en gevoelde zich gelukkig in zijne praktische en wetenschappelijke werkzaamheden, schoon hij deze laatste somwijlen uitgebreider gewenscht had, om zelf tot de vorming der jeugd te kunnen medewerken en haar te leeren hoe ijver, volharding en lust voor wetenschappen, ook de grootste zwarigheden te boven komen.

Na aldus gedurende elf jaren werkzaam te zijn geweest werd hem een meer uitgebreiden wetenschappelijken werkkring aangeboden. Toen namelijk de zoo beroemde MATTHIAS VAN GEUNS, destijds Hoogleeraar in de Geneeskunde te Harderwijk, in die zelfde betrekking naar de Utrechtsche Hoogeschool was vertrokken, vestigden de Curatoren van de Geldersche Hoogeschool het oog, op den door zijne schriften reeds algemeen bekenden en gunstig onderscheiden BLEULAND, om in hem als opvolger van VAN GEUNS, het verlies vergoed te zien, dat de Harderwijksche Hoogeschool geleden had. Dit had plaats in 1791.

Aan BLEULAND kon het opdragen eener zoo eervolle betrekking niet als aangenaam zijn; hierdoor

toch zoude hij zich geheel aan zijne geliefkoosde studiën kunnen overgeven, nu meer opzettelijk zich met Anatomische onderzoekingen bezig houden, het gebied zijner kennis in de wetenschap zelve uitbreiden, en tevens niet ophouden voor de menschheid nuttig werkzaam te zijn. Het was toch niet alleen het beschouwend deel der Geneeskunde, de Ontleedkunde en Natuurkunde van den mensch, die hij zoude onderwijzen; ook andere praktische deelen der Geneeskunde, waarin hij reeds met zoo veel vrucht was werkzaam geweest, zonde hij leeren, en den jongelingen, die zich der edele studie wijdden den weg ter gelukkige beoefening dier gedeelten der wetenschap aanwijzen, die bij wetenschap tevens kunstvaardigheid vorderen; en hierin, dit had zijne gelukkige praktijk te Gouda geleerd, en bleek dit verder door de vestiging van zijn museum, was Bleuland een meester. Hem werd namelijk ook het onderwijs in de Heel- en Verloskunde opgedragen. Men zoude dus verwacht hebben dat Bleuland het toppunt zijner wenschen bereikt had, bij het vooruitzigt naar den werkkring die hem geopend werd; en echter was dit anders; niet dan na aarzeling en schoorvoetend konde hij er toe besluiten de hem aangeboden eervolle betrekking te aanvaarden. Dit verwondere ons echter niet te zeer: hoe menigwerf hij ook bij zijne nachtelijke en dikwijls gevaarvolle togten langs

moeijelijke paden, steile en glibberige dijken, moge gewenscht hebben, dat het hem vergund ware, zich met meer gemak en minder opoffering aan wetenschappelijken arbeid te kunnen toewijden, nu hij het ruime veld der wetenschappen voor zich geopend zag, zich daarbij voorstelde, wat daarin nog onzeker en onbekend of naauwelijks ontgonnen was, hoe veel er nog voor hem aan te leeren en op te sporen was, hoe groot de verantwoording, die hij op zich zoude laden, wanneer hij de verpligting op zich nam, die hij heilig meende te vervullen, om jongelingen op het pad voor te gaan dier wetenschappen, waarmede 's menschen welvaart en genoegen hier op aarde in een zoo naauw verband staat, nu deinsde de nederige geleerde terug en achtte zich naauwelijks voor zulk eene taak genoegzaam berekend. Voeg hierbij het denkbeeld, om van zijne geliefde ouders, van de vrienden zijner jongelingsjaren en jeugd, van zijne beminde zieken, met zoo veel zorg door hem verpleegd, te moeten scheiden, en wij zullen niet alleen in staat zijn ons zijne aarzeling te verklaren, maar ook zijne gronden huldigen, en hem daarom te opregter hoogachten.

De liefde tot de wetenschap behield echter de overhand en deed hem alle de moeijelijkheden aan zijne nieuwe betrekking verknocht over het hoofd zien. Hij volgde de roepstem der Curatoren en aanvaardde zijnen post op den 13den Junij 1791, met het houden eener

redevoering ter gedachtenis aan Hieronimus David Gaubius (*). Deze werd als een navolgenswaardig voorbeeld aan de studerende jongelingschap voorgesteld, en geen beter gids kon hun worden aangewezen, dan de beroemde opvolger van Boerhaave, die zelf der geneeskunde tot grooten luister verstrekt en onder de beroemde geneeskundigen van Nederland met regt eene eerste plaats bekleed had.

Te Harderwijk wijdde zich Bleuland inzonderheid aan zijne studiën en voornamelijk aan de anatomische beschouwing en fijnere ontleding des menschelijken ligchaams toe. Had hij zelf te *Leijden* het nut leeren kennen, dat den leerling wordt aangebragt, indien de beschrijving der deelen des ligchaams en de verklaring hunner verrigtingen, gepaard gaat met het aanschouwen dier deelen zelve, niet alleen zoo als zij zich in het lijk opdoen, maar door kunst zoo na bij mogelijk tot den toestand gebragt, waarin zij in het levend ligchaam verkeerden, omdat zoodanige bereiding het best in staat is ons de fijnste zamenstelling der deelen te doen kennen en wel in te prenten; thans besloot hij zelf de handen aan het werk te slaan.

De praktische ontleedkunde, waarmede hij zich te

(*) *Oratio qua memoria Hieronimi Davidis Gaubi cum omnibus, tum praesertim medicinae studiosis commendatur.* Harderov. 1791. 4to.

Gouda slechts spaarzaam en onvolledig had kunnen bezig houden, werd van nu af hoofdzaak. Met hoe groote moeijelijkheden hij hierbij te worstelen had, zegt hij ons zelf. Hij noemt ze namelijk buitengemeen groot, (difficultates ingentes) daar hij dagelijks over het kleine aantal voorwerpen, over de plaats waar hij werken moest en die tot ontleedkundige werkzaamheden weinig geschikt was, klagen moest.

Niettegenstaande deze zwarigheden werd lijk op lijk ontleed en allernaauwkeurigst onderzocht, met het doel inzonderheid, om de zamenstelling der fijnste deelen op te sporen; de vaten werden met verschillend gekleurde stoffen gevuld, om den loop der slagaderen en aderen wel te kunnen onderscheiden; de watervaten met kwik opgevuld op eene wijze en met eene volkomenheid, die vóór hem nog niet bereikt was; op deze wijze werd de grond gelegd voor het *museum Bleulandinum*, dat te regt eene zoo groote vermaardheid in de ontleedkundige wereld verkregen heeft.

In de praeparaten door Bleuland vervaardigd, zoo wel als in de door hem uitgegeven stukken, merken wij vooral de rigting op, die zijn geest hierbij van het begin af aan nam. De deelen des ligchaams zoo met gekleurde stoffen te vullen, dat zij aan den natuurlijken toestand het meest nabij kwamen; dat zoo wel de vaten, waardoor het roode slagaderlijke bloed stroomt, als de capillaire vaten waarin geen rood

bloed wordt opgemerkt, zigtbaar werden, en de loop van al deze vaten naauwkeurig kon nagegaan worden, was bij hem hoofddoel: hierin muntte hij bovenal uit; eene wijze om de witte kleur der capillaire vaten te doen uitkomen, waartoe hij bij zijne injectie stoffen spermaceti voegde, werd door hem uitgevonden en later aan zijnen opvolger den Hoogleeraar SCHROEDER VAN DER KOLK medegedeeld, van wien ik deze bijzonderheid ontleende. Doch hierbij bepaalde BLEULAND zich niet; al wat hij belangrijks ontdekte, werd opgeteekend; van de meest uitstekende praeparaten, zoo physiologische als pathologische liet hij afbeeldingen maken: zoo ontstond eene verzameling van stukken die hem in zijnen ouderdom, toen hij reeds eene eervolle rust genoot, deed besluiten zijn *Otium Academicum* (*) uit te geven; een werk waarin de vruchten van zijnen veertigjarigen arbeid zijn ter nedergelegd, en waarin men, even als in zijne overige geschriften, zien kan wat BLEULAND voor de wetenschappen was, wat deze aan hem te danken hebben: niet te ontkennen valt het echter dat de uit-

(*) *Otium academicum continens descriptionem speciminum nonnullarum partium corporus humani et animalium, subtilioris anatomiae ope in physiologicum usum praeparatorum, aliorumque quibus morborem organicorum natura illustratur*, Traj. ad Rhen. 1826—1828 4o.

voering van dit werk niet in allen deele met die zijner vroeger uitgegeven stukken gelijk staat. Kon de door gevorderden ouderdom eenigermate verzwakte geest, niet meer die kracht ontwikkelen, om voor de uitvoering die zelfde zorg te dragen en zich daaraan zoo geheel te wijden, als hij dit in den bloei zijns levens en in het tijdperk zijner mannelijke jaren met zoo veel geluk en goed gevolg deed? of was de kunst zoo achteruit gegaan in Nederland dat aan eene gelijk fraaije behandeling van teekening en gravure niet meer te denken viel? of wel waren de kunstenaars die hij in het werk stelde niet meer met zijne vroegere vrienden, vooral Kobell te vergelijken? Ons komt het voor, dat al die oorzaken hebben te zamen gewerkt, en dat het hieraan is toe te schrijven, dat dit werk niet met die graagte werd ontvangen, niet zoo veel lofs ontving als zijne vroeger uitgegeven stukken en als hetzelve verdiende. Voeg hierbij dat dit werk in het laatste tijdperk van 's mans leven in het licht kwam en de vruchten zijner nasporingen van vroegere jaren bevatte, terwijl, sedert den tijd dat deze gedaan waren, de ontleedkunde met reuzen schreden was vooruitgegaan, en vooral de fijnere ontleedkunde op de gelukkigste wijze in Duitschland, Frankrijk en Engeland beoefend, waardoor nu reeds vele zaken bekend waren, die Bleuland eigenlijk het eerst gezien, doch niet open-

baar had medegedeeld, waarvan eenige niet in zijne werken vermeld zijn, maar waarvan de onloochenbare bewijzen, dat hij ze werkelijk ontdekt heeft, in de fraaije praeparaten die daarvan in zijn Musaeum bestaan, voor een ieder te vinden zijn.

Zoo toonde hij het eerst, in zijn te Utrecht uitgegeven stuk (*) de aanwezigheid der slagaderen en aderen in de vlokken der ingewanden en maakte hierbij op den overgang der slagaderen in de tegenwoordig dus genaamde capillaire of geen rood bloedvoerende vaten opmerkzaam. — Zoo blijkt uit de uitstekende praeparaten van de Osteogenie door hem vervaardigd, dat hij reeds met de wijze, waarop de beenwording haren oorsprong en voortgang neemt, bekend was en tot dezelfde resultaten gekomen, die Howship voor niet zeer langen tijd als geheel nieuw heeft willen doen kennen.

Door deze late of geheel verzuimde mededeelingen, heeft dus Bleuland ook niet die plaats onder de beroemde ontleedkundigen ingenomen, waarop zijne onvermoeide pogingen en wetenschappelijke arbeid hem zoo veel regt gaven.

Te *Harderwijk* was Bleuland onophoudelijk bezig

(*) *Vasculorum in intestinorum tenuium tunicis, subtilioris anotomes ope detegendorum, descriptio, iconibus ad naturae fidem pictis illustrata*, Traj. ad Rhen. 4o.

om zoo nuttig mogelijk voor de studerende jongelingen te zijn; zijne lessen, geheel naar de behoefte des tijds, en de hoogte waarop de wetenschap toenmaals in ons Vaderland stond, ingerigt, werden met veel graagte gehoord en bekwame discipels door hem gevormd.

Onder zijne leerlingen bekleedde de Haagsche geneesheer DE RIEMER, aan wien hij met den ijver voor de wetenschappen tevens zijne vaardigheid in het bereiden van ontleedkundige praeparaten (*) schijnt te hebben medegedeeld, eene eervolle plaats.

Hoezeer BLEULAND zich beijverde, om zijne lessen overeenkomstig den stand der wetenschap in te rigten, blijkt onder anderen uit de keuze, die hij van het handboek tot leiraad bij zijne physiologische lessen deed. Hiertoe koos hij het zoo even in het licht gekomen handboek van BLUMENBACH, zijne *Institutiones physiologicae*, hetgeen het nieuwste en belangrijkste bevatte, dat toen over die wetenschap geschreven was, en dit met ongemeene kortheid en helderheid voordroeg.

Hij bekleedde te Harderwijk éénmaal den post van Rector Magnificus der Hoogeschool van Junij 1793

(*) De fraaije anatomische verzameling door DE RIEMER bijeengebragt, na 's mans dood voor Gouvernements rekening aangekocht en aan de Hoogeschool te Groningen geschonken, toont, hoe zeer die geleerde een waardig leerling van BLEULAND geweest is.

tot den 11den Junij des volgenden jaars, wanneer hij ze met eene plegtige redevoering over het bepalen van de eigenlijke waarde der fijnere ontleedkunde (*) nederlegde.

Door de geringe middelen die voor zijn vak ook hier konden worden toegestaan, was het hem onmogelijk aan zijne studiën die uitbreiding te geven, die hij zoo gaarne verlangd had, daarenboven was het gering aantal der in de geneeskunde studerende jongelingen, aan de toen reeds van haren vorigen bloei zeer vervallen Hoogeschool te Harderwijk, voor den nieuwen Hoogleeraar, die zich gaarne eenen meer uitgebreiden werkkring gekozen had, niet zeer aanmoedigend. — Terwijl hij hier eindelijk de verwijdering van zijne meest geliefde betrekkingen te meer gevoelde, naar mate hij minder gelegenheid had om nieuwe vriendschapsbetrekkingen aan te knoopen. Wij zullen dus niet verwonderd zijn dat hij de eerste gelegenheid aannam, die zich aanbood, om dezen beperkten kring met eenen ruimeren te verwisselen, die hem daarenboven nader bij zijn geliefd Gouda terug bragt.

Deze gunstige en voor Bleuland zoo aangename wending in zijn lot had plaats in het jaar 1795.

(*) *De anatomiae subtilioris pretio recte statuendo*, Harderov. 1794. 4o.

In het midden van dat jaar werd de Hoogleeraar in de Geneeskunde te Utrecht Steven Jan van Geuns, de beroemde zoon van den grooten vader, plotseling aan de Hoogeschool, zijne jeugdige gade, zijne vrienden en leerlingen ontrukt, nadat hij slechts zeer kort in zijne belangrijke betrekking werkzaam geweest was, terwijl tevens aan den hoogbejaarden Petrus Luchtmans, reeds sedert eenigen tijd voor zijn ambt ongeschikt, eene eervolle rust was toegestaan.

Het Gemeentebestuur van Utrecht dat tevens als collegie van Curatoren der Hoogeschool optrad, gevoelde dadelijk de grootte van het verlies, dat deze geleerde inrigting door het overlijden van Steven Jan van Geuns had geleden; maar het zag tevens in, dat het bij de groote uitbreiding, die de geneeskundige en natuurkundige wetenschappen toenmaals namen (*) (aan de Utrechtsche Hoogeschool, toen nog, gelijk in geheel ons Vaderland, in ééne faculteit vereenigd) ondoelmatig is, om aan éénen geleerden, hoe bekwaam ook, het onderwijs in vele en in den aard onderscheiden vakken te willen opdragen, daar hierdoor de éénheid

(*) Het was onder anderen juist het tijdstip, dat weinige jaren te voren de scheikunde door Lavoisier eene geheele verandering had ondergaan, en de phlogistische chemie voor de dus genoemde antiphlogistische plaats maakte.

in de studie verbroken wordt, en men gevaar loopt, dat bij de vlijtige beoefening van één vak, een ander niet minder belangrijk, zal verzuimd worden, of 't geen erger is, allen slechts middelmatig door den verdeelden aandacht zullen worden behartigd. Hierom werd besloten in plaats van éénen Hoogleeraar twee te beroepen.

Het oog viel daarbij op Bleuland en op mijnen Vader, aan wien het onderwijs in de Scheikunde, Artsenijmengkunde en natuurlijke Historie werd toevertrouwd; waardoor de beide laatste vakken, te Utrecht te voren nimmer onderwezen, aldaar een deel van het openbaar onderwijs uitmaakten en daarna, hetzij mij vergunt dit te zeggen, zeer ijverige beoefenaars vonden, waardoor voor beide belangrijke deelen der Wetenschap, onder de onvermoeide pogingen mijns Vaders veel goeds werd gesticht en veel gebrekkigs verbeterd. (*)

Aan Bleuland werd het onderwijs opgedragen in de ontleed- en natuurkunde van den mensch en der

---

(*) Hoe veel werk door hem gemaakt werd om de pharmacie onder anderen als wetenschap bij ons te doen ingang verkrijgen, en de wetenschappelijke vorming van Apothekers naar vermogen te bevorderen, en hoe daardoor de toestand der artsenijmengkunde in Utrecht aanmerkelijk verbeterd is, is algemeen bekend.

dieren en in de verloskunde, waarbij hij voornamelijk belast werd met het geven van verloskundig onderrigt aan de vroedvrouwen en hare leerlingen, hetgeen hier vroeger niet had plaats gehad; hierdoor werd derhalve in de dringende behoefte voorzien, om voor de opleiding zorg te dragen van haar, aan welke een zoo belangrijk deel der geneeskunde is toevertrouwd. — Later werd hij ook belast met het onderwijs in de beenderkunde (osteologie) en chirurgie.

Hij nam dus, in de hoop van nog meer algemeen nuttig te kunnen zijn, die betrekking volgaarne op zich, en aanvaardde dezelve op den 20sten November 1795 met het houden eener redevoering, over de noodzakelijkheid eener verstandige opheldering van het zamenstel en de werktuigen des menschelijken ligchaams, door het ontleden der dieren. (*)

In deze redevoering toont de spreker overtuigend aan, dat ook de naauwkeurigste ontleedkundige beschouwing des menschelijken ligchaams, het indringen met het scherpste mes in de fijnste deelen van hetzelve, en het beschouwen derzelve met het gewapend oog, nog niet altijd in staat zijn ons de ware zamenstelling der deelen, veel min het doel derzelve en

---

(*) *De fabrica et functionibus corporis humani ex animantium brutorum dissectione prudenter illustrandis.*

hunne verrigtingen te leeren kennen. Hij acht het daarom noodzakelijk dat men den bouw der minder volkomen bewerktuigde wezens, der dieren, met de meeste naauwkeurigheid opspore, en naga of men ook ontdekken kan, welke de bewerktuiging zij van deelen, die in de dieren met dezulke over een schijnen te komen, die men bij den mensch aantreft. Hij wil dat men vervolgens derzelver nut en doel trachte te ontdekken, ten einde nit vergelijking van hetgeen bij het eene schepsel anders gewijzigd of gevormd is, als bij het andere (daarbij de verschillende bestemming en levenswijze van menschen en dieren in het oog houdende) met eenig goed gevolg te kunnen besluiten tot de zamenstelling en het nut van zoodanige deelen die nog onvolledig bekend zijn.

Wij zien hieruit dat Bleuland reeds doorzag, op welke eene wijze de ontleedkunde en physiologie moesten worden behandeld, wilde men haar op den weg der volkomenheid brengen, het gebied der kennis in deze vakken meer en meer uitbreiden, en dieper indringen in de geheimen, die de natuur schijnt verborgen te houden, en alleen aan hare ijverigste ondervragers en meest talentvolle onderzoekers openbaart.

Dit was de weg, dien de nieuwere ontleedkundigen en physiologen allen gevolgd zijn, waardoor eene geheel nieuwe wetenschap, de vergelijkende ontleedkunde, vroeger als zoodanig bijna onbekend te noemen, ont-

staan is, eene wetenschap, die door mannen als een' Camper, Cuvier en Meckel als het ware uit het niet aan 't licht gebragt, reeds binnen een tijdsverloop van weinige jaren tot eene volkomenheid werd opgevoerd, waarvan wij elders te vergeefs sporen zouden zoeken.

Bleuland kende dus zelf den weg ter bevordering der wetenschappen die hij beoefende, hij liet ze ook niet ongebruikt. Vele dieren van verschillende soorten werden ontleed, onderzocht, hunne verschillende deelen kunstmatig bewerkt en in zijn musaeum geplaatst, waarbij hij zich vooral met de kunstige opvulling der vaten in onderscheiden deelen des dierlijken ligchaams bezig hield. — Hierbij ontdekte hij sommige zaken, die vroeger niet gezien waren, maar hechtte hieraan veelal te weinig waarde om ze openbaar te maken, ofschoon dit dikwijls later door anderen, die hetzelfde of iets gelijksoortigs zagen met veel ophef geschiedde. Hierdoor werd hij dan meermalen van de eer der eerste ontdekking berooofd, en hetgeen aan Bleuland toekwam, aan anderen, veelal vreemdelingen toegeschreven. Zoo vindt men, om slechts een paar voorbeelden aan te voeren, in het Musaeum Bleulandinum praeparaten van vischkieuwen, waarin de watervaten ten duidelijkste met kwikzilver zijn opgevuld, terwijl zich Fohman de eer van die ontdekking, mogelijk twintig jaren na dat Bleuland dit reeds gezien had, toeschreef. Op ge-

lijke wijze ziet men ook in de placenta van een varken zeer duidelijk die afzonderlijke plaatsen met blaauw gekleurde stof gevuld, waar volgens ESCHRICHT de overgang van het bloed der moeder in dat der vrucht alleen zoude plaats hebben. Dit stuk trok daarom den aandacht van den beroemden Engelschen ontleedkundigen R. OWEN bijzonder tot zich, die zich verwonderde, hier sedert vele jaren reeds bewaard te zien, een stuk waarin duidelijk was uitgedrukt, hetgeen als eene geheel nieuwe ontdekking onlangs was opgegeven.

Te Utrecht ging BLEULAND op dezelfde wijze voort als hij te Harderwijk had begonnen. De wetenschap om haar zelve beoefenende, ze met groote zorg zoo onderwijzende, dat der studerende jeugd bij liefde tot dezelve, zucht tot eigen onderzoek werd ingeboezemd; zoo als door het voorbeeld van velen zijner leerlingen, in de wetenschappen gunstig bekend en eervol onderscheiden, gebleken is; daarbij alles vermijdende, wat hij achtte minder doelmatig of overbodig te zijn, en het *multum* niet het *multa* betrachtende.

Niet slechts voor zijne leerlingen maar ook voor het algemeen poogde hij nuttig te zijn; hiervan getuigen zijne, dertig achtereenvolgende jaren voortgezette, openbare anatomische lessen, die zijne bijzondere lessen in de ontleedkunde jaarlijks steeds voorafgingen. Zij werden door aanzienlijken en leergierigen altijd met belangstelling en nimmer zonder nut voor hen zelven

bijgewoond. Zijne naauwkeurige kennis, juistheid van uitdrukking en gemakkelijke verklaring der voorgestelde zaken nam iedereen in en vervulde hem met achting voor den geleerden, die ook op deze wijze kennis en wetenschap wilde uitbreiden.

Ook te Utrecht ging hij voort door met ijver voortgezette nasporingen de wetenschap bevorderen, en deed van zijnen naauwkeurigen geest van onderzoek blijken door de uitgave der reeds vermelde verhandeling, over de vaten in de verschillende rokken der dunne darmen.

Zoo bleef Bleuland gedurende eenen tijd van meer dan 30 jaren, als gewoon Hoogleeraar, aan de Hoogeschool te Utrecht, werkzaam, bemind door de jongelingen, die zijn onderwijs genoten, voor wie hij steeds een hulpvaardig leermeester was, dien zij gerustelijk zich konden toevertrouwen en die hunne belangen zorgvuldig behartigde.

Hoezeer de Studenten in de Geneeskunde zijne verdiensten waardeerden en hem een luisterrijk blijk hunner hoogachting gaven, zag men in de maand December 1835, bij gelegenheid van zijn 40jarig verblijf als Hoogleeraar aan de Utrechtsche Hoogeschool, daar zij hem bij fakkellicht met muzijk vereerden. Dit stelde hij op te hooger prijs, omdat geen der jongelingen die hieraan deel namen, zijn onderwijs onmiddelijk genoten had, zijnde hij reeds 9 jaren te

voren eervol gesteld in het genot van het emeritaat, wegens 70jarigen ouderdom.

Voor de zieken, die bij hem hulp en herstelling zochten, was hij een zorgvuldig en hulpvaardig arts, en bleef zoo wel te *Harderwijk* als te *Utrecht* getrouw aan den regel, dien hij zich als jeugdig geneesheer te *Gouda* gesteld had. Zoo lang zijne krachten dit toelieten, hield hij niet op, dáár waar hij konde, als geneesheer hulp en troost aan te bieden. Voor zijne ambtgenoten was hij een opregt en hartelijk vriend, door allen, om zijne minzaamheid bemind.

Inzonderheid was hij aan hen gehecht, die bij den droevigen toestand, waarin de Hoogeschool verkeerde, toen zij in 1812 en 1813, op last des Franschen Keizers was afgedaald tot den graad eener *Sécondaire School*, met hem alles trachtten aan te wenden, wat mogelijk was, om den vorm der Akademische inrigtingen te behouden, en te redden wat redbaar was. Bleuland werkte hiertoe ijverig mede, en verheugde zich over het herstel en de uitbreiding aan onze Hoogeschool gegeven, op last en door de gunstige beschikking van Z. M. onzen geliefden Koning, die de wonden, door de Fransche overheersching geslagen, op alle wijzen trachtte te herstellen.

Bij deze gelukkige omkeer van zaken, werd het aan Bleuland vergund te zien dat de aanzienlijke ontleed-

kundige verzameling, met zoo veel zorg bijeen gebragt, zoo vele heerlijke blijken dragende van zijne onvermoeide werkzaamheid en zijn ijverig streven naar bevordering van wetenschap en kennis, op zoo hoogen prijs werd gesteld, door hen die aan het hoofd van het bestuur dezes lands waren geplaatst, dat men dezelve niet alleen voor de Utrechtsche Hoogeschool, maar ook voor Nederland wilde bewaren en zorg dragen, dat zij niet na zijnen dood naar elders werd overgebragt, zoo als dit met de kostbare verzameling van den beroemden Ruijsch had plaats gehad. De geheele verzameling uit meer dan 2000 stukken bestaande, werd door Z. M. gunstig besluit voor de Utrechtsche Hoogeschool aangekocht en eene hiertoe geheel ingerigte zaal ter plaatsing derzelve bestemd; zoodat haar, die in de woning van Bleuland niet dan met moeite kon beschouwd worden, wegens de geringe ruimte waarin zij om hare uitgebreidheid moest worden in een gedrongen, nu eene harer waardige standplaats geschonken werd. Het musaeum verkreeg den naam van *museum Bleulandinum*, en het wel gelijkend afbeeldsel van den stichter, door den bekwamen Wonder geschilderd, versiert hetzelve en ziet als het ware met genoegen, op het welvolbragte werk neder, dat *zijnen* naam ook aan den laatsten naneef zal overbrengen.

Zijne loopbaan als Akademisch leeraar vervulde hij met al dien ijver en die getrouwheid die men van zijn regtschapen karakter kon verwachten. Aan de moeijelijkheden daarmede verbonden onttrok hij zich niet, maar deelde ze getrouwelijk met zijne ambtgenooten. Op eer, daaraan verknocht, verhief hij zich niet en de belangen der Hoogeschool stond hij ijverig voor, waar en wanneer hij dit vermogt. Tweemaal bekleedde hij de waardigheid van Rector Magnificus, de eerste maal van 1799—1800, wanneer hij deze post nederlegde met eene oratie over de kracht van het voorbeeld en der sympathie die nabootsing verwekt. (*)

De tweede maal van 1815—1816, toen hij bij het overgeven van het Rectoraat aan zijnen opvolger, sprak over het genot des levens, waarin de mensch boven de dieren uitmunt, ook af te leiden uit zijnen ligchaamsbouw. (†)

In 1826 den ouderdom van 70 jaren bereikt hebbende, erlangde hij het bij de Akademische wet bepaalde emeritaat en genoot eene eervolle rust.

(*) *De vi exempli et sijmpathiae imitatricis.* Zoo ik meen, niet in druk uitgegeven.

(†) *De vitae fructu, quo animalibus praestant homines, e corporis etiam fabricâ conspicuo.* Traj. ad Rhen. 1817.

In de betrekking als bestuurder van het Anatomisch Musaeum, aan hem levenslang opgedragen, toen hij hetzelve aan het Gouvernement afstond, was hij ook nu steeds bereid om de studerende jeugd voor te lichten in de kennis van de fijnere anatomie des menschelijken ligchaams; waarbij hij haar de fraaiste stukken uit zijne uitstekende verzameling verklaarde.

Van den ruimeren tijd, die hem nu werd toegestaan voor zich zelven te besteden, wanneer zijn pligt hem niet tot het leenigen der smarten van lijders en lijderessen riep, maakte hij gebruik tot het uitgeven eener korte doch wetenschappelijke beschrijving der stukken, die in het *Musaeum Bleulandinum* voorhanden waren. (*)

Later besloot hij eenigen der belangrijkste stukken, in hetzelve bevat, zoo van anatomischen, als van pathologischen aard, uit te geven en door afbeeldingen op te helderen, onder den titel van *Otium Academicum*. Dit werk, 't geen reeds vermeld is, bestond uit twee afdeelingen: de ééne bestemd voor de deelen in den gezonden, de andere voor die in den zieken toestand. Van beide afdeelingen zijn 6 afleveringen, ieder uit 6 platen bestaande, in het licht verschenen. (†)

(*) *Descriptio musaei anatomici*, Traj. ad Rhen. 1826. 4o.

(†) Elke afdeeling voert eenen afzonderlijken titel; de

Dat over die stukken niet zoo gunstig als over vroegere werd geoordeeld zagen wij vroeger en poogden eenigzins de rede hiervan op te sporen.

Bleuland die allengs gevoelde, dat hij na zóó lang, zóó ijverig en op zoo velerlei wijze werkzaam te zijn geweest, rust behoefde, staakte nu zijnen wetenschappelijken arbeid, om zich alleen met voorwerpen van kunst bezig te houden, waartoe de lust hem tot aan zijn einde bijbleef.

Zoo verminderde, met het klimmen zijner jaren ook de werkzaamheid van zijnen geest, doch hem misgunde men die rust, na een leven geheel aan de menschheid en de wetenschap toegewijd, niet. In den laatsten tijd van zijn leven, verzwakte hij meer en meer en ontsliep na een kort ziekbed in het midden zijner betrekkingen zacht, zonder van zijnen toestand geheel bewust te zijn, op den 8sten November 1838.

Bleuland was tweemaal gehuwd. De eerste maal met de zuster van den geachten Leijdschen Genees-

---

eerste *Icones anatomico-physiologicae partium corporis humani quae in descriptione musaei anatomici Rheno-Trajectini inveniuntur.* De tweede onder den titel van *Icones anatomico-pathologicae etc.* beiden te Utrecht van 1826–1828 4°. bij Altheer.

heer KUIJPERS, uit welk huwelijk ééne dochter voortsproot, die eerst den Utrechtschen Geneesheer VAN TOULON huwde, (uit welk huwelijk nog eene dochter overig is, gehuwd met den Heer JANUS VAN OORDT te Rotterdam. Een zoon van deze kleindochter voert den naam van BLEULAND VAN OORDT, om den zoo hoog geachtten naam van den verdienstelijken geleerden in stand te houden), en een tweede huwelijk aanging met den Rotterdamschen Geneesheer VAN WIJNOXBERGEN, uit welk huwelijk verscheiden kinderen zijn voortgesproten.

Na het overlijden zijner echtgenoot begaf BLEULAND zich weder in den echt, met Mejufvrouw BLAAUW, die hij als weduwe achterliet. Ééne dochter was de vrucht van deze verbindtenis. Zij huwde den Leijdschen Geneesheer PROPER, zoon van den geachten predikant van dien naam te Leijden: zij bleef als weduwe achter, terwijl één zoon haar geschonken werd en al hare vreugde uitmaakt.

Na hetgeen omtrent BLEULAND gezegd is, zal het niemand verwonderen, dat hij de algemeene achting genoot van zijne Land- en Stadgenooten, die zijne verdiensten op hoogen prijs stelden, terwijl zijne vrienden hem opregt beminden en zijne nagedachtenis huldigen.

Van de achting die men hem om zijne uitgebreide

kundigheden toedroeg, zijn de blijken voorhanden, in de bewijzen van vereering die hij van verschillende zijden ontving en die zoo wel van den hoogen prijs getuigen, waarop men zijne bekwaamheden, als van het vertrouwen dat men in zijn beleid stelde. — Zoo was hij lid van verschillende inlandsche en uitlandsche Genootschappen, Directeur van het Provinciaal Utrechtsche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. In 1798 was hij één der Commissarissen, door het stedelijke bestuur van Utrecht benoemd, om, na de opheffing der Gilden, de zaken der Genees- Heel- en Artsenijmengkunde binnen Utrecht te helpen regelen.

Lodewijk Bonaparte benoemde hem, gedurende zijne kortstondige regering tot Ridder van de Orde der Unie, en tijdens het verblijf van dien Vorst te Utrecht tot zijnen consulterenden Heelmeester. Eindelijk vereerde Z. M. onze geërbiedigde Koning hem met de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Zoo was, zoo werkte Bleuland. Zijne nagedachtenis zal steeds vereerd worden door allen, die ware boven schijnbare verdiensten stellen, die niet vergeten, dat éénmaal wel verrigte arbeid, waardoor de Wetenschappen werkelijk zijn vooruitgegaan, ook dan nog behoort op prijs gesteld te worden, wanneer een vloed van nieuwere ontdekkingen schijnt te doen uit het oog verliezen en als voorbij zien, al wat door vroegere onderzoekers reeds gedaan was.

Voor hem die dit gevoelt, zal BLEULAND steeds gerekend worden eene plaats te verdienen onder de beroemde ontleedkundigen, die Nederland heeft opgeleverd, en met een' RUIJSCH, ALBINUS en SANDIFORT eervol genoemd worden.

LEVENSBERIGT

VAN

WIJLEN DEN HOOGLEERAAR

PHILIPPUS WILLEM VAN HEUSDE.

DOOR

MR. A. VAN GOUDOEVER.

Onder de verliezen, die onze Hoogeschool in de laatste jaren geleden heeft, behoort vooral het overlijden van den Hoogleeraar Philippus Willem van Heusde geteld te worden: een verlies, dat te regt, op dezen stond, onherstelbaar genoemd is, zoowel om de zeldzame vereeniging van vele gaven en talenten, als om de veelzijdige kennis en geleerdheid, door welke hij alom gekend en geacht was. Geen wonder dus ook, dat zijn overlijden, niet alleen binnen deze stad, maar door geheel Nederland en ook

buitenslands, een rouw en eene droefheid verwekt heeft, zoo als maar zelden bij het afsterven van vaderlandsche Geleerden plaats vindt. Geen wonder dan ook, dat 's mans leerlingen, die hier en elders het Hoogleeraarsambt bekleeden, bij het openen hunner lessen, hem hunne hulde hebben toegebragt, om en bij hunne kweekelingen achting en eerbied voor zijne nagedachtenis op te wekken, en hun de grootte van het verlies te doen beseffen, hetwelk Nederland, en de Letteren, door den dood van den éénigen VAN HEUSDE ondergaan hebben.

Na zoo vele gedachtenis-redenen over dezen beroemden Hoogleeraar uitgegeven, zullen wij hem, hier ter plaatse, niet als geleerde schetsen, veel minder een oordeel over zijne geschriften vellen, hetwelk wij gerust aan onpartijdige en bevoegde beoordeelaars overlaten. Doelmatiger is het ons voorgekomen, hier een kort levensberigt van hem mede te deelen en er eenige opmerkingen in te lasschen, die vooral betrekking zullen hebben, op hetgene hij voor de Akademie en zijne leerlingen geweest is.

PHILIPPUS, WILLEM VAN HEUSDE is den 17den Junij 1778, te Rotterdam, uit een deftig geslacht geboren. Zijn vader Mr. CORNELIS VAN HEUSDE, had te Leijden met lof gestudeerd, en het meesterschap in de beide regten verkregen. Later had hij zich aan den handel toegewijd en was Lid der Stedelijke Regering te Rot-

terdam, reeds vóór de omwenteling van zaken, die, in 1795, in ons vaderland is voorgevallen. Hij was een voorstander en bleef, gedurende zijn geheele leven, een beoefenaar van oude Letterkunde en Geschiedenis. Veel had hij ook nagedacht, over de beste wijze van opvoeding en onderwijs voor het opkomende geslacht, in die tijden en omstandigheden, welke hij beleefde.

Zijne moeder Catharina Josina Wybo, was eene schrandere en deugdzame vrouw, die op de vorming van het gemoed van haren zoon een' grooten en blijvenden invloed heeft uitgeoefend. Hare echt werd door een vrij talrijk kroost gezegend; doch onder de zonen, was het onze van Heusde, die door zijne vroege ontwikkeling en schrandere bevatting, de keus zijner ouderen weldra bepaalde, om hem voor den geleerden stand op te leiden. Naar dit doel werd zijne opvoeding zorgvuldig ingerigt, en hij, na in lagere en middelbare scholen, behoorlijk voorbereid te zijn, onder de kweekelingen van het *Gymnasium Erasmianum* opgenomen. De Rector Nodell, die toen aan het hoofd van dat Gymnasium stond, beslaat in de levensgeschiedenis van van Heusde eene eervolle plaats, als de man, aan wien hij voor zijne verdere ontwikkeling en lust tot studiën zelf erkende de hoogste verpligting te hebben, en wiens nagedachtenis hij daarom immer dankbaar vereerde.

Toen van Heusde, naar het Athenaeum van Am-

sterdam vertrok, om aldaar het hoogere onderwijs van Wijttenbach, van Swinden en Cras te genieten, had hij, vooral in de oude Letterkunde en Geschiedenis, reeds zulke zeldzame vorderingen gemaakt, dat de groote Wijttenbach, zich over het bekomen van zulk eenen leerling te regt verheugen mogt en hem dus op die minzame wijze ontving, welke ons van Heusde, in zijnen brief aan Creuzer, in het eerste deel der *Initia Philosophiae Platonicae*, zoo eigenaardig beschreven heeft. Wat Wijttenbach dáár voor hem geweest is, heeft hij in genoemden brief zoodanig uit één gezet, dat het overbodig zoude zijn, er nog iets bij te voegen. Alleen vermelden wij, dat, had hij te Amsterdam uitmuntende en voor hem bij uitstek geschikte onderwijzers gevonden; hij dáár ook vele mede-studenten aantrof, die op zijne vorming eenen sterken invloed gehad hebben, en dat hij dáár toen vriendschapsbetrekkingen heeft aangeknoopt, die hem bestendig zijn dierbaar gebleven. Onder dien gelukkigen zamenloop van omstandigheden, meenen wij ook te mogen rekenen, de vriendschap, met welke de beroemde Hieronymo de Bosch hem reeds vroegtijdig vereerde, aan welken braven en geleerden man hij dankbaar erkende veel verpligt te zijn. Het was dus voornamelijk het verblijf te Amsterdam, waaraan hij veel te danken had, als de plaats waar hij de grondslagen gelegd heeft, voor de hoogte, welke hij naderhand bereikt heeft.

Het is, ook uit het *vita Wyttenbachii* door den Hoogleeraar MAHNE geschreven, genoegzaam bekend, dat WIJTTENBACH, na het overlijden van RUHNKENIUS, in 1798, zich heeft laten overreden, om den hem aangeboden leerstoel van dien grooten man, te Leijden aan te nemen. De naam van VAN HEUSDE, was toen reeds zóó gunstig bekend, dat hij, op eene vereerende wijze, werd uitgenoodigd, om zijnen geliefden leermeester naar Leijden te volgen: waartoe hij des te eerder besloot, om dat hij innig aan WIJTTENBACH gehecht was, en meende deszelfs dagelijkschen omgang en leiding nog niet te kunnen missen. Van dezen oogenblik, was hij meer de vertrouwde vriend, dan de leerling van zijnen grooten meester. Hier werd hij als ingewijd in de geheimenissen zijner studiën, en al spoedig bekwaam gekeurd, om eenen leerstoel in de oude Letterkunde, aan eene onzer Hoogescholen, met roem te kunnen bezetten. Alvorens evenwel zich daartoe de gelegenheid aanbood, ondernam hij eene reis door een gedeelte van Frankrijk, en hield zich eenigen tijd te Parijs op, om aldaar kennis te nemen, van hetgene er in de boekerijen dier hoofdstad, ook voor zijn *specimen criticum*, waaraan hij toen werkte, voorhanden was; en tevens, om betrekkingen met die beroemde Fransche Geleerden aan te knoopen, aan welke hij door WIJTTENBACH bijzonder was aanbevolen.

Van deze reis te Leijden terug gekomen, is hij later tot Doctor in de beide regten bevorderd, na alvorens, in 1803, zijn *specimen criticum* in het licht gegeven te hebben: een stuk, hetwelk door alle bevoegde beoordeelaars, ook buiten 's lands, ten hoogste geprezen is, en dat hem terstond eene aanzienlijke plaats onder de *Letterkundige critici* van onzen tijd heeft doen bekomen.

Dit zelfde werk, zoo wel als de aanbeveling van Wijttenbach, van Beeck Calkoen en andere Geleerden hadden zulk eene gewenschte uitwerking bij de Curatoren onzer Hoogeschool, dat, op hunne voordragt, de Stedelijke Regering dezer stad, hem als Hoogleeraar in de Geschiedenis, Oudheden, de Welsprekendheid en de Grieksche taal, naar Utrecht beriep: welken post hij, den 26sten Januarij 1804, met eene plegtige redevoering, *De antiqua eloquentia cum recentiori comparata*, aanvaard heeft.

Van de beide Hoogleeraren, die lang met roem de Oude Letterkunde alhier onderwezen hadden, was Segaar, in 1803, reeds overleden en Saxe tot zulk eenen hoogen ouderdom geklommen, dat hem, in hetzelfde jaar, eene welverdiende rust vergund werd. Dit had ten gevolge, dat van Heusde weldra al die werkzaamheden op eenen leeftijd van 27 jaren, alléén moest waarnemen, welke tot hiertoe aan twee Hoogleeraren waren opgedragen geweest. Was die taak moeijelijk, zij was voor eenen

van Heusde niet te zwaar, die met zijne verkregene kundigheden, zulk eene arbeidzaamheid en vlugheid paarde, dat hij niet alleen aan zijne ambtsverpligtingen getrouw voldeed; maar nog daarenboven tijd vond, om door omgang, gesprekken en buitengewone bijeenkomsten, voor zijne Studenten nuttig te zijn, hen te leiden en hun lust tot studie en smaak voor oude Letterkunde in te boezemen. Groot was terstond de toevloed der Studenten, die niet in de gelegenheid geweest waren, om een collegie over de Geschiedenis bij te wonen. Aan Grieksche en Latijnsche Letterkunde werd toen weinig gedaan; maar naauwelijks had van Heusde zijne lessen geopend, naauwelijks had men zijne denkbeelden en inzigten over verscheidene zaken leeren kennen; of er ging voor velen een nieuw licht op, en stelde men op zijn onderwijs hoogen prijs. Dat vuur, waarmede hij over studie en wetenschappen sprak, die innemende wellevendheid, met welke hij allen ontving, die zeldzame kunst, om jonge lieden voor zich in te nemen en aan zich te verbinden, die fijne smaak, die in zijne beoordeelingen zoo kenbaar werd, dat leven voor de wetenschappen en voor zijne leerlingen: dit alles moest te weeg brengen, dat van Heusde zeer spoedig onder die Hoogleeraren eene plaats innam, die als de voornaamste sieraden der Hoogeschool beschouwd en door de Studenten het meest geacht en bemind

werden. Het is waar, dat de tijd, waarop VAN HEUSDE als Hoogleeraar, te Utrecht optrad, met zeer gunstige omstandigheden gepaard ging; dat evenwel de opgang, welken hij zoo spoedig maakte, niet aan nieuwheid, waardoor men zich zoo spoedig laat weg slepen; maar aan de deugdelijkheid en de voortreffelijkheid van zijn onderwijs, aan zijne buitengewone geestvermogens en aan de aangename wijze, op welke hij zijne kundigheden en inzigten aan anderen wist mede te deelen, moet worden toegeschreven, kan onweerspreekbaar daaruit blijken, dat hij zijnen roem, gedurende ruim 35 jaren, heeft staande gehouden: ja dat dezelve al meer en meer is toegenomen, zóó dat de opvolgende leerlingen hem niet minder liefhadden, hoogachtten en bewonderden, dan zij, die hem, bij zijne komst als Hoogleeraar alhier, gehoord en naar waarde geschat hebben. Men meene ook niet, dat de meerdere overeenkomst van jaren tusschen den jeugdigen leermeester en oudere leerlingen dien band van vriendschap en betrekking toen sterker, dan later, hebbe vastgemaakt: VAN HEUSDE toch was, tot aan het einde van zijn leven, te midden zijner leerlingen jong: hetzelfde vuur, dezelfde kracht, dezelfde ingenomenheid met zijne studiën, hetzelfde warme gevoel van liefde en vriendschap is hem tot het laatste van zijn leven bijgebleven.

Tot nu toe had VAN HEUSDE voor zijne studiën en

de Akademie geleefd; maar weldra gevoelde hij, dat aan zijn geluk nog iets ontbrak. Hij gevoelde behoefte aan eene getrouwe Gade, die hem de bron ook van huisselijk geluk zou ontsluiten, waarvoor hij als geschapen was. VAN HEUSDE bedroog zich in de keuze eener echtgenoot niet: ieder die de beminnelijke en achtenswaardige weduwe van den dierbaren overledenen kent, zal volmondig toestemmen, dat CHARLOTTA, MARIA, ANNA POMPEIJRA niet minder waardig was de Gade van zulk een' voortreffelijken echtgenoot te zijn; dan hij zich in het bezit van zulk eene wederhelft gelukkig moest gevoelen. Dit huwelijk is met drie zonen en drie dochters gezegend geweest, welke, met uitzondering van ééne dochter, die in vroegen leeftijd overleden is, steeds het levensgeluk der ouders vermeerderd hebben, en die getoond hebben den naam, welken zij dragen, niet onwaardig te zijn.

Maar hoe gelukkig VAN HEUSDE zich ook in den kring der zijnen bevond, hij hield niet op, om voor zijne studiën en leerlingen te blijven, wat hij, vóór zijn huwelijk, voor hen geweest was. Integendeel werd zijne lust meer en meer opgewekt en scheen zijne liefde en vriendschap voor anderen meerdere kracht te erlangen, naar mate hij dezelve veelzijdiger kon doen werken. Ik zoude voor het tegenwoordige doel te breedvoerig worden, indien ik hem, ook hier, als voorbeeldig echtgenoot en vader wilde schetsen; maar

verwijs naar hetgene te dezen aanzien elders, ook door mij, gezegd is en vleije mij, dat 's mans geliefde leerling, die eene *memoria Heusdii* beloofd heeft te zullen uitgeven, ook dit lichtende punt in VAN HEUSDE's leven niet zal voorbij zien. Liever wil ik hem nog eenigzins nader als Akademischen leeraar beschouwen, en den invloed nagaan, welken hij op zijne leerlingen heeft uitgeoefend. Alles wat VAN HEUSDE in zijne collegiën behandelde deed den man van genie en smaak kennen. Overal nieuwe gezigtspunten, die verrasten, zoowel bij het behandelen van Grieksche en Latijnsche schrijvers, en van de algemeene geschiedenis, als in buitengewone collegiën, welke hij, over onderscheidene onderwerpen van Letterkunde, bij afwisseling, gehouden heeft. Men moet VAN HEUSDE gehoord hebben, om zich een denkbeeld te kunnen vormen, hoe hij zoo sterk op zijne leerlingen heeft kunnen werken. Zoo iemand, dan was hij in den geest der Socratische leerwijze ingedrongen: zoo iemand, dan wist hij zijne leerlingen aan zich te boeijen en hen te leiden werwaarts hij hen voeren wilde. Plato was de geliefde schrijver, welken hij onophoudelijk las, welken hij zakelijk in zijn hoofd had, en tot welken hij alles terug bragt. Zoo vormde hij eene Platonische school, welke hij, reeds in den eersten tijd, oprigtte en ten einde toe heeft staande gehouden. Getuigen hiervan zijn de veelvuldige dis-

sertatiën onder zijne leiding, over de Platonische Wijsbegeerte uitgegeven. Was het HERODOTUS, of was het DEMOSTHENES, of waren het de TRAGICI, welke hij op zijne collegiën behandelde; weldra waren zijne toehoorders zoodanig met die schrijvers ingenomen, dat uit dezelve de stoffen tot Akademische verhandelingen genomen werden. Hij toch bepaalde zich niet uitsluitend bij grammatikale uitlegging en goede vertaling, maar drong in den geest der ouden diep in; had gestadig aanmerkingen en gaf altijd wenken, welke den geest der tijden, en het karakter der ouden leerden onderkennen. Dit alles werd met eene duidelijkheid en keurigheid van stijl en taal voorgedragen, dat men zich verbeelden kon, eenen geleerden der oudheid te hooren spreken. Dit zelfde had ook bij zijne geschiedkundige lessen plaats, die niet alleen over de oude, maar ook over de nieuwe geschiedenis en middeleeuwen liepen. Hier ging hij zijnen eigenen weg: hier vooral kwam hem zijn wijsgeerige zin te stade, die hem zoo bijzonder eigen was.

Hier, zoo ergers, bewonderde men zijne veelvuldige kennis en zijn diep inzigt in het verband tusschen oude en nieuwere volkeren, tusschen opkomst en bloei der Staten, tusschen zeden en wetgeving, tusschen kunsten en wetenschappen. Geen wonder dus, dat ook dit gedeelte van zijn onderwijs bijzonder vruchtbaar geweest is, en hij eene wijsgeerig-historische

school gesticht heeft, zoo als, hier te lande, vóór hem niet bestaan had. Men woonde die lessen niet één of twee jaren bij; maar velen bezochten dezelve tot aan het einde van hunne Akademische loopbaan. Dit nu was niet alleen het geval bij hen, die zich opzettelijk op de oude Letterkunde wilden toeleggen, maar ook bij jongelingen voor andere vakken van wetenschap bestemd. En wat dat onderwijs voor hen geweest zij, blijkt uit hetgene een DEN TEX, ROYAARDS, KIST, PAREAU, STAR NUMAN en anderen, na zijnen dood, openlijk betuigd hebben, of dankbaar erkennen.

De roem die alomme van zijn onderwijs en zijne geleerdheid uitging, was groot. De aanzienlijkste inlandsche letterkundige Maatschappijen namen hem onder hare leden op, en ook het lidmaatschap van buitenlandschen werd hem reeds vroeg opgedragen. Ja, weldra was die roem zóó gevestigd, dat hem, in 1807, door Curatoren van de Leijdsche Hoogeschool, het Hoogleeraarsambt werd aangeboden, om de plaats van den beroemden LUZAC, die bij den ramp van Leijden was omgekomen, te vervullen. Die zelfde eer is hem later nog tweemaal te beurt gevallen, en wel op zoo buitengewone en voordeelige voorwaarden, dat daaruit genoegzaam bleek, welk een hooge prijs op het bezit van VAN HEUSDE te Leijden gesteld werd. Doch Utrecht ook toonde bij herhaling, dat het den man wist te waarderen; en bewees, zelfs door openlijke eerbewij-

zen, dat het zulk eenen Hoogleeraar waardig was. Van Heusde dan, hoezeer aan Leijden gehecht, kon niet besluiten eene Hoogeschool te verlaten, bij welke hij het eerst als Hoogleeraar was opgetreden en voor welke hij overtuigd was nuttig en met vrucht werkzaam te zijn.

Het aangename der gezellige verkeering, dat hij hier ondervond, de vriendschap en achting van al zijne ambtgenooten, de liefde zijner leerlingen, in één woord het levensgenot, hetwelke hem te Utrecht in ruime maat ten deel viel; deze waren zoo vele drangredenen, om bij herhaling voor de aangebodene eer en onderscheiding beleefdelijk te bedanken en zich, tot aan zijnen dood, aan de Utrechtsche Hoogeschool te blijven verbinden.

Gedurende de Fransche overheersching, deelde van Heusde diep in het ongeluk, hetwelke het dierbare Vaderland was overkomen. Vooral trof hem het lot, dat der Hoogeschool beschoren was, en treurde hij over het gemis van zoo vele leerlingen, die nu naar elders vertrekken moesten, om hunne studiën verder te voltooijen. Van Heusde evenwel was de man niet, die zich door ongelukken ter neder liet slaan. Hij wist daartoe te wel, dat in zijne geliefde Letteroefeningen moed, troost en verademing te vinden waren. Vereenigd dus met zijne toenmalige ambtgenooten, spande hij alle krachten in, om de

ramp zoo veel mogelijk te lenigen en met nieuwe geestdrift en verdubbelde werkzaamheid voor de hem overgeblevene kweekelingen nuttig te zijn. Om dit met te meer lust te kunnen volbrengen, werd hij niet weinig aangespoord, doordien hem het geluk te beurt viel, dat onder dat kleine getal toen velen gevonden werden, die met uitnemende geestvermogens eenen niet gewonen lust voor studie paarden, die geheel in zijnen geest indrongen en naderhand, meest allen door geschriften of gewigtige betrekkingen in de maatschappij blijken gegeven hebben van het voortreffelijke onderwijs, hetwelke zij, in die dagen van druk, in VAN HEUSDE's school ontvangen hadden.

Had dan VAN HEUSDE zoo innig in het ongeluk zijns vaderlands gedeeld, zoo kan men ligtelijk nagaan, welke gewaarwordingen hij, bij deszelfs verlossing, gevoeld hebbe. Welk eene onuitsprekelijke vreugde hem bezield hebbe, toen bij het Koninklijke besluit van 2 Augustus 1815, het onderwijs hier te lande geregeld en de Utrechtsche Akademie niet alleen in hare oude regten hersteld, maar ook tot eene Lands-Hoogeschool verheven en op eenen veel beteren voet, dan te voren, ingerigt werd.

Volgens dat zelfde besluit werd ook het getal der Hoogleeraren vermeerderd en bekwam hij mij, een' zijner oudste leerlingen, aan wien hij bijzonder gehecht was, tot ambtgenoot, om gezamenlijk in het

onderwijs der oude Letterkunde werkzaam te zijn. De eendragt en vriendschap, die tusschen ons beide onafgebroken plaats vond, kon niet anders, dan voor de Hoogeschool hoogst nuttig zijn, en ook daarom het leven van den gevoeligen VAN HEUSDE veraangenamen. Van deze tijdstip af aan, kan men zeggen, dat het tweede tijdperk van het leven van VAN HEUSDE als Akademisch leeraar een' aanvang neemt. Terstond was er tusschen ons eene bepaling gemaakt van de lessen, die ieder onzer houden zou, en had VAN HEUSDE voor zich, behalve de algemeene Geschiedenis, de grieksche Letterkunde en Oudheden gekozen: eene bepaling die, tot aan 's mans dood toe, onveranderd gebleven is. De tijd, welken VAN HEUSDE bij deze verandering gewonnen had, werd geheel aan eigene studiën besteed, welker resultaten hij evenwel, vooral op buitengewone collegiën, aan zijne toehoorders gedeeltelijk mededeelde. Zoo heeft hij, behalve zijne gewone lessen, die, na den dood van den Hoogleeraar HUISMAN, in 1822 voorgevallen, nog met de *Historia Philosophiae* vermeerderd waren, bij afwisseling, de volgende collegiën gehouden, die door velen, ook oudere, Studenten bezocht en met belangstelling gehoord werden; te weten: *historiam artium: historiam eloquentiae: historiam poëseos: historiam literariam Historicorum antiquorum et recentiorum: historiam literarum graecarum et Romanarum: histo-*

riam literarum gentium recentiorum cum historia philosophiae conjunctam : historiam humanitatis : philosophiam linguarum en eindelijk *encyclopaediam.* Maar VAN HEUSDE gevoelde ook nu nog meer algemeen nuttig te kunnen zijn, door het uitgeven van werken, die tot gewigtige onderwerpen betrekking hadden, over welke hij, of langdurig had nagedacht, of tot welke bijzondere omstandigheden hem aanleiding gegeven hadden. Zoo verscheen, in 1817 zijne *Diatribe in civitates antiquas*, eene verhandeling die aan bevoegde Regters zóó voortreffelijk is voorgekomen, dat men dezelve waardig gekeurd heeft, om in het 2de deel der *commentationes Latinae*, der derde klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut te worden opgenomen. Het is mijn plan niet, om hier eene lijst zijner werken, die elders door mij gegeven is, te laten volgen; alleen willen wij doen opmerken, dat, na het uitgeven der levensschetsen van DE RHOER en DE BEAUFORT, in welke hij beide mannen zoo naauwkeurig en zielkundig beschreven heeft; hij zich meer en meer met zijnen Plato en met alles wat tot deszelfs filosofy in betrekking stond, bezig hield, met eenen lust en ijver, die alle denkbeeld te boven gaat, en welke, met het klimmen zijner jaren, al meer en meer toenam. Een ieder die nagaat wat hij, na het eerste deel zijner *Initia*, hetwelke, in 1827, in het licht verschenen is, nog voor zijnen

dood uitgegeven of bewerkt heeft, en dan tevens bedenkt, het gewigt der behandelde onderwerpen, en de niet geringe beroepsbezigheden, die hij, behalve als Hoogleeraar, ook nog als Bibliothekaris der Akademische boekerij en als Curator der Latijnsche scholen zorgvuldig waarnam, onder het oog houdt, die zal wel geene andere bewijzen verlangen, om de buitengewone werkzaamheid van den ontslapenen te betoogen. Doch eer wij van de uitgegeven werken van VAN HEUSDE afstappen, moeten wij nog van één bijzondere melding maken, waarin hij zich zelven overtroffen heeft, en waarin hij in een nieuw licht voorkomt. Ik bedoel zijne *Brieven over den aard en de strekking van hooger onderwijs.* De aanleiding tot dezelve is genoegzaam bekend. De edele man zag angstvallig veranderingen en verbasteringen in het onderwijs in Nederland te gemoet, tegen welke hij meende zijne stem te moeten verheffen, om het kwaad, zoo mogelijk, nog af te wenden.

Hij voldeed aan de inspraak van zijn geweten, en deed het op eene wijze, die hem als uitmuntend en wijsgeerig opvoedkundige doet kennen, en die zoo algemeen de goedkeuring en bewondering van deskundigen wegdroeg, dat het werk, nog in hetzelfde jaar herdrukt moest worden, en in 1835 voor de derde maal gedrukt is, om weldra door eene vierde uitgave gevolgd te worden, behalve de beide Hoogduitsche

vertalingen die van hetzelve in het licht verschenen zijn.

Waar VAN HEUSDE ook in betrokken was, dáár was hij een werkzaam medelid en behoorde onder diegenen, aan welke men de meeste verpligting had. Dit was hij in alle bemoeijingen, welke regtstreeks tot den post van Hoogleeraar behoorden, zoowel door het deelnemen aan de Senaats- en Faculteits-vergaderingen, bij welke hij hoogst zeldzaam gemist werd, en waar hij door zijnen invloed, door zijn wijs zwijgen en spreken vaak eene vredelievende en doelmatige rigting aan de beraadslagingen gaf, om ze tot eenen gewenschten uitslag te leiden; als door tweemaal het Secretariaat van den Akademischen Senaat zorgvuldig waar te nemen, en even zoovele keeren den post van Rector Magnificus met waardigheid te bekleeden. Bij het nederleggen van het eerste Rectoraat heeft hij, in 1807, vooral ter nagedachtenis van wijlen den Hoogleeraar SAXE eene oratie gehouden: *de vi et efficacia, quam ad excolendas recentiores gentes antiquae habuerint Literae*, (welke evenwel niet in het licht verschenen is): terwijl hij het tweede, in 1819, met eene redevoering *de pulchri amore* aan zijnen opvolger heeft overgedragen. Even werkzaam betoonde hij zich in de geleerde maatschappijen van welke hij medelid was: inzonderheid als mede-Directeur van het Provinciaal Utrechtsche Genootschap: als

lid van het Koninklijk Nederlandsche Instituut, welke eer hem, reeds in 1808, was te beurt gevallen en ook als lid der Staats-Commissie, door Zijne Majesteit den Koning, benoemd, ter beoordeeling der ingekomen antwoorden, die ten gevolge van het besluit van 23 December 1826, waren ingezonden. Bij welk besluit alle Vaderlandsche Geschied- en Letterkundigen waren uitgenoodigd, om eene uitgewerkte schets in te zenden, naar welke, volgens hunne meening, de algemeene Nederlandsche Geschiedenis zoude behooren bewerkt te worden. Dezelfde verdienstenhad hij ook als Bibliothekaris der Akademische boekerij, en eindelijk, om niet van al zijne betrekkingen melding te maken, als Curator der Latijnsche scholen binnen deze stad. Deze gingen hem bijzonder ter harte, harsttogtelijk was hij met haar ingenomen en spaarde geene moeite, om het onderwijs op dezelve te verbeteren en op de hoogte van onzen tijd te brengen, zoo als hij meende, dat dit geschieden moest, door wel bestaande gebreken weg te nemen; maar tevens te zorgen, dat niet door het invoeren van verkeerde maatregelen aan de goede zaak meer nadeel dan voordeel wierd toegebragt. Over de inrigting door hem, met goedkeuring zijner mede-Curatoren, daargesteld en welke bij herhaling door 's Rijksbestuur is goedgekeurd en aanbevolen, raadplege men het wel geschrevene werkje van den Hoog-

geleerden J. H. van Bolhuis, *over de tegenwoordige inrigting der Latijnsche School te Utrecht*

Na dit alles, zou iemand, die van Heusde niet gekend heeft, ligtelijk kunnen vermoeden, dat hij, door zóó vele bezigheden belet is geworden, om aan maatschappelijk verkeer deel te nemen of om zich in het genot der Natuur te verlustigen. Maar het tegendeel had, in beide opzigten, bij van Heusde plaats. Altijd vond hij tijd, om zijne vrienden te bezoeken of bij zich te ontvangen en ook, om van gepaste uitspanningen gebruik te maken, die onder zijn bereik en van zijne keus waren. In de gezellige kringen, was hij de wellevende, bescheiden en aangename man, die nooit met zijne geleerdheid praalde; maar zich naar ieder wist te schikken en over de zaken van het dagelijksche leven, even geestig en bevallig wist te praten, als hij onder geleerden door zijne scherpzinnigheid en diepe blikken de aandacht van allen gaande hield. Wat van Heusde's aangenaam en nuttig verkeer, in beschaafde kringen, niet weinig vermeerderde, was zijne uitgebreide kennis van nieuwere talen en Letterkunde. De klassieke dichters en schrijvers, welke in Duitschland, Frankrijk, Engeland, Italië, na de herleving der Letteren, tot op dezen tijd, gebloeid hebben, waren hem grootendeels bekend. Hij wist even onderhoudend en aesthetisch

over PETRARCA, BOCCACCIO, DANTE en TASSO: over KLOPSTOCK, WIELAND, SCHILLER en GÖTHE: over OSSIAN, SHAKESPEARE, MILTON en YOUNG: over CORNEILLE, RACINE, VOLTAIRE en MOLIÈRE te spreken, als over de wijsgeeren en geschiedkundigen, die in die landen uitgemunt hebben, met kennis van zaken te oordeelen. Wat VAN HEUSDE boven alles onderscheidde, zoo als ergens te regt van hem gezegd is, was eene natuurlijke eenvoudigheid en kiesche smaak. Zijne zedigheid en goedhartigheid maakten hem afkeerig van alle twisten en geleerde haarkloverijen. Hij keurde de gebreken in de menschen af; maar hen zelven kon hij daarom niet verachten; zoo lang hij slechts nog iets goeds bij hen aantrof of opsporen kon. Niemand was hij vijandig: zijn oordeel over anderen was altijd gematigd: in de eer en den lof aan anderen te beurt gevallen, nam hij hartelijk deel. Waar hij kon helpen was hij gereed: om het lot zijner arme natuurgenooten te verzachten, waren zijne liefdegiften aanzienlijk, die meestal, door hem in stilte gedaan werden: zoo dat ook de behoeftigen in hem eenen weldadigen verzorger verloren hebben. Wilde men nuttige inrigtingen tot stand brengen, waartoe geldelijke bijdragen noodig waren; werd hij daartoe nooit te vergeefs aangezocht. Hij was een warm en getrouw vriend, aan wien men zijne belangen en geheimen gerust kon toevertrouwen.

Voor zijne leerlingen was hij meer dan onderwijzer; hij was tevens hun raadgever en leidsman op het glibberige levenspad, dat zij betraden. Maar, — ongemerkt zouden wij, verder gaande, eene lofrede, van welke hij, bij zijn leven zoo afkeerig was, gaan schrijven. De naar waarheid geteekende trekken, zullen genoegzaam zijn, om aan te toonen, welk een beminnelijk en belangrijk mensch VAN HEUSDE, ook in de burgerlijke zamenleving, was.

Hij was daarenboven door zijne deugden en godsdienstigheid achtingwaardig. Men kon zijn gedrag en zijn leven van nabij bezien, zonder hinderlijke vlekken te ontdekken. Hij was letterlijk een braaf en naauwgezet mensch, die ook door zijne warme liefde voor Christendom eu Godsdienst, een voorbeeld voor anderen en voor zijne leerlingen mogt genoemd worden. Waarheid te zoeken, waarheid te vinden, waarheid aan anderen mede te deelen, dit was zijn streven, in zijne studiën, in zijnen omgang, in zijne lessen en in zijne geschriften: en daardoor zich zelven en anderen te volmaken, was het vaste doel, dat hij bestendig voor oogen had. Wil men hem leeren kennen, men leze en herleze de bovengenoemde brieven, in welke de edele man, welligt zonder hetzelve te willen, zich zoo juist geschetst heeft.

Zulk een gevoelig en edel mensch, hoe zou die koud of zonder belangstelling bij het aanschouwen der

schoone natuur hebben kunnen blijven? Het tegendeel zal men al weder uit die *Brieven* en dat *Naschrift* kunnen opmaken. Die het geluk gehad heeft, veel de schoone natuur met hem wandelende te genieten; herinnert zich voorzeker die opgeruimdheid, die levendigheid van geest, welke hem dan bezielden: die gesprekken, welke hij dan voerde: dat stilstaan, dat aanwijzen, dat bij de hand vatten: en zal niet ligt die oogenblikken of kunnen of willen vergeten, welke hij zoo met van Heusde genoten heeft.

Tegen het einde van den cursus, was zijn ligchaam afgemat en haakte hij naar het genot der Natuur. Zijne omstandigheden vergunden hem, aan dat verlangen, door een aangenaam buiten-verblijf of ook door reizen naâr Duitschland en Zwitserland te voldoen. Dezelve ondernam hij altijd met zijn geheele gezin. Alleen wilde hij niet genieten, maar had behoefte, om aan anderen, die met hem eenstemmig gevoelden, zijne gewaarwordingen mede te deelen. Die reizen dienden tevens, om zijne menschenkennis te vermeerderen: om vele zaken, welke bij andere volken plaats hebben, te leeren kennen en te beoordeelen: om zijne inzigten op te helderen, en zoo bevrijd te blijven van eenzijdigheid en vooroordeelen, die ons zoo dikwijls aankleven, indien men alleen ziet, wat er in het land onzer woning plaats vindt en omgaat. Maar zij hadden ook niet het gevolg, hetwelke wel eens bij reizigers wordt waargenomen, dat hij met het vreemde

wegliep of met verachting op het vaderlandsche nederzag. In tegendeel vond hij in menig opzigt gegronde reden, om zijn vaderland meer en meer lief te hebben en zich te verheugen, dat hij in Nederland geboren was, en in Nederland mogt leven. Zijne vrienden herinneren zich, hoe hij, na zijne volbragte reizen gestemd was en hoe hij dan reikhalzend den oogenblik te gemoet zag, waarop hij zijne werkzaamheden zoude hervatten. Op ééne dezer reizen werd hij te Leipzig door eene hevige ziekte aangetast, die zijn leven in groot gevaar bragt; doch zijn sterfuur had nog niet geslagen, zijne taak was toen nog niet volbragt, zoo dat wij den voortreffelijken man nog tien jaren, na dien tijd, hebben mogen bezitten: jaren, die voor de Hoogeschool èn voor de Letteren ten hoogste nuttig en heilzaam geweest zijn.

In dit tijdsverloop, had de opstand der Belgen plaats. Men herinnert zich de geestdrift, met welke velen, en ook de Akademische jeugd toen de wapenen aangordden, om den Oud-Nederlandschen grond te verdedigen. 's Mans oudste zoon, had, met zijne goedkeuring, zich mede in de rij der vrijwillige jagers van de Utrechtsche Hoogeschool geschaard, welke gebeurtenis aanleiding heeft gegeven, om van Heusde te leeren kennen, als den man van moed en den Nederlander, die, als de nood des Vaderlands het vordert, wat hem het dierbaarste op aarde is,

kan opofferen. Als men zijne toespraken leest, welke hij te *Hilvarenbeek* en *Oirschot* aan zijnen zoon en zijne leerlingen gehouden heeft; dan kan men zich voorstellen, welken invloed die krachtige taal toen op zijne toehoorders gehad heeft, en moet men erkennen, dat hij, ook hierom, met regt het ridderkruis zou gedragen hebben, dat onze Koning hem vroeger, om Letterkundige verdiensten, geschonken had.

Onder de aangename dagen, die VAN HEUSDE voor zijn gevoel heeft mogen beleven; moet voorzeker die geteld worden, op welken hij, in Januarij 1829, na 25 jaren den post van Hoogleeraar, aan deze Hoogeschool, te hebben waargenomen, de onwedersprekelijkste bewijzen van liefde, achting en deelneming, inzonderheid van zijne leerlingen, mogt ondervinden; van welk feest eene *narratio* in den Utrechtschen Studenten-Almanak van 1830, met den *protrepticus*, bij die gelegenheid door VAN HEUSDE gehouden, te lezen is.

Niet minder was hem de feestviering van het tweede jubel der Utrechtsche Hoogeschool, in 1836, een tijd van aangename herinnering en van innige vreugde. Niet alleen nam hij een werkzaam deel in alle bemoeijingen, die ter voorbereiding van het feest moesten dienen; maar ook had hij, toen de Hoogleeraar HERINGA door ongesteldheid verhinderd werd, gereedelijk de taak op zich genomen van de plegtige redevoering te houden, welke op den eersten dag der feestviering

zou gedaan worden. Hoe uitmuntend hij zich van die taak gekweten heeft, kan blijken uit zijne oratie: *de naturali artium et doctrinarum conjunctione*, welke later door den druk algemeen verkrijgbaar is geworden. Maar daarenboven was het voor zijn gevoelig vaderhart, een onuitsprekelijk genoegen, dat hij op den tweeden dag van het feest, zijnen oudsten zoon, tot Phil. Theor. Mag. en Litt. Hum. Doctor *op voorvaderlijke wijze*, met de kap, mogt bevorderen, bij welke gelegenheid hij die schoone rede heeft uitgesproken, welker inhoud, zoowel als uitvoering, eenen onuitwischbaren indruk op alle toehoorders maakte, en die te regt ook in het gedenkboek van het tweede eeuwfeest der Utrechtsche Hoogeschool, door Mr. L. Ph. C. van den Bergh is opgenomen. En nog was dit niet alles, wat dit eeuwfeest voor hem geweest is: dat wederzien van zoo vele oude leerlingen, dat ontmoeten van zoo vele vrienden, die vernieuwde herinneringen van vroegeren omgang, die dankbaarheid, die liefde hem door honderden zoo nadrukkelijk betuigd, dit alles voerde hem, zoo als hij zelf getuigde, ten toppunt van vreugd en van een geluk, dat hij zóó nog nimmer genoten had. Men moet hem toen gezien hebben, gestadig door leerlingen omringd, om te kunnen beseffen, wat dit Jubel voor den edelen man, ook in dit opzigt, geweest is.

Naar mate van Heusde ondervond, dat zijne uitge-

gevene geschriften, vooral zijne *Initia*, den bijval van vreemden zoo wel als van landgenooten mogten wegdragen: naar mate hij meer overtuigd werd, dat hij voor anderen nuttig werkzaam was; werd zijn lust meer en meer aangevuurd, om zijne denkbeelden en aanmerkingen, over de beoefening van wijsbegeerte: over SOCRATES, PLATO en ARISTOTELES: over geschiedenis en derzelver behandeling, nader te ontwikkelen en door den druk bekend te maken. Niet weinig tijds besteedde hij ook aan briefwisseling met Geleerden, zoo binnen als buiten 's land. Geen Geleerde bijna bezocht Utrecht, zonder eene opwachting bij VAN HEUSDE te maken. Zijn raad en zijne hulp werden door vroegere leerlingen gestadig ingeroepen. Geene dissertatie in de Letteren, werd door de Studenten geschreven, over welke hij niet met hen sprak, welke hij niet nazag, en voor welke hij geene gewigtige bouwstoffen aan de hand gaf. Velen zullen zich nog herinneren, met welk eene vlugheid en scherpzinnigheid, hij terstond het door hen gekozen onderwerp, geheel doorzag en al sprekende eene verdeeling of schets aan de hand gaf, die meestal gevolgd werd.

Om zoo vele werkzaamheden te kunnen waarnemen en tevens aan zijnen lust tot studie te voldoen, had VAN HEUSDE zich reeds vroegtijdig gewend, om den vroegen morgen te baat te nemen. Maar hoe ouder hij werd, des te meer tijds werd aan de nachtrust

ontroofd, en werd daardoor het ligchaam verzwakt, waarin zulk een levendige en werkzame geest woonde. Van tijd tot tijd dan werd hij door koortsachtige ongesteldheden aangetast, en werd het voor zijne vrienden zigtbaar, dat zijne ligchaamskrachten verminderden. Men zag evenwel het gevaar zoo zwaar niet in, omdat hij zoo helder van geest en zoo opgeruimd bleef, en, in het laatste jaar zijns levens, die blijmoedigheid zelfs meer en meer scheen toe te nemen, zoo dikwijls hij zich te midden zijner vrienden bevond.

Intusschen was de tijd der groote vacantie van dit loopende jaar genaderd, en voelde van Heusde zelf, dat hij aan eene uitspanning behoefte had. Deze meende hij zich niet beter te kunnen verschaffen, dan door eene buitenlandsche reis te ondernemen. In het eerst scheen hij over te hellen, om zich naar Parijs te begeven, en aldaar zijnen vriend den Heer Cousin te bezoeken, en andere Geleerden te leeren kennen, vooral de leden der klasse van het Koninklijk Instituut, welke hem, in 1837, met eenparige stemmen, tot hun medelid gekozen hadden. Dit plan werd evenwel later, om bijzondere redenen, veranderd, en de reis naar *Genève* ondernomen, om van daar het meir van *Como*, *Milaan* en een gedeelte van Italië te gaan bezoeken, en dan over *Zurich* terug te keeren, na, in laatstgenoemde plaats, een bezoek bij den beroemden Orell afgelegd te hebben, die aan hem zijne nieuwe

uitgave van PLATO, zoo voorkomend, had opgedragen.

VAN HEUSDE was met dit reisplan kinderlijk ingenomen. Hij sprak niet dan van *Genève* en *Italië*. Het denkbeeld, de *Alpen* te zullen overtrekken en, aan gene zijde dier scheidsmuren, de lucht van *Italië* in te ademen, den hemel dáár te aanschouwen en er de natuur te genieten, had zijne geheele ziel vervuld. Mij dunkt ik hoor hem nog, den avond voor zijn vertrek, over dat alles spreken met een vuur, met eene blijdschap, welke hij niet alleen met woorden, maar ook door zijn gelaat en door gebaarden zocht uit te drukken. Daags na de algemeene vergadering van het Provinciaal Utrechtsche Genootschap, welke hij nog heeft bijgewoond, verliet VAN HEUSDE in gezelschap zijner echtgenoot en kinderen het geliefde Utrecht, om het, helaas! nimmer weder te zien.

In het begin reeds der reis deden zich kenmerken van verzwakking op. Het rijden, waarop hij anders zoo gesteld was en dat hem anders zoo heilzaam was, scheen hem nu te hinderen. Reeds te *Bazel* werd hij door eene koorts overvallen, die wel spoedig week, doch zich weldra te *Bern* hervatte. Des niettegenstaande wilde hij de reis voortzetten, van welke hij zich zoo veel had voorgesteld, en welke hij meende, dat op zijne gezondheid heilzaam zou werken. Hij mogt dan ook, den 19den Julij, dat *Genève*

bereiken, waarnaar hij zoo sterk verlangd had. Hij mogt nog de *Villa* van VOLTAIRE en van de geleerde dochter van NECKER bezoeken, en het reisplan regelen, om zich naar *Chamouny* te begeven. Doch, in den nacht vóór het derwaarts bepaalde vertrek, openbaarde zich de ziekte, die aan zijn leven een einde zoude maken, en steeds in hevigheid toenam. De hulp der kunst werd te vergeefs ingeroepen, tot dat de dierbare, omringd van gade en kroost, die zijne sponde niet verlaten hadden, op den 18den Julij, den doodslaap insluimerde, om in eene eeuwigheid te ontwaken, alwaar het aardsche ligchaam, den werkzamen geest niet meer zal hinderen, en hij nu de Zaligheid geniet, voor welke hij hier op aarde geleefd had.

Indien wij nagaan, wat de tijding van dat overlijden voor ons, zijne vrienden en leerlingen, geweest is; dan zal men ligtelijk zich in den toestand kunnen verplaatsen, in welken de bedroefde weduwe en kinderen zich bevonden, die hunnen steun en hunne kroon verloren hadden: zij die zoo gaarne nog met hem, in de laatste oogenblikken zijns levens, gewenscht hadden te spreken, zagen nu het ziellooze ligchaam op de sponde ter nederliggen. Die stem der liefde en wijsheid zouden zij niet meer hooren: dat veel beteekenende oog was voor hen gesloten: VAN HEUSDE, leefde voor hen, op aarde, niet meer!

Maar hoe sterk ook door droefheid als verslagen, mogten zij evenwel het voorregt genieten van hun leed te dragen, zoo als het christenen betaamt, die de hoop des wederziens hebben en in den wil van eenen alwijzen Regeerder des Heelals met onderwerping berusten.

Dadelijk was het plan gevormd, om het dierbare lijk naar het vaderland terug te voeren. Geene moeijelijkheden, geene bezwaren, welke inderdaad zeer groot waren, konden de uitvoering verijdelen. Men had daarvoor alles over: de liefde gaf nieuwe krachten, om alles te trotseren, en wel met dit gevolg, dat het stoffelijk overblijfsel van onzen ontslapenen vriend en leermeester, te Utrecht, mogt aankomen en weinige dagen daarna, door eenigen zijner tegenwoordige kweekelingen gedragen en oudere leerlingen begeleid, in een familiegraf, op de begraafplaats van het nabij gelegen dorp de Bilt, op den 14den Augustus dezes jaars, ter aarde besteld is.

Die plegtigheid was eenvoudig en geheel in den geest van den ontslapene; doch tevens aandoenlijk en heeft eenen diepen indruk nagelaten bij de groote menigte van deelnemende vrienden, die zich derwaarts begeven hadden en dáár met ongedekte hoofden, de laatste eer aan den dierbaren overledenen bewezen en de hulde aanhoorden, welke aan zijne nagedachtnis door mijnen ambtgenoot Royaards en ook door

mij is toegebragt, met welker mededeeling ik dit levensberigt zal eindigen, in het vertrouwen, dat VAN HEUSDE in aller harten zal blijven leven, en dat zijn voorbeeld, ook nog na zijn overlijden, bij velen heilzaam zal mogen werken.

HULDE

AAN

VAN HEUSDE,

BIJ ZIJN GRAF HEM TOEGEBRAGT.

Verstandelijke en zedelijke volmaking, en ook anderen daartoe te brengen, dat moet het vaste doel mijns levens zijn.

VAN HEUSDE.

Zoo staan wij dan, mijne vrienden, rondom het aardsche overblijfsel van onzen ontslapenen vriend geschaard: en ook dit zal zoo zoo voor onze oogen in de aarde ter neder zinken, om in stof te verkeeren. Neen! op aarde zien wij dien braven nimmer weder! Zijne stem zullen wij niet meer hooren! Zijne hand zal de onze niet meer drukken! Wij hebben den

raads- en leidsman onzer jeugd, wij hebben onzen boezemvriend verloren: van Heusde leeft niet meer!

Treurt met mij over het verlies van den man, aan wien wij zoo innig verbonden waren en aan wien wij zoo veel, onuitsprekelijk veel, verpligt zijn. Waar toch is zijn leerling, die dit niet dankbaar erkent? Hoe velen, en ik behoor onder deze, herinneren zich levendig, hoe hij hetgene in ons sliep heeft opgewekt, geleid en zoeken aan te kweeken? Wie ziet nog niet die sprekende oogen, welker edel vuur als het ware vonken in onze zielen afwierp? Hoe stonden wij opgetogen, zoo dikwijls wij hem over het schoone, het goede, het ware, mogten hooren spreken! Was het dan niet, als of hij, van eenen heiligen ijver blakende, zijn gevoel, zijne overtuiging, zijne liefde voor al wat schoon en goed en edel is, in onze zielen wilde overstorten? En hoe gelukkig is hij bij velen daarin geslaagd? Welligt heeft nooit een openbaar leeraar veelzijdiger, dan hij, op de ontwikkeling en vorming van zoo vele jonge lieden gewerkt en in zoo vele opzigten een nieuw veld van beschouwing geopend. Een helder inzigt in het verband tusschen kunsten en wetenschappen deed hem verre zijn van bekrompene leerwijze en eenzijdige bespiegeling: terwijl hij, vooral in zijne geschiedkundige en wijsgeerige lessen en gesprekken, vaak een nieuw licht voor zijne toehoorders deed opgaan. Ja, ik zie

hier niet alleen letterkundigen, maar ook mannen, beroemd in alle andere vakken van kennis, die er hunne eer in stellen te verklaren, dat zij, door hem voorgelicht, den goeden weg ook voor *hunne* wetenschappen, gevolgd zijn, welken zij, zonder hem, welligt niet zouden gevonden hebben.

In de school der klassieke oudheid opgevoed, had hij zijn natuurlijk fijn oordeel, zijn' zuiveren smaak, zijne zeden zoodanig gevormd en beschaafd, dat hij, in den waren zin des woords, voor allen, en dus ook voor ons, zijne leerlingen, een *exemplum humanitatis* was, aller navolging waardig. — Waar was de geleerde, die, meer dan hij, voor de beoefening van wetenschappen als geboren scheen? Wie beoefende haar met beter en gelukkiger gevolg? zoodat hij te regt, onder de groote geleerden van Europa, eene aanzienlijke plaats besloeg. Wie deed dit met meer warmte en volharding? zoodat hij, om aan zijne zucht naar kennis te voldoen, en om voor anderen nuttig te zijn, zijne ligchaamskrachten niet in aanmerking nam, die voor zulk eenen werkzamen geest niet langer bestand waren.

En bij al dat groote, zeldzame en edele, was VAN HEUSDE voor ons nog meer. Wien hij ééns zijne vriendschap geschonken had, dien beminde hij als zijnen broeder, als zijnen zoon. Voor hoe velen is hij niet een bescherm-engel op het gladde pad des jeugdigen

levens geweest, die hem zegenen als den man, aan wien zij het τὸ ζῆν verschuldigd zijn? — Het was van Heusde niet genoeg, door onderwijs en leiding zijne leerlingen tot bekwame leden der Maatschappij gevormd te hebben, noch ook beperkte hij zijne zorgen binnen de grenzen van den Akademischen kring. Neen, wij weten het, mijne vrienden, wat hij voor ons, wat hij voor alle zijne getrouwe leerlingen geweest is. Om hun ook verder van dienst te zijn, van hem geene moeite te zwaar, geene opoffering van tijd te groot. Onvermoeid leefde hij voor zijne vrienden. Hun geluk was zijn genot: en, zoo sommigen zijner oudere leerlingen hunne zonen aan de leiding van den geliefden meester mogten overgeven: wat hij dan ook voor hunne kinderen was, dat heb ik, dat hebben velen met mij ondervonden. —

Maar, wat in mijne schatting, nog alles overtreft, wat ik in den ontslapenen bewonderde, van Heusde was een braaf en godsdienstig mensch: hij was een opregt en eenvoudig Christen. Geen aanzien, geene eeretitels, geene geleerdheid verblindden hem, om de hooge bestemming uit het oog te verliezen, voor welke de mensch zich op aarde moet vormen. De spreuk, welke hij ons in één zijner schriften heeft nagelaten, is ook hier van toepassing:

„Die niet als kind gelooft, hoe kan die Wijsgeer heeten."

Deze was zijne overtuiging, ook in het godsdienstige: zonder eenige vertooning was hij een sieraad van het Christendom. Acht dagen vóór zijn overlijden gaf hij, ook ten dezen aanzien, nog een treffend bewijs aan zijne zoo geliefde gade en kinderen, voor welke hij, gedurende zijn leven, de getrouwste echtgenoot en zorgvuldigste vader is geweest.

Die edele nu, die getrouwe, die brave vriend is van ons weggenomen. Groot, onberekenbaar groot, onherstelbaar is het verlies, dat wij geleden hebben. En zouden wij dan hier niet treuren bij zijn graf? zouden wij het niet met onze tranen besproeijen? zoo iemand, dan is hij dit waardig. Vloeijen zij dan aan hem den edelen gewijd! Zij ontsieren noch de oogen van mij, zijnen oudsten en bedaagden leerling: noch van u, mannen in de hoogste en gewigtigste betrekkingen geplaatst: noch van u, jeugdige vrienden, welke zijne jongste kweekelingen geweest zijt. Zij zijn de sprekende getuigen van onze regtmatige droefheid, die wij ook hier niet willen verbergen.

Maar dan ook nu de oogen van het sombere graf naar den helderen hemel geslagen, waar onze dierbare afgestorvene in hoogere en zalige spheren leeft! Uwe taak van Heusde! was, naar de bestelling eener hoogere Wijsheid, in welke wij berusten, op aarde volbragt. Neen, wij misgunnen u die zaligheid niet, voor welke gij hier geleefd hebt, en welke gij nu, na

zulk een heerlijk en nuttig leven, geniet. Integendeel wij zijn dankbaar, dat wij u hier tot leermeester tot leidsman en vriend, gehad hebben. U brengt ons hart de hulde onzer opregte erkentenis toe. Wij beroemen ons, dat wij uwe leerlingen geweest zijn, en verheffen er ons op, dat wij onder het getal uwer vrienden behoord hebben. — Nimmer vergeten wij, wat wij aan u verpligt zijn: uw beeld staat ons steeds voor de oogen: gij blijft in onze harten leven: de ons door u nagelaten geschriften zullen ons, als dierbare panden uwer liefde, heilig blijven. — O! mogen wij allen uw edel voorbeeld zoeken na te volgen, tot dat de dood ook onze oogen zal sluiten, en wij, als gij geleefd hebbende, mogen vertrouwen, dat wij met u in de gewesten der gelukzaligheid weder vereenigd zullen worden, waar gij nu reeds zoo vele dierbare vrienden en kweekelingen dankbaar om u geschaard aanschouwt!

Maar hebben wij veel verloren: ook voor u, vooral, is dit verlies groot, brave zonen van den besten vader! Zoekt ook gij zijne voetstappen verder te drukken! Zijt dankbaar, dat gij zulk eenen vader zoo lang hebt mogen bezitten! leeft ook tot troost en steun van uwe dierbare moeder en geliefde zusters: en houdt de pligten onder het oog, die op kinderen van eenen VAN HEUSDE rusten! *Zoo moge* VAN HEUSDE *eens in zijne zonen herleven!*

A. v. G.

BIJ HET GRAF

VAN

VAN HEUSDE.

Daal neer in 't stille graf, aandoenlijk overschot
Van Hem, wien de ed'le geest in 't zwakke hulsel woonde!
Helaas! – Hij, die hier 't schoone en 't ware en 't goede zocht,
In wien opregte deugd en hooge menschheid troonde;
Die 't heden blij genoot en voor de toekomst schreef;
Die Sokrates verstond en Plato's leer ontvouwde,
In 't binnenst heiligdom van hun geheimen drong;
Maar toch op Christus woord zijn hoop en wijsheid bouwde,
Hij – heeft zijn taak volbragt, en steeg naar hooger kring,
Aan de aarde bleef slechts 't kleed! —
Wij wenen bij zijn sterven,
Verpletterd door de maar: VAN HEUSDE leeft niet meer.
Hier zal onze aardsche kring den Christen Wijsgeer derven!

Komt! scharen we ons om 't graf; 't zij Leerling, Vriend, of Zoon!
Breng, Utrecht! - Nederland! - *hier* 't offer uwer tranen!
Hier rust de roem van 't land, het licht van Utrechts School;
Hij, die ons 't pad van deugd en wijsheid plagt te banen.

Maar, 't weenend oog omhoog! - VAN HEUSDE is aangeland,
Aan 't eind der pelgrims-reis, waar de Englen welkom heeten,
Wij schrijven op zijn zerk zijn woord aan 't Nageslacht:
„*Die niet als kind gelooft, hoe kan die Wysgeer heeten?*"

14 *Aug.* 1839. H. J. R.

Mengelwerk.

FRAGMENT

UIT EEN DICHTSTUK,

GETYTELD:

„AHASVERUS (*) OP DEN GRIMSEL."

(Vers 1000—1121.)

Niet sterven, ach! niet sterven kunnen!
Het hoofd gebogen in den schoot,
Vergeefs te wachten op den dood,
Die my alleen geen troost wil gunnen!
Al wat my lief en dierbaar was
Te zien vergaan tot kaf en asch,
Te zien verwaaien op de winden,
Gelijk een herfstblad in d'orkaan,

(*) De „eeuwig wandelende Jood," die uit de volkslegende bekend is.

En zelf geen enklen plek te vinden,
  Om stil en eenzaam te vergaan!
ô Nooit, nooit waar zelfs door den Boozen
Een gruwbrer vonnis uitgekozen! ......
  Wat Daemon is 't, die wijd en zijd,
Met rustelooze vleugelklepping,
Geheel de onmetelijke schepping
  In dat geheim heeft ingewijd,
Dat onverwachts mijn hart doorboorde,
  Gelijk een snelle drop venijn,
  En niemand ooit bekend kon zijn,
Dan Hem die 't sprak en my die 't hoorde?
  Is daar met letteren van vuur
  Aan alle krachten der Natuur
't Gevloekt bevelschrift uitgevaardigd:
«Hy worde met geen rust verwaardigd,
  «Al ware 't ook één enkel uur!
  «Zoo hy by U verdelging zoekt,
«Gy zult en moogt hem niet doen sneven,
«Want hy moet leven, eeuwig leven,
  «Hy die den Christus heeft gevloekt!" —
  Of — waarom anders sterf ik niet?

Van waar, dat my de Vorst der graven
Niet met zijn zoeten slaap wil laven,
Maar achttien eeuwen van zich stiet?
Zie! — 'k poogde 't staal me in 't hart te jagen,
Maar 't spatte' aan splinters op mijn borst,
Als waar' zy uit arduin geslagen,
Of met een muur van erts omschorst!
Ik plofte my in CEDRONS golven,
In OREBS schrikbren afgrond neêr,
En dwarrelde, onder schuim bedolven,
Tot op den bodem van het meir;
Maar de oceaan, me een schuilplaats weigerend,
Brak los in huilend golfgeluid,
En braakte, van ontzetting steigerend,
My als een andren JONAS uit!
Ik stortte, door de hoop gedreven,
Dat ik my 't hoofd verplettren kon,
My neder van den LIBANON,
Maar aadlaars kwamen neder zweven,
En, voortgedragen op hun vlerk,
Gleed ik met ongerepte leden,
Gelijk een veder naar beneden,

Op 't geurenaâmend rozenperk !
Ik leide my by 't nest der slangen,
En smeekte, dat het wangediert'
My in zijn schubben vast mocht prangen,
Tot de adem my ontwrongen wierd !
Maar 't was, als waren vlijm en tanden
Hen weggebroken uit den muil :
Zy lekten kruipend my de handen,
Of gingen onder angstgehuil
En schuiflende in de struiken schuil.
Ik wierp me op 't leger der hyeen,
En reet de welpen uit heur armen :
Zy slaakte een hartverscheurend kermen,
Doch kromp met bangen schrik in een.
'k Sprong af in d' opgesparden krater
Van d' uitgebarsten vuurvolkaan,
Maar 'k raakte naauw den bodem aan,
Of onder 't loeiënd vlamgeklater
Wierd ik, met lavagloed en asch,
Als of my 't diep niet in dorst slorpen,
In duizend vonken uitgeworpen,
Terwijl geen hair me ontvallen was ! —

Ja, nergens rijst er voor mijn blikken
Een hoekjen waar de Dood my wacht:
My toeft geen morgen na den nacht!
My zal de grafrust nooit verkwikken!
Gelijk PROMETHEUS aan zijn rots,
Ben ik aan 't aanzijn vast gekluisterd:
Ik heb mijn ooren doof geluisterd
Naar 't onophoudlijk zeegeklots;
Ik heb mijn oogen blind gestaard
Op de onafmeetlijkheid de vloeden;
Maar 't water zwol, de wind bleef woeden,
En 'k heb tot zelfs geen plank ontwaard,
Waaraan ik de armen vast kon klemmen,
Om dat omcingeld klipgevaart',
Dat eenzaam — eindloos strand te ontzwemmen,
Dat, sints een eeuwenlang verleên
My rond hoort wandelen en klagen,
En niet één korrel zands kan dragen,
Dien niet mijn zool heeft plat getreên. —
'k Blijf onverouderd als mijn smarte!
My heeft de Tijd geen vleuglen meer: —
Niet op mijn VOORHOOFD! in mijn HARTE

Schrijft hy zijn rimplen neêr !
Mijn graauwe hairlok wordt niet grijzer ;
Mijn lichaamskracht blijft onvergaan ,
En mijn verroeste levenswijzer
Is onverwrikbaar stil gaan staan !
Ja , 'k ben de tronk van honderd jaren ,
Die door den bijl vergeten wordt !
De rots , waar wervelwind en baren
Zich vruchtloos op ter neder stort !
Ja, 'k ben de kille sneeuw der Alpen ,
Waarvan de zon geen vlokjen smolt,
De golf die bruischend voorwaart rolt,
Om rustloos d'aardbol rond te zwalpen !
Het eeuwigdrijvend wolkgespan !
Het schrift dat niet wordt uitgewreven !
De LEVENDE die niet mag LEVEN ,
De STERFLING die niet STERVEN kan ! —

1839. K.

OUDEJAARSAVOND.

AAN HAAR.

Geliefde! een jaar vloog heen. - Een jaar van niets dan liefde,
Een jaar, waarin geen zorg ons 't jeugdig harte griefde,
Waarin der liefde hand ons niets dan zegen bood!
Neen, nooit rees in dat jaar het zonlicht uit de kimmen,
Of 'k zag mijn heilzon ook steeds wolk'loos, hooger klimmen,
In u was 'k zalig — rijk en groot! —

O vol was soms mijn hart, en vruchtloos zocht ik woorden
Om beelden van geluk, die mij den geest bekoorden,
Te kleeden in 't gewaad van reine harmonij!
En toch - 'k had niets dan vreugd - 'k had troost in elke smarte
Slechts rozen voor mijn voet - een hemel in mijn harte,
En heel de ziel vol poezij! —

En 'k dankte God en sprak: «Beschikker van mijn leven ,
«Uw hand heeft aan een mensch een Engel thans gegeven ,
«Uw oog sloeg mij gewis in teedre liefde ga ! —
«Uw hand schiep Englen ook! - gij gaaft de zon haar luister,
«Der maan heur zachten glans - der starren licht in 't duister,
«Gij gaaft aan mij — Cecilia ! —

«Uw hand schept overal oasen in woestijnen ,
«Door haar ontstaat de bron voor wie de dorst doet kwijnen,
«De schaduw, waar de zon in middaghitte brandt : —
«De noordstar op de zee, bij 't ruischen van de vloeden ,
«De veilge vaste kust , wanneer de orkanen woeden ;
«*Dit alles* schonk mij thans uw hand !"

En 'k sprak «Snelt toomloos voort, gij vluggewiekte jaren!
«Snel voort , gij grijze tijd! gij zult ook mij niet sparen ;
«Mij bloeit in 't hart een bloem, die nooit versterven zal!
«Mij blaakt een heilig vuur, oneindig in vermogen ,
«Mij laaft een bron van heil , die nimmer op zal droogen ,
«Versnel uw vaart — mijn voet staat pal !" —

't Zegt veel op d'aard, die ach! zoo menigeen doet zuchten,
Min wezen biedt dan schijn, en bloesems meer dan vruchten,
Waar menig bloemknop breekt, voor zich zijn kelk ontsluit:
't Zegt veel zoo op *die* aarde een stervling op zijn wegen,
Een jaar — geheel een jaar van liefde vond en zegen
En 't hart zich in verrukking uit! —

Dat lot heb ik gekend: en daarom: vlugge jaren,
Snelt vrij als nevlen heen! loeit, stormen! dreigt gevaren!
Mijn hart genoot wat 'k ooit van God daarboven vroeg!
Laat, onherbergzame aard! mij vrij uw rampen treffen,
Ontneem mij wat gij kunt — ik blijf den juichtoon heffen,
«'k Vond liefde en trouw — ik heb genoeg!" —

J. J. v. O.

SONG.

Oh! calm be thy heart, where no passion may roll;
And demolish thy peace with destructive desire!
But let never selfishness enter thy soul,
And extinguish the flame of celestial fire!

2.

In the face of the stream, groaning whirlwinds make rise,
No longer the radiance of heaven may glow;
And whenever cold Winter o'erspreads him with ice,
The fair light from above hath no mirror below!

3.

But when flowing in peace, he's uncurl'd by the gale,
Yon blue heaven descends with its Angels of Rest;
And when eve bids him sleep in the lonely vale,
The sunlight of heaven seeks dying his breast!

1839. K.

From the Dutch of J. P. HASEBROEK.

AANVALLIGHEID EN SCHOONHEID.

Zonder zachte aanvalligheden
Boeit het schoonst gezigtje niet;
Want het lokaas zonder angel
Lokt wel, — maar het vangt ons niet.

Naar BURGER. J. J. v. T.

VRIENDSCHAP.

Ja, door ons vaak droevig leven
Is iets hoogers ingeweven,
  Dat de Vriendschap wordt genoemd:
Waaraan jongeren en grijzen,
Arm en rijk hun dienst bewijzen,
  Offers brengen van gebloemt'.

Waar de vrede lacht, daar woont zij;
Waar de Godsdienst is, daar troont zij;
  Daar doortintelt zij het hart:
Want zij vestigt zich waar vreugd is,
Zetelt zich waar zuivre deugd is,
  En verhemelt zelfs de smart.

Wat ons lief is, dat verzoet zij;
Wat ons leed is, dat vergoedt zij;
  Zij bemoedigt onzen geest;
Want zij laaft ons met heur balsem,
Telkens als des levens alsem
  Ons ten erfdeel is geweest.

Zonder haar was de aarde donker,
En geen troostend stargeflonker
  Brak door 't wolkjen van verdriet;
Doch zij maakt geheel het heden
Tot een zielverrukkend Eden,
  Dat van wellust overvliet.

Zij, zij daalde als blanke Seraf
Tot ons van den Hemelheer af,
  En zweeft immer om ons heen,
Om, wat ons de borst ooit griefde,
Steeds, als zuster van de Liefde,
  Daauw te drupplen voor haar schreeën.

Zalig dus, wie zich op aarde
Van de schoone Rozen gaarde,
  Door haar lieve hand gespreid;
Rozen zijn 't, die hier reeds groeijen,
Doch dáár boven heerlijk bloeijen,
  Rozen voor eene Eeuwigheid!

Rozen, die door heel dit leven
Geuren om ons heen doen zweven,
  Vol van hemelzaligheid!
Rozen, die ons ook omstrenglen,
Dán wanneer wij ons als Englen,
  Baden in de onsterflijkheid!

L.

TANTE EN KEETJE.

(TANTE.) 'k Heb 't u reeds zoo vaak gezegd,
'k Kan het niet verdragen,
Dat gij Willem telkens kust,
Zonder 't mij te vragen!

(KEETJE.) Oordeel zelve, Tante-lief!
Of ik heb misdreven;
Want ik heb aan Willem nog
Nooit een kus gegeven.

Ik bemin mijn' Willem zeer,
Doch *ik* kus *hem* nimmer;
(Want dat hebt gij mij verboôn!)
Maar *hij* kust *mij* immer!

T.

HET LICHT DER WETENSCHAPPEN.

FRAGMENT.

Ende Godt seyde : „Daer zy licht !"
ende daer wert licht.

Ziet gij dien tempel ginds, in glans en licht verheven ?
Ziet gij dat praalgebouw waar boven Eng'len zweven?
Ziet gij die menigte, dien heil'gen priesterdrom,
Die 't hobb'lig pad beklimt naar 't heerlijk heiligdom ?
Die tempel is de plaats waar 't licht ons wordt ontstoken,
Dat van zoo meen'ge nacht het duister heeft verbroken,
Dat door de dienaars van den God die dáár gebiedt,
Alom de vreugd verspreidt, alom zijn stralen schiet.
't Is weinigen vergund in 't binnenst door te dringen,
De luister die daar heerscht moet vaak tot weêrkeer dwingen
Hem, die, vermetel en dat Godd'lijk licht onwaard,
Gelijk een adelaar de Zon in 't aanzigt staart :

Maar hij, wien 't was vergund den drempel te overschrijden,
Die 't doel bereiken mogt na veel en dapper strijden,
   Wien een ondoofbaar vuur in 't edel harte blaakt,
   Hij is het waardig, dat hij 't reinst genot dáár smaakt;
Hij schaart zich, vol van moed, in der gewijden koren,
Hem zal de Wijsheidszon met Godd'lijk licht omgloren,
   Hij noemt hen broed'ren, is met hen verêend van zin,
   Hij drinkt er vol begeerte een' schat van Wijsheid in.
Welzalig broedertal! door éénen band omstrengeld,
Door 't vuur dat u bezielt in hooger spheer verengeld,
   Bewondering en lof der ongewijden waard,
   Op uw vereeniging is 't dat de wereld staart!

Daar in den voorhof zien we uw' ed'len drom zich scharen,
Ten strijd met de ijslijkheen die over de aarde waren,
   Met bijgeloof en waan, het rijk der duisternis,
   Dat tot zijn wissen val uw tegenstander is.
Minerva drilt haar speer: gij ziet haar strijdlust branden;
Zij roept ten heil'gen strijd: hoort, hoe de tempelwanden
   Weêrgalmen van 't gezang, ten spijt van d'onverlaat,
   Die vrees'lijk woedend naar de heerschappij u staat! –

Gij deelt u zelven in, elk kiest zijn eigen wapen,
Uw ijver kent geen perk, de strijdhelm dekt uw' slapen:
Deez' kiest de kruisbanier waaraan zijn eed hem snoert,
Een ander 't vaandel dat den slang ten teeken voert,
De weegschaal doet haar' drom ten heil'gen strijde snellen;
Gij zult den laffen hoop weldra ter nedervellen,
Geholpen door een tal dat zich zoo stout verheft,
Wier pijl en sabelhouw zoo wis en dood'lijk treft:
Hun vaandel toont deze aard omringd van starrelichten,
Voor welker hemelglans en nacht en neev'len zwichten;
Terwijl gij allen zaam naar éénen krijgstoon hoort
Van uwe broederen, in 't heerlijkst harp-akkoord;
Apollo treedt hun voor, zij storten door hun' toonen
Den moed in 't heldenhart der fiere Muzen-zonen:
Één, één is aller doel, ontgloeid door 't zelfde vuur
Lacht hun de kroon reeds toe, die phalanx is een muur:
Dat, dat is Harmonie! — Ziet daar verdwijnt het duister,
Verwonnen heeft het licht! . . . . . Aanschouwt, aanschouwt dien luister! —

1839. J. J. v. T.

AAN DE NAGEDACHTENIS

VAN DEN HOOGLEERAAR

VAN HEUSDE.

VAN HEUSDE, die op aard naar zuivre wijsheid streefdet,
Aan *Haar* verbonden en door *Haar* bezield steeds leefdet,
Nu leeft gij dáár waar wijsheid woont:

Hoezeer we om uw verscheiden weenen,
Eén denkbeeld, dat van blij hereenen,
U weer te zien waar God U kroont,
Stort balsem in de bittre smarte. —
Dit is 't vertrouwen van ôns harte:
Een *kinderlijk geloof* wordt eens bij God beloond!

J. J. v. T.

DE GEBREKEN DER MENSCHEN.

Jupijn schonk 't eerste menschenpaar,
Twee zakken. «Mensch !" sprak hij : «ziedaar,
«In d' eenen zijn al uw gebreken,
«In d' andren zal ik die van uwe naasten steken.
«Gij zult ze dragen t' allen tij,
«Opdat 't een spiegel voor uw eigen harte zij."
Maar och, de mensch was, en met reden,
Met d' eersten zak zeer ontevreden.
Wat heeft men toen gedaan ? Men heeft ze beî getorscht,
Den eenen op den rug, den andren op de borst,
Hierdoor nu kunnen vele liên
Hun eigen feilen zelden zien,
En schoon ook door dien last gebogen,
Toch hebben zij steeds die huns naasten 't meest voor oogen.

B.

TOT GELEIDE VAN EEN

ALBUM-BLAD.

Welligt zegt gij, mijn vriend! «wat slechte rijmlarij!"
Maar wilt gij daarvan ook de ware reden weten?
Ik meld u die terstond daarbij:
Opdat mijn werk niet worde in eenen hoek gesmeten.

Gij weet, dat ieder vers, wil 't zijn zoo als 't behoort,
Moet door Apollo zelf aan ons zijn ingegeven: —
Maar ach! die goede man heeft nimmer in zijn leven
Van albumblaadjes iets gehoord. —

J. J. v. T.

GOEDE RAAD.

Mijn vrienden, staakt dat droef gezucht,
Bij vrouwen is 't van weinig vrucht,
  Verlangt gij dat ze u minnen:
Verbannen is de Liefdegod,
Want bittere armoede is zijn lot. —
  En wie streelt arm haar zinnen?

Neen vrijers, volgt een' andren raad;
Want nutloos is het inderdaad
  Dat honigzoete praten:
Verandert, wis lukt dan uw plan,
Uw hart in koets met viergespan,
  Uw zuchten in dukaten.

v. D.

Naar he Engelsch van PETER PINDAR.

RIDDERLIJKE WAPENKREËT

TEGEN HET BURCHTSLOT

ΜΑΘΗΣΙΣ.

DICHTERLIJKE ZIELSONTBOEZEMING

VAN

ΑΗΔΟΝΙΕΥΣ.

Wijze: *Partant pour la Syrie*,
of: *Wilhelmus van Nassauen.*

En Caïns zegekreet klinkt daavrend door de lucht.
BILDERDIJK, Onderg. der 1e. Wareld, bl. 132.

Qui gurges? aut quae flumina lugubris
Ignara belli? — quod mare Patriae
Non decoloravere caedes
MATHESEOS? —
HORAT. Od. I. lib. II. ad C. Asinium Pollionem.

Θέλω λέγειν Ἀτρείδας,
θέλω δὲ Κάδμον ᾄδειν.
ἁ βάρβιτος δὲ χορδαῖς
ΜΑΘΗΣΙΝ μοῦνην ἠχεῖ.
ANACR. Ode I. εἰς λύραν.

Te wapen op, te wapen op!
TOLLENS, Strijdzang.

Omdaverd van het klotsen
Des bergstrooms aan haar' voet,
Wiens spattend schuim de rotsen
Als zilver glinstren doet,

Heft dáár voor 't oog der volken,
Op schier onmeetbren top,
Een burchtslot tot de wolken
Den trotschen schedel op.

Zóó grijnst een Reus der bergen,
Met kolf en knots belaân,
Een hoop vermeetle dwergen
Met schrikbren hoonlach aan: —
't Kuras omknelt zijn leden,
Het zwaard vlamt in zijn vuist;
Wie hem durft tegentreden
Wordt als kristal vergruisd.

Maar wie ook neêrgeslagen
Terugweek voor uw' wal,
Ik wil een' aanslag wagen,
Mathesis! tot uw val!
Ik wil uw muur rammeien,
By 't dreunend krijgsgeluid,
Tot gy mijn legerreien
Uw poorten opensluit!

Kom, C———s! op! ten strijde!
  Zijt gij mijn Generaal,
En voer my aan uw zijde
  Ten wissen zegenpraal!
Kom, galm met koopren longen
  Uw tooverrunen uit:
Nooit hebt gy 't fort besprongen,
  Of 't viel uw macht ten buit!

Kom, stop een pijp en zet u,
  Rechtaarte Leeuwenwulp! —
Mathesis! ik verplet u,
  Met zulk een' held tot hulp!
Waar C———s 't vaan doet wapperen,
  Zal hij een Richard zijn:
De vrees der Moorsche dapperen,
  De schrik van Saladyn!

Maar wie — wie zijn die benden,
  Die, blinkende in 't helmet,
Zich 't eerste tot my wenden,
  Op 't steigerend genet?....

Het zijn de *Definities!*
Een drom, den krijg gewijd,
Gehard in de exercities,
Geoefend in den strijd!

Het zij zoo! dat zy naderen!
Nog stroomt het heldenbloed
My bruischend rond door de aderen,
Nog staat my 't hart in gloed! —
Geen Hel en geen Mathesis
Jaagt my een siddring aan! . . . .
Wie trefloos voor de vrees is,
Durft alles onderstaan!

Neen, *Tangenten*, *Secanten!*
Neen, zwarte *Hoeken*-stoet!
Snelt vrij van alle kanten
My dreigend in 't gemoet'!
Neen, *Logarithmen*-scharen,
Hoe vlammend ook uw blik
My in het oog moog' staren,
Mijn ziel kent angst noch schrik!

Neen , rosgelokte *Sinus !*
Vermetel Kampioen !
Neen , fiere *Plus* en *Minus* ,
Steekt vrij de krijgsklaroen !
Schaart , schaart vrij uw *quadraten*
Ten dichten oorlogsbent !
Één wenk — en mijn soldaten
Verslaan uw regement !

Ja , weldra ligt uw vendel ,
Mathesis ! in het stof !
Ras opent gy den grendel ,
En zingt my siddrend lof !
Ras zal ik triomferen
Met juublend feestmuzijk . . . .
Indien 'k slechts by 't marcheren
Niet inslaap, en — bezwijk ! ! —

KLAGT.

Helaas! waar is 't genot dat iedren dag mij wachtte,
Wen 's leeuwriks morgengroet mijn' boezem kloppen deed?
Waar is die reine vreugd als 't woud mij tegenlagchte,
En de avondzon mij zag bevrijd van zorg en leed?

Geen beekjes volg ik meer of kronkelende stroomen,
En pluk geen bloemen meer ontloken aan hunn' rand:
Verzelde mij de vreugd bij 't dwalen langs hun zoomen,
't Is nu de wreede smart met ijzerscherpe tand!

Heeft dan de zomerzon die velden reeds begeven?
Is reeds de winter daar met sneeuw en hageljagt?
Neen, neen! het blij gekweel der voglen die me omzweven
Verkondigt mij natuur in hare volle pracht.

Vraagt gij de reden mij, (ik vrees haar u te ontdekken!)
Die bron van bittre smart, van zuchten en geween? —
Weet dan dat Laura slechts die droefheid kon verwekken,
Zij, schoon als de ochtend!... maar gevoelloos als de steen! -

---

Tot aan mijn stervensuur zal 'k denken aan die stonde,
(Schoon ook geen zoete hoop kieme in mijn bloedend hart,)
Toen haar bekoorlijk beeld mij 't eerst de ziel doorwondde:
Misschien vind ik dan troost, in de eigen minnesmart.

Naar Burns. v. D.

DE TERING.

Nooit heerschte er een ziekte zoo hevig, zoo fel,
En maaide verwoed om zich henen, —
Nooit was zij een land, een gewest of een volk,
Zoo dreigend, zoo moordend verschenen, —
Of steeds heeft de kunst nog een middel bedacht,
En laafnis den hooploozen lijder gebragt.

Waar echter de tering haar rijk heeft gevest,
En zachtjes het ingewand prikkelt;
Haar heillooze kiem, hoe gering nog en klein,
Zich sluipend, maar krachtig ontwikkelt; —
Daar volgt, welke zorg zich de kunst immer gaf,
Zoo zeldzaam herstelling, zoo dikwijls het graf.

Talentvolle jongling! hoe slank is uw leest!
Hoe helder en blaauw zijn uwe oogen!
Hoe steken zij af bij den purperen blos
Waarmeê nog uw wang is omtogen! —
Uw schoone gestalte verwerft zich den schijn
Van reeds op deze aarde verheerlijkt te zijn.

Beminnelijk wezen van 't edelst geslacht!
Wat hemelsche gloed verwt uw konen!
Hoe schittert uw blik den bewonderaar toe!
Hoe zuiver en zacht zijn uw toonen!
Uw hals, die de kleur aan 't albast heeft ontroofd,
Wiegt slank en bevallig het engelenhoofd.

Natuur schonk U beiden verkwistend haar gunst,
En bragt U ten toppunt van luister;
Maar listig verborg zij den knagenden worm,
Die voortwroet en voortvreet in 't duister;
En heeft reeds, terwijl ze U geen' wensch nog ontzegt,
De sloopende hand aan uw aanzijn gelegd.

Slechts kort duurt uw schoonheid, het masker verdwijnt,
  En toont ons 't beklagelijk offer;
Wel biedt het nog weêrstand aan 't nakend gevaar,
  Maar weêrstand wordt langer zoo doffer; —
Gestaag valt een vonk van de levensvlam neêr,
Zij valt en dooft uit en herleeft nimmer weêr.

De stem klinkt zoo hol uit de reutlende borst;
  De gang is zoo traag, zoo bezwaarlijk:
De koortsige blos die het aanzigt bedekt,
  Vertoont zich zoo valsch, zoo gevaarlijk:
De schouders die opgaan bij 't hijgen en neêr,
Ontwoekren der lucht een teug adem te meer.

Waar is thans uw zwellende boezem, o maagd?
  Waar, jongling! uw volheid van wangen?
Van waar toch die tanige kleur, die den gloed
  Van 't min'lijk gelaat heeft vervangen?
Hoe blikt nu dat eertijds zoo glinsterend oog
Zoo droevig, zoo kwijnend en flaauw naar omhoog?

Weg, jeugdige frischheid! weg, schoonheid en glans!
De ellendigen zien u niet weder!
Al vult gij hun harten gestadig met hoop,
De steun die hen draagt is zoo teder!
Spel vrij hun, o toekomst! nog meer dan weleer....
't Is ijdel! want morgen ligt zijn zij niet meer!

De krachten — zij zinken zoo zachtjes daarheen,
En werpen den lijder ter sponde,
Waar hij, op d' ontvleeschden en mageren knok,
Zich zéér ligt, als waar het een wonde.
Het is of de doodsangst reeds afgeschetst staat
Op 't mager, misvormd en wankleurig gelaat.

Nog eens flikkert scheemrend een vonkje van hoop,
En 't offer haakt nogmaals naar 't leven —
Daar werpt zich het monster voor 't laatst op zijn prooi!
Het wil den genadeslag geven:
En 't levend geraamte, zoo vroeg reeds zijn buit,
Blaast zachtjes en zuchtend het levenslicht uit. —

O tering! waar gij ooit uw rijk hebt gevest,
En zachtjes het ingewand prikkelt; —
Uw heillooze kiem, hoe gering nog en klein,
Zich sluipend maar krachtig ontwikkelt: —
Daar volgt, welke zorg zich de kunst immer gaf,
Zoo zeldzaam herstelling, zoo dikwijls het graf!

D.

PLOERTEN.

Foci! pudeat vos, hinc (foei, foei) procul ite profani
Nil mihi vobiscum;

Ik heb mij gedurende de jaren, die ik hier reeds doorbragt, steeds zooveel mogelijk buiten aanraking gehouden van dat soort van wezens, dat men gewoonlijk met den naam van *Ploerten* bestempelt. En toch leerde ik hen in dien tijd, meest door opmerken, kennen als een onverdragelijk menschenras dat, ons studenten, dikwijls poogt na te bootsen en juist daarom een gruwel en steen des aanstoots is voor ieder waar student. Het is eene soort van insect dat u overal omgeeft; komt gij op straat, het is daar; gaat gij naar koffijhuis, komedie, enz. overal zijt ge zeker het te ontmoeten.

Onder verschillende vormen hebben zij als het ware den atmospheer verpest; of wordt niet de ongelukkige, die met zich de kiem van hun euvel omdraagt, door het inzuigen der met ziektedeelen bezwangerde lucht even beklagenswaardig?

Ik zeide, *onder verschillende vormen*, want mijne opmerkingen hebben mij van het bestaan van drie verschillende klassen genoegzaam overtuigd.

Vooreerst dan hebt gij de gansche klasse van knechts, als: metselaars-knechts en smids-knechts met hunne vuile bombazijnen flodderbroeken, gelapte buizen en grootkleppige petten, die naar de *karrewei* gaan; timmermans-knechts met hunne bijna slepende schootvellen, die zich in den schoft-tijd generen met aardappelen en snert, en die men een uur lang over de leuning van de stadhuisbrug kan zien hangen, zich vermakende met de kringetjes, die zij door hun speeksel in het water vormen. Turfdragers en graankoopers-knechts met kromme knieën, die steeds op een drafje loopen, terwijl zij u rookwolken van stinkenden Amersfoorder in het gezigt blazen. Mannen met witte schortjes, met harken en schoffels en een

koperen tondeldoos, die tuintjes waarnemen. Jongens, die voor *der bazen* boodschappen loopen en u in gevaar brengen, om bevuild te worden door het bruine afzuigsel van een pruim tabak, die reeds meer dan éénen avond in de verwelooze tabaksdoos werd ter ruste gelegd, dat zij met een knitsRend geluid door de tanden naar buiten zenden. Mannen, die Zaturdag avond naar Kokengen of de Vecht op gaan, om op voorn te hengelen, met twee boterhammen in de zakdoek, eene vuile vischzak op den rug, een' hengel, die ze *eiges* gesneden hebben en een kinderklompje met dauwpieren.

En ware het alleen maar des daags, dat men zich over hen te ergeren had! — wordt men 's avonds, vooral op Zon- en Crispijndagen, niet door hun bandeloos straatgejoel in zijn werk gestoord, een gejoel, dat aan ons wordt toegeschreven? Ontkomt bovendien de goede student, die van vijf uur af heeft zitten blokken op zijne Instituten, of wel zich half blind zocht op de platen van Weber en Cloquet, als hij om negen uur zijne stramme leden naar *taptoe* of *Lijn-*

markt wendt, niet ter naauwernood de knoestige handen dier ellendigen?

Ik voor mij, erger mij het meest over die zwermen van jongens, die 's Zondags ochtend voor zeven uur reeds, met opgeslagen broekspijpen en de jas met vette kraag aan een' stok over den schouder, of wel met de panden onder den linker arm, de stad uittrekken om kievitseijeren te zoeken, of kraaijenesten uit te halen. Ik walg er van, als ik hen met de glimmende zwarte paasch- of pinksterrok met pompons en kleppen, of met blaauwe kuitendekkers bij eene blaauwe broek, die een handbreed te kort is, en bruin vest met bouquetten van drie duim diameter; voorts de even beneden de ooren reikende bakkebaarden met reuzel opgekruld, met zilveren oorringen, kaneelsigaren of Java-havanna's in gekromde zilveren pijpje met water-zak, de stad zie inkomen, (als wanneer zij stellig den eenen voet na den anderen opligten, de roodgeruitte zakdoek uit den zak halen, losschudden en er het stof mede van hunne laarzen slaan;) of wel bij honderden de Wittevrouwenpoort uitstroomen, terwijl zij wezens

van het vrouwelijk geslacht die zij *der liefstes* noemen, met zich voortslepen als waren het integrerende deelen van hun zondagspak, om de *Fortuin*, de *Plattelands-schutter*, enz. onder het gebruik van eenige kannen bier of een glas *rooije jannever* met suiker en een pijpesteel te doen dreunen en daveren van hun gezang, en gezoen, dat ze *vrijen* noemen.

Pas op, indien gij geen klappen hebben wilt, als zij 's avonds de stad binnenrukken de belles niet te sterk te fixeren, maar maak liever ruime baan voor de lange slingers der reeds half dronken wezens. Vermijd vooral een paar uur later, tenzij het volstrekt in uwen weg ligt, de Boterstraat; daar is dan het brandpunt waar alles woelt, dringt, raast, tiert en vloekt; ge hoort daar de kinnebak kraken onder het gewigt van den ijzeren smidshand en ziet bloed langs mond en wangen stroomen. Heeft dan de onderwereld al haar gespuis los gelaten, of heeft radelooze woede aller brein vermeesterd? Zoo worden dan, edele EIJERPIK! VAN KALKER! weldoeners van het menschdom, wien het tegenwoordige geslacht prijst, en de dankbare nakomelingschap eens ter eere lof zal

zingen! de rijke gaven, die kracht en frischheid om U heen spreiden, miskend, de verblijven des vredes en der vreugde door stroomen bloeds bezoedeld; zoo ontheiligt eene ontzinde menigte, een dolle volkshoop de vloeren, die niet anders, dan door de schitterend zilveren eijerschaal verdienden te worden opgeluisterd.

Eene tweede soort van *ploerten*, niet minder onverdragelijk dan de voorgaande, wordt daargesteld door die menschen, die zich meesters of bazen noemen, dat is te zeggen met één' knecht werken en een' loopjongen; zoo als: — het tabaksverkoopertje, dat beste *gespikkewde sigawen uit de West gekwegen heeft;* of wien het *mooi weertje, mijnheer*, in den mond bestorven is; — het snijdertje, dat drie modeplaatjes van 1837 voór de ramen heeft staan, en uit wiens handen nog nooit iets goeds te voorschijn kwam; — de eerzame, welgedane tapper, die met zijn roodgestreept hembd, uren achtereen nonchalant tegen den post zijner huisdeur leunende, zijn pijpje rookt, borrels

schenkt voor drie centen, en zeer geestiglijk onder *de dansende boer* of de *vrindschap* van zijn uithangbord geschreven heeft : *van daag voor geld*, *maar morgen voor niet;* — aansprekers, die als de gepersonifieerde pedanterie over straat stappen met eene groene paraplui, al schijnt de zon ook nóg zoo; — eigenaars van een kom-en-eisch winkeltje, die om de *klandisie* vragen en zich aanbevelen *in de guns* en *riccommandasie;* — diklijvige mannen, die eene *affaire* hebben en wier eldorado het is 's Zondag 's avonds te kunnen vertellen, hoeveel zij bij dominé . . . . gecollecteerd hebben; — deftige echteluidjes, die zamen een mandewagentje voorttrekken, waarin de sleepjas en omslagdoek, alsmede twee kinderen met blikken rammelaars, en een neteldoeks lapje met meel om op te zuigen; — mannen met drie *singenetten*, die spreken van *het* akademie en klagen, dat het tegenwoordig zoo *durabel* is: — Dezulken zijn het, die met hunne vrouwen 's Zondags bij iemand van *der pallementasie* gaan, en dan in de zijkamer zitten, die een afschutsel is van den winkel, met één raam, waarvoor net geplooide, nu opengeschoven en van onderen met eene speld vastgestoken

gordijntjes, rijk geborduurd. Op de chifonniere met kolommen, in koperen kapiteelen vervat, prijkt een fraai kalken penduletje onder stolp, dat sedert onheugelijke tijden op half elf wijst, benevens eenige kopjes op verjaardagen *vereerd*, zwaar verguld en prijkende met hanen, *die kraaijen zullen*, *rozen om op te wandelen met vergeet-mij-nietjes*, *dit is nies*, *maar de vrindschap is alles*, en andere fraaije spreuken meer. Tegen den wand hangt de geschiedenis van Genoveva en de in eikenhouten lijst vervatte merklap van de kleine Mie, die al volleerd is. Op een kastje, tegenover het raam, kunt gij zeker zijn te vinden een rood theeblad met vergulde of ook wel blaauwe kopjes en schoteltjes met amoureuse scènes, overdekt door een' fraaijen doek met het portret van VAN SPEIJK, CHASSÉ of het bombardement van Antwerpen.

Indien gij met mij dat vertrek rondziet, waar de kaaslucht van den winkel ruimschoots is doorgedrongen, zult gij de mannen zien met hunne lage schoenen, witte kousen en hoog opgetrokken broekspijpen; (want anders komen er knieën in ;) verder met de witte das van den voorgaanden Zondag, *die nog wel eens*

meê kan en de gansche week in de lade van het *kambinet* rustte, om den hals stijf toegesnoerd en van achteren te zamengeknoopt, of door vrouwlief met zorg van eene tweeduims rozet voorzien.

De vrouwen hebben de bruine zijden samaar, die het gebloemde jak en de zwarte rok van de week vervangen heeft, voor het kreukelen opgeslagen, terwijl de floddermuts hare plaats heeft afgestaan aan een met rozen en korenbloemen voorzien sieraad, dat tegenwoordig zeer in zwang is en naar deszelfs vorm door de profanen veelal met den naam van *hoofdstel* betiteld wordt.

Wanneer dan dit gezelschap *dus* gezeten is, scheidt de groene met wit bespikkelde en pseudo-mahonie-houten rand omboorde tafel, mannen van vrouwen. Dan neemt de gastvrouw die digt bij de deur zit, (om op het geringste teeken der aan de onderdeur bevestigde bel te kunnen vragen, wat er van uwees dienst is,) de groote zwarte trekpot, welks deksel, met een lintje aan het oor vast, een zittend vrouwenbeeldje draagt. Uit den grooten zwartverlakten ketel met gouden guirlandes, giet zij eene groote hoeveelheid waters op een

weinigje met vier vingers uit de bus genomen thee. Wanneer dat alles geschied is, leggen de manspersonen op voorbeeld van den gastheer, wiens blik onafgebroken door de ééne ruit in het beschot op de huisdeur gerigt is, hunne pijpen neder; het ballentrommeltje gaat rond en de tot overloopens toe gevulde kopjes slieren over de tafel en besparen door die manoevre den drinkeren de halve moeite van overgieten. Let op, hoe de heeren sierlijk beide ellebogen op tafel plaatsen, met acht vingers van binnen en twee duimen van buiten het schoteltje aanvatten, zich brandende uitroepen, « hè! wat is dat heet"! waarop gewoonlijk volgt, « heit je moeder je geen blazen geleerd."

Het een oogenblik geschorschte gepraat gaat voort en wint vooral in levendigheid, wanneer de oude meuje, (die zeer stemmig is gekleed, en twee citroenschilletjes aan de slapen heeft voor de hoofdpijn,) later hare zes kopjes koffij heeft genuttigd, en, als het winter is, de kool uit de stoof met de schaar heeft opgerakeld. Dan komen er een tiental kraamhistories op het tapijt, de eene nog al naarder dan de andere, afgewisseld door herhaald ruiken aan het zilveren *lod-*

derreindoosje of het presenteren van de echt *scheveлingsche* snuifdoos met tonka-boontje. Er volgt dan gewis van de mirakuleuze uitwerking van een onfeilbaar middel voor zeere oogen of likdorens, dat van den overgrootvader van nicht Kee afkomstig is. Men verhaalt in het breede van wonderlijke histories, die bij mijnheer N. gebeurd zijn, en dat wel *effektief* zoo is; want de nicht van de mammesel, daar Trijntje en Antje-n-op breijen gaan, heeft het eiges gehoord van de zuster van Ka de schoonmaakster, die er alle Vrijdag werkt. Met open mond luisteren allen naar het gedurende meer dan een half uur gerekt verhaal van een interessant gesprek met de lange Geurt, wêt ie, en wat Geurt zeî, en wat hij toe zeî, en wat toe Geurt weêr zeî.

Allen hebben natuurlijk de *Uiterse krant* gelezen, daar in stond van dat boekje van den Senaat, en as zullie de profester waren, zouwe ze der wel en stokkie voor steken. Ja, zegt meuje, in edele verontwaardiging, in mijn tijd was dat heel wat anders, ze mosten bij de mammesel maar eens een sikkepitje gedaan hebben, dan had 'et-er met de plak opgeze-

ten, maar dat komt van al die nieuwigheden! is me man niet van *puur sagrijn* gestorven, toe ze de gilden hebben afgeschaft!

Vrienden! nu is de beer los. De jufvrouw, die naast de gastvrouw zit, vertelt met eene schrille stem, en ze legt er het wollen rokje, dat ze voor haar petekind breit, bij neêr, dat haar broer haar eiges verteld heeft, dat die heer, die bij hem boven woont *onderlest* weêr tot drie uur heeren bij zich gehad had en dat ze niet durfde zeggen of ze niet meer dan tien flesschen wijn hadden opgedronken en dat ze zoo'n *stampasie* hadden gemaakt, dat broer en Kee den ganschen nacht geen oog hadden toegedaan en de kleine Klaas iedere reis wakker was geworden en dat Kee hem wel vier maal aan de borst had geleid, om hem stil te houwen. Dusdanige en andere gruwelen, als het afhalen van het nieuwe bord van Piet op de Breêstraat, die ze wel *verklagen* zal; en het plagen van die goeije heer, die pas aan is gekomen en verleden Woensdag den heelen avond had zitten huilen, ja zonder eten was naar bed gegaan, zoodat ze de doctor nog hadden willen halen, worden

ter naauwernood opgewogen door den lof van den heer, die nu juist toevallig zich boven hunne hoofden beweegt en die vast knap is; want hij *heit* wel *zoo'n* hoop boeken en daar zijn folianten onder, daar zukke rare letters in staan, dat de kleine Mie, die al bij de meester van daan is, der zelfs nies van verstaat.

Onder zulke belangrijke gesprekken loopt de avond ten einde en de mannen en vrouwen spoeden zich, want daar speelt de Dom warempel al half tien, na herhaald, nouw adies, compelementen! naar huis, waar Sien, die onderwijl op de kinderen gepast heeft, hen met ongeduld zit te wachten.

Onder de 3de klasse breng ik al die mannen, welke eene *welbeklante nering* uitoefenen, die in het groot werken en met den anders meer speciëelen naam van grossiers zouden kunnen worden betiteld. Ook diegenen, welke *der schaapjes op het drooge hebben* of wier oudste zoon de winkel waarneemt onder de firma

van . . . . . . *en zoon.* Die dus nu in de poeijerjas uit de achterkamer door de *dubbelde glazen portebrisédeur* zien kunnen wat er op straat omgaat, maar ondertusschen met de grootste zelfvoldoening hun Goudsche pijp met rood pennenschachtje rooken, terwijl zij met de robbenvellen zilvergemonteerde brillenkast vóór zich op tafel en de bril op de neus wijsheid putten uit een' folio Cats met platen. De goede Zor met één bruin oor en drie lamme pooten, die zijn' eigen' dood sterven moet, ligt naast hem in het met teenen traliën gesloten hokje.

Onder die klasse zijn ze, die hard schreeuwen, als zij buiten voor een logement zitten, en iedereen gaarne doen hooren, dat zij voor hun vijven een flesch Niersteiner bestellen; die de zilveren tabaksdoos, kunstig met kringen gedraaid, op tafel leggen en klagen over de slechte bediening.

Onder hen vindt men de grossiers, of mannen, die wijnen bij de flesch verkoopen en 's morgens om tien uur in hun grijs greinen jasje met de zwart lederen of wit paardeharen tulbandvormige pet op de neêrgehakte sloffen, de lange bruigomspijp in den

mond de straat oversteken, om een buurpraatje te houden; — die later, als zij koffij gedronken hebben met moppen of kleingoed, en, versierd met de hoed met opgeslagen boorden op één oor, de vier duim uit de das komende punten, en de ter helfte bezabbelde sigaar (terwijl zij twee jaar toekomen met één paar zemelleeren handschoenen), U tegenkomende, U in groote verzoeking brengen van UEd^s^. handen gebruik te maken.

Dáár hooren zij te huis, die er naar hunkeren tweede luitenant van de schutterij te zijn, of die in het Nut iederen winter eene voorlezing doen over een hollandsch spreekwoord.

Waar vindt men meer mannen, die watten in de ooren hebben en op 's Koning's verjaardag twintigmaal naar hun eigen vlag en piramidaalvormige uit lantaarnkaarsje's bestaande illuminatie kijken; die zoontjes hebben met huzarenpakjes en petten met gouden kwasten, als ook dochtertjes met gekleurde leeren laarsjes?

Let op dat magere paard voor die verwelooze geele met groen afgezette kiereboe, die schuins over uw

kast voorkomt. De deur van het huis gaat open en achtereenvolgend kruipen vijf dames met hoeden met rozen van buiten en rozen van binnen door het naauwe achterdeurtje. Drie zijn er voor de achterste bank en twee voor de voorste, waarvan er eene achteruit rijdt, die een kind op schoot heeft met een wit hoedje en groene voile, dat nog niet gespeend is. Mijnheer, die *mennen* zal, trekt de witte met knoopen voorziene leidstels aan, en laat ze vallen op de magere schonken van Bles, die al achttien jaar oud is; met de regter heeft hij de zweep van de kap genomen en den slag ontrold, als hij tegen den knecht, die voor het beest staat, opdat het niet weg zal loopen, roept: »laat maar los, Jan!" — Eéne geweldige inspanning van de stijve achterspieren van Bles, en daar rolt de kast rinkinkelend voort.

Staat gij, Student! in uwe gemakkelijke ochtendjapon dat werk aan te staren, en zijt ge versuft, en weet gij niet, wat dat te beduiden heeft? — Hebt gij dan het eerst van allen die groote bruin- en geelverwige trommel niet zien plaatsen en verplaatsen, totdat het regte hoekje was uitgevonden? Daarin

waren vier en twintig kadetjes, den voorgaanden avond warm gesmeerd, met kaas en rookvleesch, eenige speetjes paling en een tullebantje, verder vijf vorken en één mes, een builtje met peper, een dito met zout, zes koude karbonaden en drie schoone luren. De familie gaat, met het *eigen gerij* en de *kouwe keuken* naar den Darthuizerberg, ter eere van de logée, die op de voorste bank achteruit rijdt. Om elf uur bestellen zij te Rijzenburg voor vier personen koffij met zes kopjes, terwijl mijnheer de trommel met kadetjes voor den dag haalt. Om één uur kunt gij ze boven Doorn tegenkomen, lekkere meikersen etende, die zij onderweg voor de warmte gekocht hebben: en indien het u lust, kunt gij ze 's middags nog eens te Zeist zien, (want dat slag van menschen houdt veel van pleisteren) komende uit het broederhuis, ieder beladen met een' vetten glimmenden zak met krakelingetjes. Zij hebben een dol prettig dagje gehad; de witte wijn met suiker heeft hen regt vrolijk gemaakt; zij hebben allen hunn' naam tegen de ruiten geschreven, mijnheer maakte er zelfs een versje bij; de kasteleinesse heeft een getrouw verhaal gedaan

van al de torens, die men zien kan, alsmede van het mooije gezigt, dat zij hebben zouden, indien het een heldere dag was, wanneer zij zelfs de toren van A . . . . zouden zien. Slechts één stemt niet in de algemeene blijdschap, de goede Bles namelijk, die geenszins van gevoelen is, dat men altijd in het gaan of terugkomen den langsten weg kiezen moet, maar voor de meerderheid zwichtende na drie dagen nog op zijn stroo lag te hijgen.

In welk deel der wereld, onder welk menschensoort vindt men meer quasi-geleerde, waanwijze, pedante schepsels, die zich van uit het theestof en de winkel-litteratuur (de Nieuwspost en de misdruk, waarvan zij de builtjes plakken) pogen te verheffen tot den rang van *politici*, *oeconomici* en *scholastici*.

Dáár zijn zij, die als ze Koning waren geweest, den Belgischen opstand wel zouden gedempt hebben, die van heel Brussel geen' steen op den anderen hadden gelaten. Zijn zij het niet vooral, die klagen over de hooge lasten en die maar eens aan het hoofd van de bezuinigings-commissie moesten staan. ô Aardwormen! Liliputters in verstand! Wat wildet gij, wier

brein nooit door zwaarder berekeningen gekweld werd dan een' regel van drieën uit Bartjes, die gij, als machines weet op te lossen. Uwe stad, ten koste van 's lands belangen en uwe zaken ten koste van die van anderen te bevoordeelen, dát zoude uw werk zijn.

En hoe lang zoude het duren eer ons Land tot het duister der middeleeuwen terug zonk, indien volgens uwe wijze en diep doordachte plannen de plak weêr in de school regeerde. In vollen galop rende de algemeene beschaving naar haren ondergang, omdat gij het niet verdragen kunt, dat de knappe jongen van uw' buurman op zijn een en twintigste jaar reeds hooger vlugt genomen heeft dan gij ooit kunt bereiken, al hadt gij ook vijf en twintig boeken *stuk geleerd.*

Nare menschen, laffe, onverdragelijke wezens! die, ó zoo geestig!! met iederen vreemdeling twist, wie de hoogste toren of de mooiste kerk in zijne stad heeft. Kleingeestige beuzelaars! die alles *bij ons* beweert het beste te zijn; »patent bier, patente suikermoppen en krentebollen" . . . . ja, alles patent . . . . behalve gij zelven.

Lastige schepsels! die iedereen, indiscretelijk belast met pakjes, zegge pakjes, van tien pond nederlandsch, en veertien dagen met schrijven wacht, indien gij maar gist, dat er *occasie* komen zal. Uijige ploerten, die ploerten-uijen verkoopt, brieven *met de pen maar niet met het hart* pleegt te eindigen, en wezenlijk gelooft, dat gij aardig zijt, als gij vertelt, *dat het net zoo laat is, als gisteren om dezen tijd*, die *het zoo op de borstrok* hebt en spreekt van *pantalons* en *kleedjes* en *tabaks-baarden.*

Menschen! die meent te weten, wat een Student is, omdat gij hem dagelijks langs uwe huizen ziet komen, maar juist *daardoor* toont, hoe ver gij van die kennis af zijt, *dat* gij hunne genoegens met minachting aanziet.

Nachtelijke expedities naar het Hommeltje, Doorn of de Bilt, hebt gij nooit gemaakt en noemt ze daarom losbandig zwieren, even als eene zonder noodzaak doorwaakte nacht, al vieren wij *geene slemppartijen, die den mensch verdierlijken.* Die bevallige afwisseling van levenswijze, aan geene regelen gebonden, welke ons nu eens om negen, dan weder om twaalf

uren den dag doet aanvangen, vindt gij schandelijk; en met pâté en madera zich te ontnuchteren is brooddronkenheid. Maar waarom anders spilt gij die schoone titels, dan omdat het uurwerk, dat u voortdrijft, 's avonds voor elf uur is afgeloopen, en juist om zeven uur *den dag* voor u doet beginnen, die op den voorgaanden als twee droppelen waters gelijkt. Op een *vast* uur ontbijten met brood en komijnen kaas, niet waar? Op een vast uur koffijdrinken (dat maakt u zoo dikbloedig en traag van begrip), verder op een vast uur eten, theedrinken, enz. enz. ô Welk een leven! nu, ik gun u de pret, heeren! maak maar vast (want het jaar loopt op zijn eind) uw' rooster voor 1840 klaar, indien gij hem niet reeds droomen kunt en hang er dan, als vaste leiddraad voor uwe kleine plannen, den immer door u geraadpleegden thermometer naast.

Maar ik zie het, dunkt mij aan uwe trekken, Lezers! die tot dus verre geduld hadt deze mijne opmerkingen

te doorbladeren, er zweeft u iets op de lippen; gij wilt mij vragen: zijn er dan geen andere ploerten, dan die gij beschreven hebt? Ik antwoord u: wel zeker; ploerten kunt gij in alle standen vinden, maar ik beschouw ze als afdwalers, die de groote kudde verloren hebben, welke ik voorbij u henen leidde: en gij zult hun immers wel zonder mij beleefdelijk willen aantoonen, waar zij te huis behooren. Let met mij slechts daar op, dat ge zelf na eenige jaren niet een van die afgedwaalden wordt; want daartoe kunt gij komen, al hebt ge volstrekt geen plan, om in het vervolg tuintjes waar te nemen of een kom-en-eisch winkeltje aan te leggen. — En gij, in wie de kiemen van ploerterigheid nu reeds zoo welig zich ontwikkelen; gij, die niet veel meer dan den naam van Student draagt; die ik in getale zoude *kunnen*, maar niet *wil* opnoemen, indien gij uw beeld erkent in mijne schets, zoo is mijn doel bereikt; want *mijne* opmerkingen waren dan niet geheel valsch en *gij* zijt ééne schrede gevorderd op den weg tot uwe verbetering.

D.

AAN * * * *

Gij vraagt, Vriendin!
Wie ik bemin,
Wie toch mij 't hart doet gloeijen?
Wie 't ideaal
Is, dat ik maal,
Dat mij alleen kan boeijen?

Wel nu, ik zal,
U ten geval,
Haar beeld voor 't oog u tooveren;
En raad dan vrij
Wie 't harte mij
Voor immer kon veroveren!

Haar lieve mond
Is kleen en rond,
En rozenrood haar lippen;
En zoet de toon,
Die hemelschoon
Dat mondje komt ontglippen.

En, als zij lagcht,
Is 't lagchje zacht,
Dat om haar lip komt zwerven;
En zacht de zucht
Der borst ontvlugt
Om op die lip te sterven.

En als zij bloost,
Is 't als in 't Oost
Het purper' ochtendblozen,
Wen Progne's lied
Te zamenvliet
In 't kirrend tortelkozen.

Bruin is het haar,
Dat, lang en zwaar,
Haar slapen komt omzweven;
De wenkbraauwboog
Is bruin; en 't oog? —
't Is blaauw en vol van leven.

Ja blaauw, vol vuur,
Als 't rein Azuur
Dat schittert aan de hemelen;
Het teekent deugd
En zuivre vreugd,
Die haar het hart doorwemelen.

En slaat zij 't oog
Soms naar omhoog,
Terwijl zij neêrgeknield is;
Geen menschenbeeld,
Maar eedler teelt
Schijnt zij, die dan bezield is!

Zie, zóó is zij,
Die, lief en blij,
Het harte mij doet blaken;
Zóó is de maagd
Die mij behaagt,
En zalig mij kan maken.

En nu, Vriendin!
Raad wie ik min. —
Maar neen, ik toef niet langer:
Gij zijt de leus,
Gij zijt de keus,
Gij 't voorwerp van den zanger!

O! zie de traan
Meêlijdend aan,
Die 'k mij in 't oog voel drijven!
Doe 't ideaal
Dat ik u maal
Geen ideaal mij blijven!

L.

DE JONGE ZANGER.

De zanger toog van oord tot oord,
  De harp hing aan zijn zijde,
En wáár zijn zangtoon werd gehoord
  Sloeg ieders harte blijde:
Hij zong van lent', hij zong van jeugd,
  Van liefde's zoet genoegen,
En van de reine hemelvreugd
  Die door haar 't hart doet zwoegen.

En nog was hij in bloei der jeugd,
  Vol mannelijke schoonheid:
Een hart geschapen voor de vreugd,
  Een leest die kracht ten toon spreidt.

't Gelaat was fier maar minlijk zacht,
Zijn oog vol vuur en leven,
En langs zijn hals zag men een pracht
Van gouden lokken zweven.

Eens naakte hij in 't avonduur,
Bij Luna's zilv'ren glansen
Een statig slot vergrijsd van muur,
Met torenhooge transen.
Van binnen klonk de feestmuzijk,
En schuimden de bokalen;
Daar blonk een gloed en glans gelijk
Het vuur der zonnestralen.

De zanger treedt de feesthal in,
Buigt voor den Burgtheer neder,
En brengt dien groet verheugd van zin,
Der gasten stoet straks weder.
Hem schemert 't oog als door dien gloor,
Hij voelt zijn' boezem prangen,
En noode durft hij kort gehoor
Te vragen voor zijn zangen.

Hij neemt de harp — slaat de oogen neêr,
Zijn hand beroert de snaren;
En lieflijk klinkt 't geluid en teêr
Als 't murm'len van de baren,
Of als 't gesuis der lentewind
Die zweeft om kruid en loover, —
Zoo ruischt zijn maatgezang, en bindt
Het hart met zoet getoover.

En huwend aan het snarenspel
Zijn liefelijke zangen,
Verheft hij 't oog, dat, blaauw en hel,
Zacht straalde van verlangen.
Het zweeft geheel de feestzaal door;
't Ziet gindschen stoet van vrouwen,
In schoonheidspraal en jeugd en gloor,
Hem luisterend beschouwen.

En hoort — hij zingt het zoet genot,
Hetgeen de min doet smaken;
En heilrijk prijst hij 's jonglings lot
Wiens borst haar vlam doet blaken.

Maar ook hij zingt de diepe wond
Die 't harte doet verscheuren,
Wanneer 't geen wederliefde vond,
't In eenzaamheid moet treuren.

De jong'ling staat zoo statig daar:
Wat zou hem toch beklemmen?
Zijn geest schijnt met de citersnaar
Zoo innig in te stemmen.
Zijn oog is thans niet stralend meer,
De glans schijnt als verdwenen;
En droevig blikt het keer op keer,
Doch 't blikt naar Één slechts henen.

Daar zit de Burgtvrouw in de rij
Dier schoone stoet van vrouwen!
Maar geene is minlijk zóó als zij,
Waar 't oog ook heen moog schouwen;
Want geene heeft dat zacht gelaat,
Verrukkend in zijn trekken, —
Het *moet*, in wie het gadeslaat,
Bewondring, liefde wekken.

Zij, bloeijend nog in schoonheids jeugd,
Zacht, minnelijk en teeder,
Zag met een blik van zoete vreugd
Op d' armen zanger neder:
Zij naderde uit den bonten kring,
Nam 't snoer in hare ving'ren,
Om 't om den hals den jongeling
Als loon des lieds te sling'ren.

De zanger boog eerbiedig neêr;
Hij bragt den schaar zijn groeten:
Haar oog mogt voor de laatste keer
Zijn afscheidsblik ontmoeten;
En ijlings vlood zijn voet van daar
Om verder heen te streven....
Waar ook de jonge zanger waar
De rust had hem begeven.

LIEFDE.

Heil'ge vlam van uit de Heem'len
Op het aardrijk neêrgedaald!
Liefde, zaligend verrukken
Dat het jeugdig hart bestraalt!
Gij verengelt hier op aarde
'S Menschen kommervol bestaan;
Gij verjaagt en smart en zorgen,
Doet het hart van wellust slaan!
Uwe stem is als de toonen
Van het medeslepend lied,
Dat bij 't vallen van den avond
Droeve Philomele ons biedt.

Zalig is het als het meisje ,
'Voorwerp van de teêrste min ,
De oogen zedig neêrgeslagen ,
Zachtjens stamelt: «ik bemin."
Zalig is 't als onze lippen ,
Bevend op der maagden mond ,
't Eerste zegel mogen drukken
Van het heilig liefdebond ;
Als aan der geliefde boezem
't Hoofd van 't zwoegen rusten mag ;
En ons moeite en smart vergoed wordt
Door één' zoeten tooverlagch !

NAAR HORATIUS.

Hem, die, tot een edel doelwit,
Steeds standvastig voort blijft gaan,
Zonder ommezien of keeren
Op des levens kronkelpaân;
Hem verwrikt der menschen woeden,
Of de wreedste dwingeland,
Of de stormen, die de ceders
Vellen zonder tegenstand,
Of de bliksem, die in stralen
Vreeslijk voor hem nederschiet,
En den eikenboom ter neêrploft,
Op die schoone loopbaan niet.

Hij alleen blijft door zijn geestkracht
Staan, alwaar een ander sneeft;
Hij behoudt den moed, de krachten,
Waar een' ander' 't hart begeeft.
En valt ook, ten jongsten dage,
Bij het laatst bazuingeschal,
's Hemels trans op hem ter neder,
Hem verplett'rend bij dien val;
Bij het denken aan zijne onschuld,
En het pad door hem gegaan,
Zal hij nog met kalmte sneven,
Om verheerlijkt op te staan.

J. T.

LE MARIN

TRAHI DANS SES AMOURS.

Quand Charles fut trompé pour prix de sa constance,
Nul trouble sur son front ne trahit sa douleur ;
Et sous un fier sourire il cacha sa souffrance,
Et renferma sa plaie audedans de son coeur ;
Mais la nuit il chantait, quand les autans rapides
Brisaient contre la nef les montagnes humides :
«Tempêtes, exhalez votre impuissant courroux!...
«Le coeur de l'infidèle est plus glacé que vous ! —"

Près des indifférents feignant l'insouciance,
Il irritait des maux qu'une larme eût calmés,
Sans même les sentir écrasant en silence,
Les aiguillons piquants devant ses pas semés ;

Et sans lasser le ciel d'une plainte importune,
Comme au dessus des coups de l'aveugle fortune,
Il s'écriait: «O sort! que peux-tu contre moi?...
«Le coeur de l'infidèle est plus rude que toi! —"

La mort mit á la fin ce terme á sa carrière,
Que souvent il cherchait a sa longue douleur:
Car la gloire éclaira son aurore dernière,
Et sa cause était sainte, était chère à son coeur. —
Mais, fidèle aux tourmens qui moissonnaient sa vie,
Il murmurait encor dans sa longue agonie:
«Ton approche, o trépas, ne cause nul effroi....
«Le coeur de l'infidèle est plus glacé que toi!"

———

AAN BEDROEFDE OUDERS

BIJ HET

OVERLIJDEN VAN HUN TWEEJARIG KINDJE.

Ween niet, Moeder! Ween niet, Vader!
Daar ge uw kindje niet meer ziet:
't Uur van sterven bragt het nader
Tot de plaats, waar 't vreugd geniet.

God heeft het tot zich genomen,
Ingelijfd bij de Englenrij:
't Stemt in 't lied der Hemelvromen,
't Zweeft in licht en harmonij.

Opgevoed door Jezus zelven,
Ziet gij eens uw kindje weêr,
Boven star- en luchtgewelven,
En gij scheidt dan nimmermeer.

Dan zal 't eeuwig loflied rijzen,
't Hallel van uw dankgevoel.
Dan aanbidt gij onder 't prijzen
's Vaders immer liefdrijk doel.

En zoudt gij nu somber klagen,
Angstig treuren om uw lot,
Nu nog om uw kindje vragen,
Nu 't gekweekt wordt door uw' God?

Weent niet langer! Treur niet Vader!
Treur niet Moeder! weest verheugd:
't Sterven bragt uw kindje nader
Tot geheiligde Englenvreugd.

H. E. S. K.

'S KRUISVAARDERS VERTREK

OF

HET AFSCHEID VAN HET MAAGDELIJN.

Schoon liefde treur, vertrek, vertrek ten strijde,
Naar 't Oosten waait der dappren legervaan;
Verlaat de rust en gord de waapnen aan,
Ik hange u zelv' het ridderzwaard op zijde!
De eer roept u op; haar stem is 't die 't gebiedt:
«*Doe steeds uw' pligt, stoor U aan de uitkomst niet.*"

Graveer mijn' naam op 't lemmer van uw' degen,
En neem dit beeld uit mijne handen aan;
't Gelijkt mij wel hoe kunstloos ook gedaan,
Gelijk'nis wordt niet steeds door kunst verkregen;
't Helpe u zelfs dan, wen gij geen' dood ontziet;
«*Doe steeds uw' pligt, stoor U aan de uitkomst niet.*"

Gedenk den zang der dappere oude helden;
Hij vuurde hen tot moedig kampen aan,
Hij was hun steeds tot schild en legervaan,
En bleef hun kreet op bloedige oorlogsvelden;
Hij strekke ook u ten strijd- en zegelied!
«Doe steeds uw' pligt, stoor U aan de uitkomst niet.»

Zoo 't schoon van één der Oostersche Vorstinnen
Uw' boezem ooit benaauwder mogt doen slaan, —
Zoo ooit bij u die liefde konde ontstaan, —
Gedenk dan haar die steeds U *blijft* beminnen,
En wees getrouw aan die u nooit verliet! . . .
«Doe steeds uw' pligt, stoor U aan de uitkomst niet.»

Ik leerde onlangs hoe men met rozenbladen,
Dikwerf de trouw eens minnaars na kan gaan . . . .
'k Geloove uw' eed toch eer dan deze blaân!
Te veel te weten kan ook dikwerf schaden.
'k Behoude uw hart, wat of er ook geschied! . . .
«Doe steeds uw' pligt, stoor U aan de uitkomst niet.»

Naar MILLEVOYE, *Les adieux de la Jouvencelle.*

'S KRUISVAARDERS TERUGKOMST.

Een held kwam weêr van 't Heilig land,
Waar hij de kruisvaan had geplant;
De wapendos door hem gedragen
Mogt van verloopen krijg gewagen,
En 't strijdenheugend ridderzwaard
Was afgebeukt en botgeschaard,
Toen hij, voor Lauraas raam gezeten,
Haar dus zijn minnesmart deed weten.

«Geluk o schoone! erken uw' held,
«Gekeerd uit Palestinaas veld!
«Geen schat mogt in vervlogen jaren
«Uw trouwe ridder daar vergaren:

«Zijn waapnen brengt hij, hem zoo waard,
«En 't onvermoeibare oorlogspaard;
«Dit en de roem van bloedig strijden
«Is al wat U zijn min kan wijden.

«Eer zij aan Haar, wier liefdewoord
«Tot strijden hem heeft aangespoord!
«Men zal haar lof alom doen schallen
«In ridderzaal en vorstenhallen!
«De harp'naar zinge in 't roerend lied:
«'Vergeet den naam dier schoone niet!
«'Voor Haar alleen werd eens de zegen
«'Op 't veld van Ascalon verkregen!

«'Lét op haar lagch! Hij puntte 't staal
«'Met bloed bedropen vijftigmaal!
«'Dat eens, trotsch moed en duizendtallen
«'Den vorst van Icona deed vallen!
«'Ziet gij dien lok, wiens glinstrend goud
«'Haar zwanenhals verborgen houdt?
«'Geen haar kan daarvan afgenomen
«'Dat niet eens Paainims bloed deed stroomen.' "

«Dat, schoon mijn naam in 't niet verzink',
«Uw roem met eeuw'gen luister blink'!
«Maar o! durf mij deez' poort ontsluiten,
«De nacht spoedt aan; 't is koud hier buiten;
«Gewoon aan 't zengend zonnevuur
«Is mij de noordewind te guur:
«Laat liefde schuchterheid verwinnen,
«En durf hem die U roem brengt, minnen.

Naar W. Scott, *Ivanhoe.*

OPWEKKING.

Zie, hoe door 's winters gure vlagen
Een treurig doodskleed is geslagen
  Om 's aardrijks eerst zoo milde grond;
Maar wacht slechts, tot de winter vlugte;
De rouw, waarin Natuur verzuchtte,
  Verdwijnt dan voor een blijder stond.

Dan zal haar jeugdig loover tooijen,
En iedre Zephyr haar bestrooijen
  Met bloempjes, spelende afgeplukt;
En vraag mij dan, mijn welbeminde,
Hoe mijne ziel nog toonen vinde,
  Ofschoon door droefheid neêrgedrukt,

Om, als uw liefde me op komt beuren,
Me aan droef herdenken komt ontscheuren,
Een' zang te wijden aan uw schoon.
Die liefde doet het leed verdwijnen,
Dat me, als de winter de aard', deed kwijnen;
Haar adem wekt een blijder toon.

HET ROOSJE.

Roosje! Dat ons gist'ren nog
Door uw schoonheid boeide,
En vol kleur en geur en pracht
Op uw' stengel bloeide;
Roosje! Sieraad van den hof
's Wand'laars welbehagen,
Dat, voorwaar, met regt den naam
«Bloemvorstin," mogt dragen;
Roosje! zeg waar is die glans,
Waar dat schoon gebleven?
Wat toch deed in vollen bloei,
U zoo eensklaps sneven?
Waar is thans uw blad'renkroon,
Waar uw pracht en geuren?
Waarom doet uw droevig lot
Ons, vol weemoed, treuren?
Ach een stormwind, koud en ruw,
Wierp u neêr bij 't woeden,

En verliet u na uw' val,
Om weêr voort te spoeden.
Want, toen dus uw schoon verdween,
Toen ge uw' glans moest derven,
En, van levenssap beroofd,
Hopeloos moest sterven;
Brak hij andre Roosjes af,
Zwichtend voor zijn krachten,
En scheen u, door hem vernield,
Spottend te verachten.

Lieve Maagden! laat het lot
Van dit Roosje u leeren,
Hoe uwe onschuld, eens ontroofd,
Nimmer weêr kan keeren.
Ach! bewaart dus, wat uw treft,
't Zij in vreugd of smarte,
Steeds met zorg den besten schat:
De onschuld van het harte.

J. T.

AVONDMIJMERING.

(GEDEELTELIJK NAAR BYRON.)

(When the last sunshine of expiring day, etc.)

Als 't laatste licht der zomer zonnestralen
Daarheen smelt aan het scheemrend luchtazuur,
Wie voelde dan de zachtheid van dat uur
Niet als een daauw in 't harte nederdalen? —
Wie voelde dan die weemoed niet ontwaakt,
Waar, als hij in d' ontroerden boezem blaakt,
Zich elke drift geheel in uit moet gieten,
Wanneer Natuur een stille pauze maakt,
Om voor een wyl heraâming te genieten,
En nacht en dag onmerkbaar samenvlieten?
Als 't golfjen slaapt op d' onbewogen stroom,
De zephyr zich ter neêr legt aan den zoom,

En 't bloempjen naauw zijn geuren rond durft spreien,
Wie deelde dan die diepe kalmte niet,
Die mymring, die niet spreken kan maar schreien,
Die harmony, dat bitterzoet verdriet,
Dat ons genaakt met weenend — lachende oogen;
Die eendracht, die ons overal ontmoet,
Die sympathie met d' ondergaanden gloed
Der avondzon aan 's hemels westerboogen? —
Het is geen smart, die diepe wonden geeft,
Maar teder wee, dat zacht naar binnen zweeft,
Gezocht, bemind door de eedlen hier beneden,
Niet bitter, maar aandoenlijk, vol en klaar,
En sprekende in een heldren traandrop, waar
Noch eigenbaat, noch aardsche tegenheden
Één' oogenblik den glans van tanen deden!

1839. K.

STANZEN.

Pour quelque Iris en l'air !
BOUILEAU.

Neen, niet slechts uw jeugd, uw schoonheid,
Waar mijn oog verrukt op staart, —
De onschuld, die uw hart ten toon spreidt,
Is mij boven alles waard.

Niet slechts 't blaauw dier heldere oogen,
Dat zoo lieflijk mij bestraalt, —
De englen glans houdt me opgetogen,
Waar uw reine ziel meê praalt;

Die zich spiegelt in uw blikken,
Als in 't meir het zonnegoud,
Wen 't zijn warmte gaat verkwikken
In de golven, frisch en koud.

Vrees dan niet, mijn welbeminde,
Dat ik u verlaten zal,
Als 'k u eens ontluisterd vinde
Door een vlugtig jarental.

Neen, uw deugd blijft mij verrukken,
Haar ontneemt u nooit de tijd;
'k Zal u aan mijn' boezem drukken,
Als geen jeugd u meer verblijdt.

STUDENTENGEEST.

Hij die eens bij 't volle glas
Immer in zijn nopjes was,
En die spotte met de dwazen,
Die op wijn en bitter razen,
Klagen dat de onmatigheid
Overal haar pest verspreidt,
Die geheele boeken schrijven,
Om die pest van hier te drijven; —
Hij die aan een vrolijk feest,
Immer lustig is geweest,
En de middagzon liet schijnen
Door zijn digte bedgordijnen,
Maar geen leege flesch kon zien,
Zonder volle weêr te ontbiên,
Die de meisjes lief kon vleijen,
En gezien was in haar reijen,
Die blijft stellig tot aan 't end
Altijd een opregt student.

Ziet ge een' ouden predikant,
Met zijn zoontje aan de hand,
Deftig naar den kansel treden,
En met afgemeten schreden,
Vol van ijver vol van vuur,
Bij het nadrend predikuur.
Wacht gij 't einde van zijn reden,
Om op zijde hem te treden,
En gij spreekt fideel hem aan,
Dan laat hij u bijna staan.
Omdat hij door al zijn leeken,
Op zijn handen wordt gekeken.
Maar kom weêr na de avondpreek, —
Dan verlaat hij bef en steek;
Komt u op den schouder kloppen,
Om eene oude pijp te stoppen;
En hij stuurt met overleg,
Vrouw en zoon en dochter weg;
Laat de meid de glazen brengen,
Om eens fiks den wijn te plengen;
Sluit de deur en vensters digt,
Voor der buren scherp gezigt;

En wil graag dien avond wijden,
Aan zijn' vriend van vroeger tijden: —
Gij begrijpt me — een waar student,
Wordt toch nooit een flaauwe vent.

Hoort ge een' schrander' advokaat,
Hoe hij voor de balie staat,
Om uw makkers voor te spreken;
Hoe het feit ook is gebleken,
Dat hen, (want staat eeuwig vast,)
Condemneert tot — *in de kast?*
Hoort hem daar vol ijver razen
Op der burgren slechte glazen,
En de wraakzucht, die die liên
Immer duidelijk doen zien.
Ziet — als hij u vrij kan spreken,
('t Is mij reeds zoo vaak gebleken,)
Is hij bijna even blijd',
Als de geen dien hij bevrijdt;
En hij denkt aan de oude dagen,
Weêr met innig zelfbehagen: —

Want een echt en braaf student
Wordt toch nooit een flaauwe vent.

Ziet gij de afgemeten tred,
Die uw vriend de Doctor zet,
Als hij zieken zal bezoeken,
Om vriend Hein te gaan verkloeken.
Ernstig kijkt hij naar de tong,
Luistert naar 't geraas der long,
Moet den zieke nu bekijven,
Dan een recipe gaan schrijven.
Maar, waar hij zich draait of keert,
Hij blijft steeds geaffecteerd.
Doch is alles afgeloopen,
En mag hij vrij stellig hopen,
Dat m' om hem niet weder stuurt,
Eventjes hier in de buurt;
Dan spot hij met al de plooijen,
Waarmeê hij den mond moet tooijen;
Dan komt vader Adam weêr
Uit de mouw, zoo als weleer,

Daar de voor'ge lust in 't leven ,
Immer hem is bijgebleven ; —
Want een echt en braaf student
Wordt toch nooit een flaauwe vent.

Gij die menigmaal bij 't feest ,
Vrienden ! met mij zijt geweest ,
En in 't schuimen der bokalen ,
't Middel zocht voor alle kwalen ;
Broeders die vereend van zin ,
Steldet 't Io vivat in ;
O wij hebben vaak gedronken ,
Met de *rougebords* geklonken ,
En op 't ploertenvolk geraasd ,
En ons zelve wel verbaasd ;
Ook als echte muzenzonen ,
Vaak herdacht aan Utrechts schoonen !
Dan was immer onze leus ;
Vrienden ! 't meisje onzer keus.
En door éénen zin gedreven ,
Smaakten wij 't genot van 't leven ;

Éene ziel en éene geest,
Is ons altijd bijgeweest!
En, waar 't lot ons heen moog drijven,
Broeders zullen wij toch blijven! . . .
Want een echt en braaf student
Wordt toch nooit een flaauwe vent.

***.

DE OORSPRONG DER VROUW
VOLGENS DE RABBYNEN.

Men verhaalt dat aan Adam een rib werd ontroofd,
En dat daaruit de vrouw werd het eerst geformeerd :—
Doch de wijze rabbijn schudt bedenklijk het hoofd,
Zoo er iemand de waarheid dier vorming beweert.

Hij toch zweert dat de man, toen hij 't aanzijn bekwam,
Met een' staart was begunstigd, geweldig van bouw;
En als weêr de natuur hem dit sieraad ontnam,
Dat die toen heeft gediend tot het maken der vrouw.

Is het vrouwlijk geslacht zóó aan 't onze gepaard,
Dan is hij toch, die trouwt, een erbarmelijk schaap,
Want hij grijpt, de verstandlooze! op nieuw naar zijn staart,
En hij maakt van zichzelv' een' ellendigen aap.

Als men ziet evenwel hoe de mode regeer;
Schijnt de man toch bekend met 't oorspronklijke plan,
En begrijpend zijn' vrouw zij zijn staart en niets meer —
Wel — hij laat haar maar achter zoo veel als hij kan.

Naar MOORE.

AAN HAAR.

Als 't avondwindje door de bladren
Der welige eikenboschjens suist,
Dan is 't mij of ik u hoor nadren,
Of mij uw tred in de ooren ruischt!
In 't zacht gemurmel van de stroomen
Hoort u mijn hart, geliefde, komen!
En 't is mij of uw vlugge voet,
De dorre blaadjes ritslen doet. —

Wanneer het licht der maan komt dringen
Door 't hoog geboomte, en 't schijnbaar wenkt;
En 't hart zich aan herinneringen,
Die bron van zoetheid, zalig drenkt;
Dan meen ik door het scheemrig duister
Uw lieflijk beeld te zien, en 'k luister
Of niet uw stem me in de ooren klinkt,
En door het jeugdig loover dringt.

Ach! telkens heeft mij schijn bedrogen,
  En 't beeld verdween: — gelijk de wind
Soms wolkgedaanten vormt voor de oogen,
  En door zijn' adem weêr ontbindt;
Zoo speelt verbeelding met het harte:
Ze vormt het zoetst genot in smarte,
  Maar vliedt wanneer de werklijkheid
  Haar stralen in het ronde spreidt.

Ach, ver van hier in andere oorden,
  Daar ruischen uwe schreên in 't rond;
Daar klinken thans de teedre woorden
  In zilvren toonen van uw' mond.
Doch, waar we ook onze schreden wenden,
Naar oorden die wij nimmer kenden,
  Schoon 't lot de kelk der smarte ons biedt,
  Ons harte kent zijn wissling niet!

A. W. P.

AAN DE POEZIJ.

O Poëzij steeds zoo vol van genoegen,
Gij die mijn' jeugdigen boezem doet zwoegen,
Trillen van liefde en van reine geneugt!
Heilig en teeder, en schoon in uw naadren,
Huwt Gij een' vuurgloed aan 't branden der aadren,
Bonsend van wellust en dartele vreugd!

Zacht als de Zephyr bij 't ruischen der boomen,
Mengt Gij uw' toon aan de zilveren stroomen,
Kabbelt en dartelt met 't beekje daarheen,
Speelt met de bloemen en sprokkelt de blâren,
Strengelt ze zachtkens in golvende haren,
Of strooit ze lagchend voor bloeijende schreên.

O Poëzij , rijke bron van ons leven,
Balsem der wonden den stervling gegeven ,
Zoeter dan honig en zuiver als goud !
Wat ons ontvliedt, Gij brengt troost in de smarte ,
Rust aan de ziel en aan 't treurende harte ,
Dat op de toekomst door U weêr vertrouwt.

Hebt Gij niet vaak , als de zachtere toonen ,
Die met de Serafs den hemel bewoonen ,
Bij mijne lier mijne lippen ontvloôn ,
Kransjes gevlochten van lelie en roozen ,
En , bij het dartel en liefelijk blozen ,
Kusjes en liedjes aan Laura geboôn ?

Dan hebt Gij vaak mij 't heelal doen vergeten ,
En , in de schaduw van 't loover gezeten ,
Droomde ik mij zalig aan 't kloppende hart ;
Dan hebt Gij vaak uwe stem mij doen hooren ,
Sterren van heil aan mijn' hemel doen glooren ,
Lichtend doen breken door wolken van smart.

Dan gaaft Gij mij , bij de jagende orkanen ,
Kracht om een pad voor mijn leven te banen ,
Hobblig en rotsig langs d' afgrond van 't niet !
Maar , schoon die stormen mij 't harte doorwoelden ,
Zoo slechts mijn veezlen uw heelingskracht voelden ,
Rees weêr de heilzon in 't lagchend verschiet.

Maar , schoon bij 't wentlen en rollen der baren ,
Jonkheid en vreugde zijn henengevaren ,
Vraag ik van U nog een kunsteloos lied ,
Kunstloos , eenvoudig , zoo zoet als de woorden ,
Die mijnen boezem zoo dikwerf bekoorden ,
Klein als het offer dat 'k heden U bied.

* * *

MES SOUHAITS.

Si le sort m'eût fait roi, j'eus bientôt abdiqué,
Pour conduire ma barque en un lieu moins marqué;
Eloigné de la cour, du tourbillon du monde,
Un lac, et non la mer en tourmentes féconde,
Eût été l'Océan où se bornent mes vœux:
Ignoré des cœurs durs, connu des malheureux,
J'eus aimé vivre en paix au sein de la nature,
Sous un chaume rustique, au bord d'une onde pure:
Là, de ma basse-cour les habitans ailés,
Accourant à ma voix, par mes soins rappelés,
Se fussent partagés de ma main complaisante,
Les dons qu'aime à répandre une âme bienfaisante.
Comme ange tutélaire une douce moitié,
Pour charmer mes vieux jours par sa tendre pitié,
En soulageant les maux de la pâle indigence,
M'eût rapproché de Dieu, mon unique espérance.

De mon petit enclos, au voyageur ouvert,
Pour lui faire du bien dans un lieu si désert,
Un compagnon fidèle eût gardé seul l'entrée,
De crainte qu'un fâcheux, errant dans la contrée,
Ne fût venu troubler, par un trop prompt réveil,
D'un toit hospitalier le paisible sommeil.
Lorsque l'astre du jour au bout de sa carrière,
Guide l'homme des champs vers son humble chaumière,
Quel doux tableau de voir accourir les enfans
De celui qui sourit à leurs joyeux accens !
L'aîné, fier de porter la bêche de son père,
Un autre se hâtant de prévenir la mère.....
Que de charmes pour moi ! Que j'eusse aimé m'asseoir
Parmi ces bonnes gens, et partager du soir
Le laitage frugal ! puis une main amie,
Offerte en les quittant eût embelli ma vie.
Sur ma tombe... aucun nom ; point d'encens à la mort;
Le pauvre seul eût dit: *notre bon ami dort !*

G. C. V.

DE LAATSTE ROOS.

ZANG NAAR MOORE.

('t Is the last Rose of summer.)

'T Is de laatste roos des zomers ,
  Bloeijend eenzaam en alleen ,
Al haar lieve medgezellen
  Zijn verwelkt en kwijnden heên;
En geen bloem meer van haar kindschheid,
  En geen roosknop is nabij ,
Die haar glans terug zal kaatsen ,
  Deelende in haar kozerij.

Ik zal , lieve , u niet verlaten ,
  Kwijnt ge in eenzaamheid ook daar :
Sinds uw lieve hofgezellen
  Slapen, slaap gij ook met haar.

Dan zal ik uw tengre bladen,
  Henenspreiden over 't veld ,
Waar zoet roosjen , uwe zusters ,
  Kleur- en geurloos zijn geveld.

Even ras zal *ik* ook volgen ,
  Als de band der vriendschap breekt;
En de glans der zachte Liefde
  In haar laatsten straal verbleekt.
Als de trouwe harten breken ,
  En geliefden henengaan ;
Wie wil op deez' duistere aarde ,
  Dan verlaten nog bestaan ?

INHOUD.

ALMANAK.

INHOUD.

STAAT DER HOOGESCHOOL.

INHOUD.

MENGELWERK.

INHOUD.

NABERIGT.

SEDERT 1 NOVEMBER ZIJN ALS STUDENTEN ALHIER INGESCHREVEN DE H. H.:

A. J. van den Bergh,	J. *Schoutesteeg*,	Terbruggen.
J.H. Spiegel Droogleever,	J. *Elisabethstr.*,	de Vos.
P. J. van der Grijp,	M. *Steenweg*,	Filet.
C. Lambooij,	PH. *Hamburgerbr.*	Lambooij.
P. Lenshoek,	J. *Bakkerbrug*,	Sanders.
A. van Ysendijk,	T. *L.Jansstraat*,	Eger.

VERANDERINGEN

VAN

WOONPLAATSEN.

C. W. J. E. v. Balveren,	*Steenweg*,	Boers.
W. J. van Brakell.	*Vreeburg*,	Okhuijsen.
A. H. Falck,	*Ganzemarkt*,	van Enschut.
P. Jentink,	*Donkeregaard*,	Lington.
J. E. C. van Manen,	*Elisabethstr.*,	Tollenaar.
E. H. Tenckinck,	*Weesbrug*,	Coenraads.
S. H. Brinkman Tincken,	*L. Jansstraat*,	Brouwer.
E. Clement Tineken,	*Jacobiebrug*,	de Koff.
J. Prins Visser,	*Neude*,	Landré.
G. C. van Weiller,	*Elisabethstr.*,	Tollenaar.

ERRATA.

Pag.	50	reg.	1	v.ond.	*st.*:	wed.Koch	*l.*:	wed.Brucker.
«	51	«	2	« bov.	«	G.E. Boesscs	»	E. G. Boesses
«	72	«	5	« «	«	« « «		« « « «
«	73	«	1	« ond.	«	« « «		« « « «
«	51	«	4	« «	«	Koster.	«	Korsten.
«	52	«	9	« bov.	«	T. W. Blom Coster	«	T.H.BlomCoster
«	72	«	2	« «	«	« « « «		« « « « «
«	73	«	7	« «	«	« « « «		« « « « «
«	«	«	«	« ond.	«	« « « «		« « « « «
«	55	«	10	« bov.	«	J.H.v.Heeckeren	«	J.H.v.Heeckeren v. Molencate
«	«	«	14	« «	«	M.vanHees, T.	«	M. van Hees, M.
«	70	«	8	« «	«	J. Backer	«	A. Backer
«	135	«	8,9	« «	«	ALBONIUS	«	ALBINUS
«	«	«	9	« «	«	RIJMPSCH	«	RUIJSCH
«	143	«	4	« «	«	musaeum	«	museum
«	156»	«	2	« «	«	«	«	«
«	«	«	13	« «	«	«	«	«
«	«	«	3	« ond.	«	*musaei*	«	*musei*.

1840